

ЛЕЗГИ Газет

Жуван Ватан, ватанэглияр,
дидед чIал хуьх!

1920 – йисалай акъатзава

N 19 (10820) арбе 9 – май, 2018 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Владимир Путин Президентдин къуллугъдив эгечIна

7-майдиз Москвада, Кремлдин ЧIехи дворецда Владимир Путин Россиядин Федерациядин Президентдин къуллугъдив эгечIуниз талукъарнавай шадвилдин мярекат къиле фена.

Ам Кремлдин ЧIехи дворецдин Андреевский залдиз Россиядин Государство-

дин пайдах, Президентдин Штандарт, Россиядин Конституция ва Россиядин Федерациядин Президентдин Лишан гъунилай гатунна.

Россиядин Федерациядин Конституциядин 82-статьядал асаслу яз, Федерациядин Советдин членрин, Государстводин Думадин депутатрин ва РФ-дин Кон-

ституционный Суддин судьярин ишти-
раквал аваз Владимир Путина Россия-
дин халкъдин вилик къин къуна.

«Россиядин Федерациядин Президен-
тин векилвилер къилиз акъуддайла, ин-
сандин ва граждандин ихтиярризни
азавилериз гъуьрметда, Россиядин Фе-
дерациядин Конституциядал амал ийида
ва ам, государстводин аслу туширвал,
хатасузвал, битаввал хуьда, халкъдиз
вафалудаказ къуллугъда», - къин къуна
Владимир Путина, РФ-дин Конституция-
дал гъил эцигна.

Конституционный Суддин Председа-
тель Валерий Зорькина Владимир Пу-
тин Россиядин Федерациядин Президен-
тин къуллугъдив эгечIнавайди малу-
марна.

Владимир Путин Президентдин къул-
лугъдив эгечIунихъ галаз алакъалу яз,
гуьгуьнлай Соборный майдандал госу-
дарстводин Къилиз, Россиядин Федера-
циядин Яракълу Къуватрин Верховный
Главнокомандующийдиз Президентдин
полк къалурна. Ци Президентдин полку-
ни вич тешкилай йикъалай инихъ 82 йис
тамам хъун къейдзава.

Россиядин Президентдин къуллугъ-
див эгечIуниз талукъарнавай мярекат куь-
тягъ хъийидалай къулухъ Владимир Пу-
тина жегилрин общественный объедине-
нийрин ва волонтеррин тешкилатрин ве-
килрихъ галаз куьруь суьгъбет авуна.

Геж хъиз Кремлдин Благовещенский
соборда Москвадин ва вири Русдин Пат-
риарх Кирилла ибадатдин дуьаяр авуна.

Гъахъвал гъалиб хъана

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Дагъустандин халкъди эхиримжи 2-3 йи-
суз вилив хуьз хъайи кар и йикъара къи-
лиз акъатна: Президент Владимир Пу-
тинан 6-майдиз акъатай 199-нумрадин
Указдалди, Къурагъ райондин Кирий-
рин хуьррай тир Зейнудин Лукманович
БАТМАНОВАЗ къейидалай къулухъ Рос-
сиядин Федерациядин Игитвиллин тIвар
гана. Эхирни гъахъвили винел пад къа-
чуна.

Зейнудин Батманова 2015-йисан
майдин вацра террористри къунвай хи-
зан азад хъувун, къутармишун патал ви-
чин чан къурбандна. Бандитри адаз чпин
дестедихъ галаз алакъа хуьн, тамай гуя
мейит жагъанва лагъана таб авуналди,
Къурагъ райондин ОВД-дин начальни-
кдиз зенгна, оперативный дестени галаз,
тамун уьруьшдиз эверун буйругънай.
Амма Зейнудин Батманов абуруз табиь
хъанач. “Хайн жедалди, аз къейитIа
хъсан я”, - уьткъемвилелди ихътин эхи-
римжи гафар сивяй акъуднай къагъри-

ман хци. Гуьллейрин хирер алай адан
мейит Сулейман-Стальский ва Къурагъ
районрин сергъятра авай тамун уьруьш-
дай жагъанай.

Къанлудив гена жаза агакъна - адаз
19 йис кар атIана. Силисдин органри къватI-

навай субутдин делилрал асаслу яз, На-
риман Башировак РФ-дин УК-дин са шум-
муд статьядай (къанунсуз яракъламиш
хъанвай тешкилатда иштиракун, къанун-
къайда хуьдай органрин къуллугъчийрин
чандиз къаст авун, сад ва адалай артух
инсанар къин... вири санлай 16 статьядай)
тахсир кутуна.

Игитвилелди телеф хъайи хциз гъуку-
матдин награда гун патал Къурагъ район-
дин, ФЛНКА-дин руководстводи, Дагъус-
тандин халкъдин тIварунихъай Халилбег
Халилбегова РД-дин Къилин ва РФ-дин
Президентдин администрацийриз са шум-
удра чарар рекъе тунай. Тамам пуд йис
арадай фейила, эхирни ингъе и кар къи-
лиз акъатна.

Зейнудин Батманован къегаьвиле чин
халкъдихъ уьткъем, жуьрэтлу, герек ма-
къамда чанни гуз гъазур къагъриманар
авайди мад сеферда субутзава. Къуй
рагъметлудан багърийрин риклериз Ал-
лагъди сабурур гурай, веледрихъ хушбах-
тлу уьмуьр хъурай!

Игитар эбеди я! Зейнудин Батманован
тIварни чин риклера, уьткъемвиле, къагъ-
риманвиле лишан, чешне яз, асирра
амукъда.

Нумрадай кIела:

ЧIЕХИ ГЪАЛИБВИЛИН - 73 ЙИС

Игитвал вуч я?..

Ватандин ЧIехи дяведин йисара чи го-
сударстводин къиле гъакъван чеб Ватан-
диз вафалу, вири патарихъай уях, руьгъ-
ни, рикIни алмасдилай михъи ксар хъана-
чиртIа, чи генералитетдивай армия ва
халкъ са метлебдихъ - ЧIехи Гъалибви-
лихъ бажагъат тухуз жедай.

► 3

ИРС

Ватандин къагъриман

Мемей Тагъировича, вичин къелемдин
юлдаш Алибег Фатахова хъиз, лезгийрин
советрин литературадин бинедик пай ку-
туна ва милли шират вилик тухвана. Ам
хайи ватан кIандай ва халкъдиз вафалу
къагъриман, азадвилеихъ ва гъахълувелехъ
ялзавай уьзден, камаллу ва мергъяматлу
инсан тир.

► 5

ЧIЕХИ ГЪАЛИБВИЛИН - 73 ЙИС

Багъа чил, багъа накъвар

Гъар са кас патал лишанлу йикъар, ли-
шанлу вакъияар, лишанлу чкаярни ава,
бязи вакъияйри инсанрин риклера уьмуьр-
лух гел тазва. Зун патал лагъайтIа, Туль-
ский область къетIен лишанлу, мукъва
чкадиз элкъвенва. Анин къегаьал инсанар,
а чил, накъвар аз чими я.

► 6

ЮБИЛЕЙ

Ви къаматда берекатни нур ава...

46 йисуз Магъмуд муаллимди чи
акъалтзавай жегъил несилдиз чирвилерни
тербия гузва. Ада неинки хайи хуьруьн же-
мятдин, гъакI райондин, республикадин де-
режадани гъахълудаказ гъуьрмет къазан-
мишнава...

► 8

МЕДЕНИЯТ

Рехъ физвайда атIуда

Газет кIелзавайбуруни хъсан патахъ
арадал атанвай дегешвилер хушдиз къа-
булнава. Амма чи вилик мадни еке ва жа-
вабдар кIвалахар хъуьун кума.

Девирар къвез алатда, кIвалахдин
шартIарни дегеш жеда, амма газетди да-
тIана цийивилерихъ гъерекатун - им мад-
ни хъсан жедайвилеин замин я. Халкъдин ми-
салда луьгуьзвайвал, рехъ физвайда атIуда.

► 10

ЛЕЗГИ ХУЬРЕР

Зи хуьр - зи умудни мурад

Хуьррай хкъедайла за фикирна: агъали-
яр тIимил-тIимил чпин ерийрал хкъез
эгечIнайтIа, гъикъван хъсан тир. Гъелбет-
да, и кар патал шартIарни арадал гъун ге-
рек я. Тркалрилай 3-4 км мензилдиз Цла-
хъиз къван тIебии газ гъанайтIа, хъсан
рекьер туькIуьрнайтIа, 3-4 хизандилай
чешне къачуна, бубайрин ерийрал хкъедай-
бур мадни жедай.

► 15

Тебрик

Ватандин Чехи дяведин ветеранриз, далу патан зегьметчийриз, алай вахтунда Яракьлу Къуватра къуллугъзавай аскерриз, республикадин вири агьалий-риз пак сувар - Ватандин Чехи дяведа къазанмишай Гъалибвиллин Югъ - риклин сидкьидай мубаракзава!

Гъалибвиллин югъ чун патал виридалайни багъа ва чими сувар я. Гъалибвиллихъ рехъ яргъалди ва четинди тир. Гъавиллий Ватандин Чехи дяведин йисара вири халкъди къалурай гъунарлувал зурбади я. Ам уьлкведин тарихда лап виниз тир ватанпересвиллин ва игитвиллин, халкъарин садвиллин ва тупламшвиллин лишан хъиз гъатнава.

Дяведин гъа сифте йикъарилай эхирдалди Дагъустандин 180 агъзурдав агакьна рухвайрини рушари къизгъин женгер кьиле физвай майданра уьтквемвал, жуьрэтлувал къалурна, Гъалибвиллин югъ мукъвал авуна. Советрин Союздин ва Россиядин Игитвиллин тиварариз - 62 кьезгал, 8 кас - Баркалладин пуд ордендизни, 10 агъзурдав агакьна дагъустанвияр орденриз ва медалриз лайхлу хъана. 80 агъзурдалай гзаф аскерар женгерин майданрай хтанач.

Ватандин Чехи дяведин иштиракчийри къазанмишай Гъалибвал чи халкъдин дамах я. Ам чна садрани рикелай алуддач. Гъа са вахтунда ам чапхунчивиллин фикирар кьиле-вайбуруз кьевелай тагъкимарунни я. Къе чи уьлкведин Президент Владимир Владимирович Путина тухузвай сиясатдин нетижада чехи пай агъалийри Россиядал дамахзава. Заз къе чи ветеранриз им Куь лайхлувал я лугъуз кланзава.

Гъалибчийрин несилрин игитвилери ва уьмуьрди аялар, хтулар ва птулар чи уьлкведин хатасузвал хуьз, ада мадни цуьк акъуддайвал, абаддайвал зегьмет члугунал рик алаз вердишарзава.

Къе чна уьлкведин азадвал ва аслу туширвал патал чанар къурбанд авур аскерриз, юкь агъузна, икрамзава, чна дяведин йисарин четинвилериз дурум гайи фронтовикар, далу патан зегьметчийар рикел хкизва.

Виридахъ мягъкем сагъламвал, ислягъвал, Россиядин ва Дагъустандин абадвал патал члугъзавай зегьметда агалкъунар ва хушбахтвал хъурай.

Дагъустан Республикадин Къилин везифаяр
вахтуналди тамамарзавай

В.ВАСИЛЬЕВ

Урусатдин базарда маса гуда

Меьгарамдхуьруьн райондин къил Фарид Агьмедова хуьруьн майишатдиз инвестицияр желб авунин месэлайриз еке фикир гузва.

Мукъвара райондин къил РФ-дин НСБ-дин КС-дин суьрсетдин рекъяй хатасузвиллин Советдин руководитель Владимир Лищука хъ галаз гуьруьшмиш хъайи вахтунда мугъманди кьейд авурвал, Меьгарамдхуьруьн районда гъасилнавай экологиядин жигъетдай ми хъи суьрсет Санкт-Петербургдадин базарриз рекъе тваз гъазур я. Идакай "Лезги газетдиз" муниципалитетдин администрациядин пресс-къуллугъди хабар гана.

3-майдиз Санкт-Петербургдадин векилри - Владимир Лищука, инвестициядин рекъяй директор Омар Омарова, "Спектр" ва "Къиблепатан инвестициядин Союз" ООО-ри райондин мулкунал хуьруьн майишатдин суьрсет гъасилунал машгуьл Фейзудин Ибрагьимова хъ ва "Возрождение" СПК-дихъ галаз икьрарар кутлунна. И икьрарин бинедаллаз, терефри чпин хивез Урусатдин базар таъминарунин макъсаддалди хуьруьн майишатдин суьрсет маса гуни ва къачунин гъакъиндай мажбурнамаяр къачуна. Мугъманри баянар гайивал, абур инлай къулхъ мад икьрарар кутлуниз ва Меьгарамдхуьруьн райондай хуьруьн майишатдин продукция мадни гзаф маса къачуз гъазур я.

Фейзудин Ибрагьимова райондин мулкунал хуьруьн майишатдин суьрсет гъасилзавай адетдин зегьметчийриз чпи арадал гъанвай шей маса касдин арачивиллин иштираквал авачиз маса гудай мумкинвал тешкилунай Фарид Агьмедоваз сагърай лагъана.

"Виликдай чак, ичер, хутар, шэфтелар гъиниздатла чин тийиз, къалабулух кваз жеддай. Гила райондин къили инвестициядин жигъетдай къунвай рехъ, хуьруьн майишатдин суьрсет гъасилзавайбуруз гузвай куьмек себб яз, чи вилик цийи мумкинвилер ачул жезва. Чун, дугъриданни, цийи дережадиз хкаж жезва. Вири и агалкъунар райондин къил Фарид Агьмедован алахъунрин нетижада хъанвайди я", - кьейдна Фейзудин Ибрагьимова. Са къадар вахт идалай вилик багълар кутун патал сифтегъан гектарар Фейзудин Ибрагьимовавай райондин къилин куьмекдалди къачуз хъанай.

Санкт-Петербургдадин векилрихъ галаз хъайи гуьруьшдал Фарид Агьмедова кьейд авурвал, ада хуьруьн майишатдин суьрсет маса гуни гьерекаат неинки са ОРЦ-рин куьмедалди, гъакл маса жуьредани кьиле тухун ва Меьгарамдхуьруьн районда хуьруьн майишатдин суьрсет гъасилзавай гъар са кас ада арадал гъанвай продукт, зегьмет бада тефидайдахъ инанмиш хъун патал вири мумкинвилер ишлемишда.

Командадин 1-чка

Дагъви ШЕРИФ

Къуршахар къунай Каспийскда кьиле феи Европададин чемпионатдин эхиримжи кьве (5-6-май) югъ дагъустанвияр патал иллаки итижлубур тир. И йикъара гзаф дагъустанвийрин рикл алай азаддиз къуршахар къунай финалдин бягсер кьиле физвай.

чийар патал генани итижлубур, гуьзетай-бур тир. Финалда ада Лондонда кьиле феи къугъунрин гъалибчи, Азербайжандин патал алай Шарип Шарипова хъ галаз къуршахар къуна. Чарода райондин кьве векилдин арада итижлу бягс А. Садулаеван хийирдиз 2:1 гъисабдалди акъалтна.

125 кг залавал авайбурун арада буьруьнждин медаль патал бягсина

5-майдиз Россиядин хъягъай командадин векилар тир Меьгамед Къурбаналиева (70 кг), Агьмед Гъажимеьмедова (79 кг), Владислав Байцаева (97 кг) сад лагъай чкаяр къуна. Гимишдин медалриз Заур Угуев (57 кг), Ильяс Бекбулатов (65 кг) лайихлу хъана.

6-майдиз Али Алиеван тиварунихъ галай спорткомплексдин сиве-сивди ацанвай тамашачияр сифте Гъажимурад Рашидова (61 кг) шадарна, ам кьвед лагъай сеферда Европададин чемпион хъана.

Къизилдин медаль патал бягсина осетинви Артур Найфонов (86 кг) Азербайжандин хъягъай командадин векил Александр Гостиеван винел гъалибвал къазанмишна.

Олимпиададин чемпион Абдулрашид Садулаеван (92 кг) бягсер тамаша-

россияви Мурадин Кушхов Азербайжандин патай акъажунра иштиракзавай дагъустанви Жамалудин Меьгамедоваз кумукьна.

Буьруьнждин медаль Италиядин хъягъай командадик квай дагъустанви Шамил Кудиямеьмедовани (86) къазанмишна.

Европададин чемпионатда Россиядин хъягъай командади къизилдин 12, гимишдин 7, буьруьнждин 3 медаль къазанмишна ва 1-чка къуна. Дишегълийри къизилдин 2 (Стальвира Оршуш - 53 кг, Анастасия Братчикова - 68 кг), гимишдин 3 (Ирина Ологонова - 57 кг, Инна Тражукова - 62 кг, Екатерина Букина - 76 кг), буьруьнждин 3 медаль (Милана Дадашева - 50 кг, Мария Гурова - 55 кг, Светлана Липатова - 59 кг) къачуна.

Сад хъуниз таъсирда

З.Батмановаз Россиядин Игитдин тивар гуни гъакъиндай РД-дин Къилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай В.Васильеван баянар

Россиядин Президент Владимир Владимирович Путина вичин Указдалди мад са баркаллу дагъустанвидиз - Зейнудин Батмановаз -Россиядин Игитдин тивар гунал за дамахзава!

Гъелбетда, и наградда кьейдалай къулхъ ганвайди тирди хажалатдивди къатлунуниз мажбур жезва... 2015-йисан гатфарихъ агъайна мешебегиди аял гвай жегил хизан террористрин зулумдикай хуьн патал вичин чан къурбандна. Гражданвиллин ва вичин хуси виридалайни хъсан ерияр къалуруналди, Зейнудин Батманов са тахсирни квачир инсанар

есирда къунвай ва яракъламиш хъанвай бандитрин аксина текдиз экъечина. Ада гъаклни чкадин полициядин къуллугъчи-ярни маса ганач. И карди боевикрин ажугъ мадни артухарна.

И игитвал фикир тагана амуькун мумкин тушир. Дагъустандин агъайна хчин жьрэтлувилиз, Ватандиз вафалу хъуниз вини дережада къимет гунай Россиядин Президентдиз чухсагуьл лугъузва. Зи фикирдалди, захъ галаз чи республикадин вири агъалияр рази жеда.

Зейнудин Лукъмановичаз Россиядин Игитдин тивар гуни жегиьлар ватанпересвиллин руьгъдаллаз тербияламишуниз къуллугъдайдахъ ва и карди экстремизмдизни терроризмдиз акси женгина Дагъустандин общество сад хъуниз таъсирдайдахъ зун инанмиш я.

Дагъустан Республикадин Къилин везифаяр
вахтуналди тамамарзавай

В.ВАСИЛЬЕВ

Эминан агалкъун

Майдин сифте килера Нальчик шегерда авай Кеферпатан Кавказдин искусствойрин госинститутда жегиьлрин "Кинокавказ" тивар алай кинофестиваль кьиле фена. Адан тешкилатчияр и вуздин студентар Артём Челекин ва Зарина Ажагоева тир.

Фестивалдин иштиракчияр Дагъустан, Чечен, Кабардино-Балкария республикайрай, СКФО-дин маса регионрай тир жегиьл авторар хъана. Абуру документрал бинеламиш хъанвай ва куьруь фильмаяр, яшайишдиз талуьк роликлар къалурна.

Дагъустан Республикадин патай и фестивалда Пайзула Алиева ва Къулан Сталдилай тир Эмин ФАТУЛЛАЕВА векилвална.

Эмин Фатуллаеван "Посетители" "Виридалайни хъсан короткометражный фильм" номинацияда гъалиб хъана.

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Чехи Гъалибвиллин 73 йис тамам хъанва. Чи халкъ патал, за къатузвайвал, идалай чехи сувар авач. Ада неинки са чи, гьакӀ вири дуьньядин халкъарин къисметрин рехъ, гележег гихьтинди жедатӀа тестиьсарна. Чи къенин югъ гьа йикъан давам хьун, ада кутур цирерин беъгерар къватӀ хьувун я.

Къенин йикъан берекатлувилелей чи пакадин йикъан къисметарни, руьгъни, ахлакъни, мумкинвилерни аслу жезва. Вуч цайитӀа, гьам я вахчудайди...

Чехи Гъалибвал... Ам къазанмишун патал советрин халкъари лап еке къуватар, такъатар серфна. 20 миллиондилай гзаф инсанрин (жегилрин, агилрин, аялрин) чанар къурбандна. Женгерин майданрал экъичай къван ивийрикай вацӀар жедай жеди.

ЧукӀурай къван шегъеринни хуьрерин, рекъеринни муькъверин, карханаринни мяденрин гьисаб къаз хьун мумкин туш.

Фронтда хьиз, далу патани кашакдини, азаррикдини, гуьжарикдини агъзурралди инсанар телеф хъайиди тарихдин документра гьатнава.

Душмандин гьалкъайра, зинданра, камерайра, лагерра телеф хъайи къванбурукай чун рахазвач.

Игитвал вуч я?..

Гъайиф хьи, икъван йисар алатайда-лай къулухъ чи халкъдин Игитвиллиз, бубаяр феи чин рекъериз, далу пата къалураи къеьгалвилериз акъалтӀай жуьреда тегънеяр язавай, абур герек авачир зегъметар, алахъунар тир лугъдай "камаллу" къиметчиар, чпи-чпиз "ватандашар", "инсанпересар" лугъзвай агъуярни, къачагъарни, къецепатан пуларихъ маса къачунвай угъраш гьилибанарни, чи аялриз, жегилриз "циийдиндин" ва гьакӀ "циийи сиясатдин" тарсар гузвай тапан арифдарарни... гзаф хъанва.

Ихътин шартӀара Ватан хуьнин, адан аслу туширвиллин къаравулда хьунин, чяхъ, чи несилрихъ бахтлу гележег амуькунин месэлайрихъ виликрай гьич фикирни тавур жуьредин важибувал жезвайдал шак алач.

Чи тарих шагӀид я: Ватандин Чехи даявилей къулухъни дуьньядин вагъши ампаири чи халкъар гзаф сеферра акъалтӀай цӀуру, хаталу имтигъанра тваз хъана. Кореядин, Вьетнамдин, Карибский ва икӀ мадни маса кризисар, Афганистандин дяве, лап и муьквара (1999-йис) Дагъустандал террористрин междуародный кӀеретрин гьужумун хъезва. Гила Сирияда кьиле физвай вакъийри, СШАдин, Великобританиядин, Франциядин, чпи лугъзвайвал, гуя "сириявир Асадан зулумдикай" хъудзавай "къузгъунри" авур гьужумди дуьнья мад сеферда даяедин лап хаталу царцӀел гьана... Башибозукъар сакӀани секин жезвач, на лугъди инсанрин иви гьакъван ужуз затӀ я.

Виш йисара, чарабурун девлетар тарашиз, инсанар лукӀариз элкъуьриз, тамамвилелди абур тергиз вердиш хъанвай къачагърин несилриз дуьнья гьамisha гьа чпиз кланивал элкъведайди хьиз ава.

Алатай асирдин 90-йисара чи чилел арадал атай (гъайи) Горбачеван "перестройщикринни" "циийи демократрин - ельцинстрин" хаинвиллин гьерекарталди сифте СССР чукӀурна, ахпа Россияни метерал акъвазарайди садазни сиряз амач. Дикъетлувал, уяхвал Ватандин таъсиб, тарихдин тарсар, бубайрин хъсан адетар рикӀелай ракъурайвалди, вири къулухъна, жуван нефс, марифатсузвал вилик кутуна, душманриз рей гайила, гьелбетда, Ватан, халкъ, азадвал, аслу туширвал, игитвал хътин махайрихъ къимет амуькдич.

Ватандин Чехи даяедин йисара чи государствдин кьиле гьакъван чеб Ватандиз вафалу, вири патарихъай уях, руьгъни, рикӀни алмасдила михьи ксар хъаначиртӀа, чи генералитетдивай армия ва халкъ са метлебдихъ - Чехи Гъалибвилехъ бажагъат тухуз жедай.

Душманди тарифзавайдакай хъсан реьбер бажагъат жеда. Горбачевани Ельцинан тарифар Америкадин Англиядин, Германиядин гьуьрметдин ктабра гьатуни квекай лугъзвал?

Россия метерилай къарагъиз акурвалди, Президент В.Путинакай дуьньядин ампаириз такӀан кас гьикӀ хъана? Къуватлу жезвай, аслу тушир Россия садлагъана "дуьньядиз хаталу чапунчидиз" гьикӀ элквевана?

РикӀеллама: Рейганни Буша, маса ампаирини СССР-диз "империя зла" ("Зулумдин пачагӀлугъ") лугъдай. Вучиз? Дуьньядал гьахӀлувал таъминариз, Америкадин империядин хура акъвазнавайди СССР тирвилейди.

Гила "империя зла" Россиядиз лугъзвал. Вучиз? Са тахсирни квачиз, Ливия, Ирак, Югославия хътин государствояр вучиз барбатӀна лагъана хабар къазва Россияди. Гила вичин аслу туширвал ва государствдин битаввал хуьз алахънавай Сириядин халкъдиз къаюмвалзава. Им дуьньядин саламатвал хуьнизни ийизвай къаюмвал тушни бес!

Америкадинни Великобританиядин, абурухъ галаз санал зил къазвай Европаддин са жерге уьлквейрин тух тежезвай ампаириз и кар хуш туш.

Россиядал, чи Президентдал вегъен тийизвай жуьредин буйгътенар, илитӀ тийизвай къадагъаяр, "санкцияр" лугъдайбу, маса фитнеяр авач. Са гьина ятӀа, са гьихътин ятӀа къийметлини, аник "Россиядин тӀуб ква" лугъзвал. Гуя чяхъ мад маса дердияр амач...

Ихътин шартӀара чаз чи Чехи Гъалибвиллин, Ватандин баркаллу тарихдин тарсар дидбай, дериндай чир хуьн герек я. Чи веледар, жегилрай рекъелай алу-диз алахънавай "агентар" гзаф хуьнин рекъер атӀун чарасуз я.

"Рекъин тийир полк", "ТОКС-дин гьерекар", "ЖегӀил армеецар", "Волонтерар", "Россиядин школьникрин гьерекар" - ибур алай вахтунда чи жаванрики жегӀилрик ватандашвиллин ва халисан женгчивиллин руьгъ кузавай тешкилатар я. Абуруз виринра гегъенш рехъ гана кланда.

Ватандин Чехи даяедин баркаллу тарих, Советрин девирдин хъсан литература, кинодин лентер, театррин а чӀаван жанлу тамашаяр, манийрин искусство - вири пропаганда авун, чирун, хуьн тешкилна кланзава.

Маса рехъ авач. МасакӀа чал душманри чпин ниятар ("азарар") илитӀда, чун зайиф жеда.

И ва са жерге маса месэлайрикай РФ-дин Президентдин нубатдин Чарчени гегъеншдиз лагъанва: "Вири уьлкведиз ва вири дуьньядиз гила чи лап цийий самолетрин, цин кланикай фидай люьтквейрин, ПВО-дин къурулушрин, чилел, гьуьлерал, цава дуьзмишнавай ракетрин комплексрин тиварар чир хъанва. Вири ибур эхиримжи вахтунда арадал гъанвай лап цийий ва лап къакъан дережадин технологийрин яракъар я.

Россиядин вири сергъят тирвал (им иллаки важибу я!) ракетрин гьужумдикай виликамаз хабар гудай радиолокациядин къурулушдин битав майдан арадал гъанва. СССР чукӀурайдалай къулухъ арадал атай лап чехи "хъалхъамар" вири ахцӀурнава..."

Эхъ, ава чяхъ вуч хуьдматӀа!
Ава чяхъ квел дамадматӀа!
Ава чяхъ квелди хуьдматӀа!..
Зайиф жедай, бушвалдай ихтияр
чаз авач.

Далудихъ - далу...

(Даяедин йисарин шагӀидвилер)

Ватандин Чехи даяедин женгера чи аскерри, командирри, комиссарри къалураи игитвилерикай гзаф кхъенва, кхъизва, рикӀел кхизва. Бес фронт суьрсетдалди, яракъралди, такъатралди таъминарай, чкай шегъерарни хуьрер, станциярни рекъер, муькъвер эхцигиз, санай масаниз акъудай вишералди карханаяр гьеле хакни алачир чкайрал кардик кутаз, абурив къвалахиз тур агъзурралди зегъметчи инсанрин (фялейрин, инженерин, конструкторрин, техникрин ва икӀ мадни) гьунарар, къеьгалвилер гихьтинбур тир?!

Ибурал даяедикай катая дезиртирихъ, ачухдаказ душмандин терефдал алаз, цӀуру табигъат тухвай хайрихъ, душманди рекъе тур агентрихъ, жасусрихъ галаз женг цӀугур махсус дестейрин къвалахрикай чаз гзаф чизвани?

Даяедин йисарин аялар яз, са бязи четинвилер чи рикӀелайни физвач. Парабурув чпин бубаяр ахагъанач, лап гзафбур а цӀаярай сагъсузбур, набутар яз хтана. Дидеяр, сусар, зегъметни цӀугваз, даяедиз фенвай итимар (рухвар, стхяр) эвез авуна, аяларни хуьз гьикӀ агакнайтӀа?..

И ва са жерге маса суалризни жавабар чаз гьа даяедин йисара кхъей бязи документрай, чарарай жагъизва. Агъадихъ чна абурукай са бязи материалар гузва.

Айна-Хануман тапшуругъ

Агъа СтӀалрин хуьруьз радиоди Красный Армия патал чими шейэр къватӀун патал вири халкъди кьил кутунвайвилеикай хабар гана. И чӀавуз хуьруьн исполкомдиз сифте яз атана: Айна-Ханум, Мирзе-Юсуф ва Мегъамед-Юсуф - чехи СтӀал Сулейманан хизан. Айна-Ханума фронтвикар патал ихътин савкъатар вугана: 4 килограмм сар, 5 жигет, хранвай кемер, кланикай алукӀдай къве жуьт парталар, шинель, сун перем, фуфайка ва маса шейэр. Ахпа Айна-Ханума, хуьруьнбурухъ элквевана, ихътин гафар лагъана: "Чна, вирибуру, фронтдиз куьмекар гана кланда. Къуй чи кланивили ва къайгъударвили аскерар фендигар душмандихъ галаз женгина ашкъиламишрай. Къуй чи шейэр фронтдив агакъаррай. Им азадвал клани халкъариз зегъер гизвай фашистрин гьуьлягъ змишун патал чи аскерриз, дагъвийриз гузвай тапшуругъ я".

Оборонадин фондуниз

Ахъегъ ва Докъузпара района чими шейэр къватӀунин къвалах еке ашкъидалди кьиле физва. Тамам тушир делилралди, Ахъегъ районда 4215 килограмм сар, 1730 хам, 951 жуьт сун гуьлуьтар, 302 фуфайка, 207 бармак къватӀна.

Докъузпара района - 1350 хам, 2520 килограмм сар, 455 жуьт сун гуьлуьтар ва маса шейэр къватӀна.

Рутул район

Райондин колхозчийрин патая Яру Армиядин аскерри савкъатар яз гьелелиг 108 килограмм чӀем, 3811 килограмм картуфар, 1458 килограмм келемар, 40 верч, къурунавай гзаф къадар як ва гъайванар агакънава.

Районда чими шейэр къватӀун давам жезва. Гьелелиг 5844 килограмм сар, 2646 хам, кланикай алукӀдай 206 жуьт парталар, 102 фуфайка, гзаф къадар кӀуртар, бармакар, сун гуьлуьтар, японжийар, шарфар ва маса шейэр къватӀнава.

Хив район

Районда Яру Армия патал 6917 килограмм сар, 2515 хам, 600 жуьт беъглеяр, 682 жуьт гуьлуьтар, хуьуьцъганрин 502 чин ва маса шейэр къватӀнава.

Сифте йикъарилай

Докъузпара райондин къакъан дагъдин Миграгърин хуьруьн агъалийри, даяедин лап сифте йикъарилай башламишна, фронтдиз пулдади, недай-хъвадай шейэралди куьмекар гуз хъана. Районда тешкилнавай оборонадин фондуник абур еке пай кутуна. Месела, колхоздин председатель Гъ Абдулминова оборонадин фондуниз - 25 агъзур манат, Д.Чигниева, Д.Бутаева, М.Исмаилова гьарсада 10 агъзур манат гана. 1944-йисуз хуьруьн агъалийри фронтдиз недай суьрсет ва алукӀдай чими шейэр авай 200 Ӏсылка ракуьна. Миграгърин гамарин фабрикадин устӀарри и йисара чими шейэр хрунин рекъай фронтдин тапшуругъар артухни алаз кьилиз акъудиз хъана.

Инал ихътин са лишанлу карни кьейдна кланда: Докъузпара райондин муаллими къватӀнавай 40 агъзур манат пулдихъ, 40 агъзур манатдин заемралди "Халкъдин муал-

лим" тивар алай танк тукӀуьрна ва ам 1945-йисуз танкадин къушунрин генерал-майор Скворцован частунив вугана. Верховный Главкомандующий И.В.Сталинан патай райондин муаллимин тиварунихъ танк тукӀуьрун патал куьмекар гунаи чухсагӀулдин телеграмма хтана..

Хуьруьн колхоз района кӀвенкӀвечибурукай сад хъана. Даяедин йисара ана къвалахзавайбуру асул гьисабдай дишегӀлияр, къуьзубуьр, яшар беъем тахъанвай жегӀилар тир. Абуру фермайрани никӀера, югъ-йиф талгъана, гьакъисагъвилелди зегъмет цӀугуна.

Малдарвал вилик тухунин карда къазанмишнавай агалкъунриз килигна, 1945-йисуз колхоздиз ДАССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Гьуьрметдин грамота гана.

Таквадай фронтда

СССР-дихъ галаз даяе башламишдалди гьеле хейлин вахтар вилик кумаз Гитлеран Германиядин разведкадин органри чи уьлкведиз ракуьрун патал вичин агентар гьазуриз хъанай. Советрин Союздин НКГБ-дин делилралди, даявилей виликан ва даяедин йисара фашистри чи уьлкведиз саки 5 агъзур кас агентар гадарнай. Даяедин йисара тек са Дагъустанда Германиядин хейлин диверсантар, террористар, жасусар дуьздаль акъуднай. Фашистри абурун вилик диверсияр кьиле тухунин, бандитрин тешкилатар арадал гъунин, дагъвийрин арада милли лишандиз килигна къалмакъалдик цӀай кутунин, фронт республикадиз мукъва хъайивалди, Дагъустанда яракӀлу восстание къарагъарунин везифаяр тунвай...

1941-1943-йисара Гумбет, Ботлих, Ахваз, Къайтагъ, Табасаран, Дахадаев, Хасавюрт, ЦӀумада, Къаякент, Сергокъала ва маса районрин бязи хуьрера душмандин агентри чпин вилик Советрин власть кӀудунин ва немсерин чапхунчийриз куьмекар гунин везифа эцӀгай махсус организацияр ва дестеяр тешкилнай. Абурун башчийрикай бязибуру Дагъустандиз гадарнавай душмандин агентрихъ галаз алакъа хуьзвай.

Фашистрин Германиядиз майилвалзавай ахътин тешкилатрин иштиракчийри хуьрера кьиле тухузвай политикадин, оборонадин ва майишатдин къвалахрихъ галаз алакӀалу серенжемриз жезмай къван кецӀ гузвай, армиядиз эвернавай гражданиз къуллугъ авуникай кьил къакъудуниз ва чинеба къвалах тухуниз эверзавай, душманвиллин табигъат тухунин мураддалди махсус листовкаяр гьазурзавай ва абур агъалийрин арада чукӀурзавай. Бязи чкайра абуру гьиле яракъ аваз колхозрал вегъезвай, къайдасузвилер арадал гъизвай, общественный эменни тарашчапхунзавай, малар къакъудзавай, партийный ва советрин органрин къуллугъчиар тергунин алахъунар ийизвай.

Тамам тушир делилралди, 1942-йисан августдиз республикада агъзур касдилаи виниз бандитар кардик квай ва 1500 касдилаи виниз дезертирар ва армияда къуллугъ авуникай кьил къакъуднавай ксар чуьнуьх жезвай...

(Жуьреба-жуьре йисара акъатай
"Лезги газетдин" нумрайрай.
Гъазурайди - М.ЖАЛИЛОВ)

Вири - фронт патал

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Советрин Союздал Гитлеран Германияди вегъенва, душмандин къшунри велик акатай къван вири барбатзава, чи хуьрер, шегъерар къачузва лугъудай хабарар улкъевдин гъар са пиплев агакъна. Гъаки - Дербент райондин агъалийрини. Инсанрин ажугъ, Ватан хуьнин къаст екеди тир. Сифте йикъарилдай эгечина, Дербент шегъердин военкоматдиз вишералди итимар ва дишегълияр атана, чеб Яру Армиядин жергейриз рекъе тур лугъуз. Са 23-июндиз 55 касди арзаяр къхена. Къве йикъалай абурун къадар 440-дав агакъна. 500 дишегълиди чеб связистрин, медсестрайрин курсариз къхиз туна.

Сифте варцара Яру Армиядин жергейриз къабудай дербентвиар Дагъустанда тешкилай 91-нумрадин стрелковий дивизиядик кутуна. Дяведин вири йисара Дербент райондай ва шегъердай гугъуьллу-вилелди вишералди къегъал рухварни рушар фена. Абуру саки вири фронта женгера иштиракна.

Далу патани гъалар къизгъинбур тир. 1942-йисан 11-мартдиз республикадин партийный ва майшатдин активдал Дагъустандин вири зегъметчийриз Эвер гун къабулнай. Ана ихътин цларарни авай: "... Чна йикъалай-къуз, недай-хъвадай шейэр гзаф гъасилуналди, суьрсетдин база мягъкемарна, инсафсуз фашистрихъ галаз къизгъин женгер тухузвай чи Яру Армия герек вири продуктралди таъминарна къанда. Чна чун тамавилелди салан майвайралди, картуфралди таъминарун лазим я. И кар патал саларай, кумекчи майшатрай 8799 тонн салан майваар, картуфар, къарпузар, 329 агъзур литр нек, 166 тонн як, гъасилун герек я".

Дербент райондин агъалийри чпелай алакьдайвал фронтдиз кумекзавай. 1942-йисан сифте килера райондай Москвадин фронтдиз 5 вагон чехир, 64 агъзур манатдин къимет авай суьрсет рекъе туна. Анай хтай Молотован тварунихъ галай колхоздин председателдин заместитель Давыдова суьгъбетнай: "Наркоматда чун пара хушдиз къабулна. Вад юкьуз чун Москва шегъер хуьзвай аскерриз мугъман хъана. Абуру дербентвийриз риклин сидкьидай сагърай лагъана ва чпиз душмандин винел гъалибвал къачун патал хуси чанарни гъайиф текъведайдакай малумарна. Гъавилей чна мадни мукъуфдивди ва гъакъисагъвилелди къвалахун лазим я".

Фронтдиз кумек гуьнин къвалах са юкьузни акъвазнач. Дагъустандин Огниндин шувшедин заводди, К. Марсан тварунихъ

галай артелди, чехирардай комбинатди 15 агъзур манатдин къимет авай пишкешар рекъе туна чи аскерриз.

1942-йисан гатуз немсерин самолетар Махачкъаладин, Дербентдин цавани пайда хъанай. Ида, гъелбетда, виридак къалабулух кутуна. Ихътин члуру гъалар фикирда къуна, Азербайжандин нефтладин мяденар гъилик ийиз къанзавай душмандин велик пад къун патал Грозный-Махачкъала-Дербент шегъердин мулкара душмандикай хуьдай 8 мягъкем сенгер тукъурунин гъакъиндай къарар къабулна. Гъаки, 1942-йисан гатуз Сабнова хуьруьвай Каспий гугъуьлв агакъдалди зурба сенгерар гъазурунив эгечина. И важиблу къвалахрал 10400 кас желбна. Инсанри суткада 16 сятда къвалахзавай. Дербент райондин вири хуьрерин агъалийри сенгерал алайбуруз жуьреба-жуьре рекъерай кумек гузвай. Гъатта яшлу инсанар, аяларни къвез, чпивай жедайвал къанавар эгъуьнзавай.

Райондин агъалийри Валентин Эмирован тварунихъ галай авиаэскадрилья, Шамилан тварунихъ галай танкарин колонна тешкилуник еке пай кутуна: 600 агъзур манат пул къватна. Къилди къачуртла, Кагановичан тварунихъ галай артелдин уьзумчийри - 210 агъзур, Молотован тварунихъ галай артелди - 221 агъзур, Марксан тварунихъ галай артелди - 45 агъзур манат.

Белиждин станция дяведин йисара Къиблепатан Дагъустан фронтдихъ галаз алакьа хуьзвай важиблу ва зурба макандиз элкъвенвай. Станциядилай фронтдиз метягъ, суьрсет, техника ва герек маса товара рекъе твазвай. Гъа са вахтунда хирер алай аскерар, Украинадин, Белоруссиядин, Прибалтикадин республикайрин душмандикъай катая агъалияр, почта къабулзавай. Кардик къай карханайрин, майшатрин коллективри Яру Армия патал суьрсетни, парталарни, пулни къватзавай.

Райондай фронтдиз феий къегъалри Ленинград, Москва, Одесса, Севастополь, Керчь, Сталинград, Новороссийск ва гъаки Кавказ, Украина, Белоруссия, Европадайн улкъевар азад ийидай женгера иштиракна ва вири халкъдин гъалибвилек чпин пай кутуна.

Гъайиф хьи, къе чи арада амай дяведин ветеранар тупларалди гъисабиз жедда. Дербент райондани абуру лап тимил ама: Загъир Мегъамедов, Гъуьсейин Шихагъмедов, Тилпар Саидов, Гъамзат Къайтмазов, Аллагъверди Межидов, Мария Швецова... Райондин администрациядин къуллугъчийри, ветеранрин, жегъилрин, общественный организацияйри абурун гъакъиндай къайгъударвалзава, 9-майдиз, къвалериз физ, абуруз Гъалибвилини сувар тебрикзава.

Гел галачиз квахъайбур

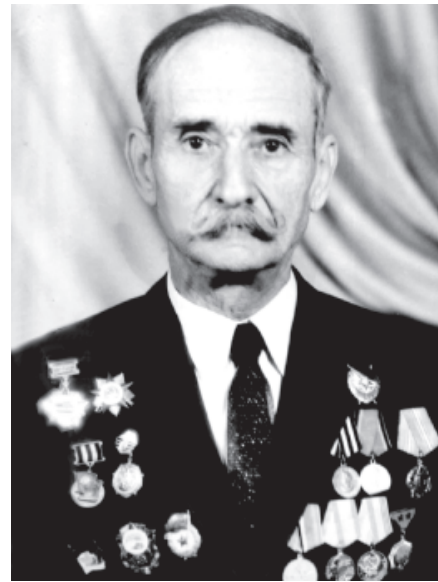
Райсудин НАБИЕВ

Курхуьруьнви АЛИМИРЗОЕВ Самурхана Махачкъалада къелзавай. 1939-йисуз ам финрихъ галаз хъайи дяведиз тухванай. Самурхана са шумуд женгина иштиракна. Дяве куьтягъ хъайила офицер къвализ рекъе гъатна. Амма ахгакънач, рекъе амаз немсери вегъенвайдакай ва Ватандин Чехи дяве башламиш хъанвайдакай хабар хъана.

И вахтунда акъатай махсус приказдин биндаллаз вишералди масабурохъ галаз санал Самурханни къулухъ элкъуьрна ва фронтдиз тухвана. Сифте вахтара Алимирзоева вичикай къхенай, шиклини галаз къвализ чар рахкурнай. Мад Самурханакай са хабарни хъхъанач. Гугъуьнлай командир Алимирзоев Самурхан гел галачиз квахънавайвиле хабар хтана.

Самурхан свас тагъанвай, чагъинда авай жегъил тир.

Чи хуьряй фронтда пуд Самурхан - Алирзаев Самурхан, Набиев Самурхан, Алимирзоев Самурхан - гел галачиз квахъна. Абурун къаматар хуьруьнбур чпин риклера хуьзва. Алай вахтунда школьникриз, жегъилриз абурукай суьгъбетарзава, риклел хкизва, памятникар,obeliskар къайдадиз гъизва, михвилерзава.

Берлин къачуна хтай хва

Сулейман ПАШАЕВ

Чун вичикай рахазвай кас Ватандин Чехи дяведа танкарин ротадин командир тир. Яру Пайдах, Ватандин дяведин 1-дережадин къве орденриз ва са къадар медалриз лайихлу хъайи капитан, дяведилай гугъуьнлиз Къларин мектебда военный тарсар гайи ветеран **БАЙРАМОВ Байрам Къазагъмедович** ялцугъви тир.

Байрам 1920-йисан 1-январдиз Ахцегъ райондин Ялцугърин хуьре чатухъан Къазагъмедан хизанда дидедиз хъана. И хизанда итимар къизилдин гъилер авай ракъун устларар яз машгъур тир. Къазагъмеда ва Къафара, къве стхади, тукъуьрнавай алатар исятда Советский хуьруьн музейда ава.

Къисметди абуру Кълар шегъердиз акъудна. Ина юкьван школа акъалтларайла, Байрам Советрин Армиядин жергейриз тух-

вана. 1941-йисуз, Германияди чал вегъейла, ада Рагъакълидай патан Украина, Белоруссия хуьзвай женгера иштиракна. 1941-йисан хуьтлуьз Москвадин кланик хъайи къизгъин ягъунра дурумлувал къалурна. 1942-йисуз Ульяновскдин М.И.Калининан тварунихъ галай танкарин училищедик экечна. Гатун эхирдай Сталинграддин фронтдиз рекъе туна. 1943-йисан гатуз ада Курский къекъуьндал дирибашвал къалурна. Прохоровкадин ягъунрай чан аламаз ахкъатна. Воронежский фронтдик кваз-Беддин, Харьков шегъерар азад хъуьна.

Киев азад хъийидайла, 1943-йисан 6-ноябрдиз Байрам авай танкунин экипаж сад лагъайди яз гъахъна. И игитвилей "Яру пайдах" орден гана.

Курсунь-Шевченковин женгинай Кишинев, Яссы азад авурла адаз Ватандин дяведин 1-дережадин орден гана.

Румыния азад авурдалай къулухъ Бай-

рамова къуллугъзавай гвардиядин танкарин 6-армия Венгрия азад авун патал женгерик экечна. Ина адал залан хер хъана. 1945-йисан январдиз сад лагъай группадин инвалид яз хтана.

Б.Байрамова Кълар шегъердин школа-интернатда ва юкьван школада тарсар гана. Вичин асул къвалахдихъ галаз сад хъиз ада бубайрилай ирс яз атанвай устларвални гадарна. Азербайжандин милли телевидениди Байрам бубадин уьмуьрдикай, женгинин рекъикай, устларвиле яратмишунрикай фильм тукъуьрна.

Байрам бубадикай, адахъ галаз фронта женгера иштираккай аскеррикай гзаф ктабар къхена.

Байрам Къазагъмедович 2007-йисан 22-декабрдиз рагъметдиз фена. Адаз 6 велед, 11 хтул, 10 пул ава. Байрам бубади баркаллу уьмуьр кечирмишна.

Дербентвийрин лайихлу пай

Нариман КЪАРИБОВ

Ватандин Чехи дяведин йисар къвердавай яргъаз къакъатзава. Амма дяведин цлар-ялавар, вагъши душмандикъ галаз къизгъин женгера чпин чанар къурбанд авур миллионралди игитрин экуь къаматар чи риклера эбеди яз амуькъда. Чна, чехи несилди, мектебра къелзавай аялар, жегъилар Ватандин Чехи дяведа советрин халкъди къазанмишай игитвиле, халис ватанпересвиле руьгдаллаз тербияламишуниз датлана фикир гузва, инлай къулухъни гуда.

Къанлу Гитлеран жаллатри чи Ватандал гъужумна лагъай хабарди, СССР-дин вири халкъар хъиз, дербентвиарни къарсурна. Абурун риклер Ватан душмандикай хуьнин ватанпересвиле гъиссерив ацана. Шегъердин карханайрин коллективри "Вири - фронт патал", "Вири - гъалибвал патал" эвер гуьнин лишандик кваз къвалахиз башламишна.

Дяве башламишай пуд лагъай юкьуз - 1941-йисан 25-июндиз - "Дагестанская правда" газетда икел хъенай: "Дербентдин консервирардай комбинатдин коллективди лап виниз тир дережадин зегъметдалди вагъши душман фад тергунин карда Яру Армиядиз кумек гузва. Карханада стахановчийрин ва зарбачийрин къадар дяведин лап сифте килера 500 касдив агакъна. Къвенкелечи дишегълияр тир Абрамова ва Ващуква киле авай бригадайри балугърин ва емишрин консервирар гъасилун 14 процентдин артухарна. Стахановчийр тир Шабараевади, Давыдовади, Семенова ва Штокара чпин сменаийрин тапшуругъар тамарун 150-210 процентдив агакъарна". Комбинатда гъасилзавай консервирарин

чехи пай дяведин эхирдалди фронтдиз рекъе тваз хъанай.

Сун гъалардай "Дагон" фабрика Дербентда лап фадлай авай кархана я (бязи цехри гилани къвалахзама). Къейдна къанда хьи, дяведин йисара и карханадин коллективди гъакъисагъ зегъметдин чешнеяр къалурна. Къвенкелечи карханадин гзаф пешекарар фронтдиз фена, ятлани коллективди зегъметдин бегъерлувал агъузарнач. Фронтдиз феий Гъаживан паталай Калинина къве сменада къвалахиз хъана. Пешекарар тир Царуева, Клименкоди, Кучерскийди ва Балбушева гъар сада 4-6 кас эвезуналди зегъмет члуьна. Чехи пай тежрибалу пешекарарин чкаяр жегъилри, дишегълири къуна. Абуру чпиз слесарвиле, токарвиле пешеяр чирна. Фабрикадин еришар агъуз тавуна, гъукуматдин планар артухни алаз ацлурзавай.

Ватандин Чехи дяведа советрин халкъди, чи баркаллу Яракълу Къуватри душмандин винел тешпигъ авачир Гъалибвал къазанмишайдалай инихъ 73 йис тамам жезва. Къадим шегъерди дяведин тарихда вичин баркаллу чин хъенва. Дербентдай 14 агъзур кас рухварни рушар фронтдиз фенай, абурукай 6 агъзур касдиз элкъвена чпин ерийриз хтун къисмет хъанач. Дербентдай чпин яшар 18 йисав агакъ тавунвай 500 кас жегъилар гугъуьллукадаз Ватан хуь рекъе гъатнай. Дяведин женгера къалурай виклегъвилерай, игитвилерай 1600 кас дербентвиар орденризни медалриз, 8 кас Советрин Союздин Игитвиле тварциз лайихлу хъана.

Ватандин Чехи дяведа гъалиб хъуьник дербентвийри кутур пай чехиди, баркаллу я. Абурун игитвилер шегъердин къеннин несилар патал ватанпересвиле чешне я.

Мемей Эфендиеван - 115 йис

Ватандин къагъриман

Къ.Х. АКИМОВ, илимрин доктор

Мемей ЭФЕНДИЕВ (Хидиров Мегамед Тагирович) лезги халкъдин тарихда алакьунар авай зари-шаир хъиз гьатнава. Шаирвилелай гьейри тебиатди ам гзаф патарихъай бажарагъ ганвай инсан - Дагъустандин Советрин власть мягькемаруник вичин еке пай кутур тешкилатчи, халкъ савадлу авур му-

аллим-просветитель, лезги печать хкажай мухбир, районрин ва республикадин дережайра жавабдар къуллугъар авур регъбер, общественно-политический деятель хъана. Мемей Тагировича, вичин къелемдин юлдаш Алибег Фатахова хъиз, лезгийрин советрин литературадин бинедик пай кутуна ва милли шириат вилик тухвана. Ам хайи ватан къандай ва халкъдиз вафалу къагъриман, азадвилехъ ва гъахълувилихъ ялзавай уьзден, камаллу ва мергьяматлу инсан тир.

1975-йисан майдиз зун, и цларарин автор, Мемей Эфендиеван уьмуьрдин юлдаш Ольга Герасимовнади галаз (ам Махачкъаладин Н.Чернышевскийдин тварунихъ галай куьчеда авай медицинский техникумдин къвалера яшамиш жезвай) таниш хъанай. За адан дертлу суьгьбетриз яргъалди яб ганай. Чара жедайла, Мемей Тагировичан шикил ва къве шир къачуна, абур жува тукьлуьрзавай IV классдин "Лезги литература" учебник-хрестоматиядик сифте яз кутуна.

Мемей Эфендиев (твар Мегамед яз, адаз къвале, хуьре Мемей лугъудай; фамилия "Хидиров" яз, жегилди вичиз "Эфендиев" къачуна) 1903-йисуз Куьре округдин Къепирун хуьре фекеи Тагирэфендин хизанда дидедиз хъана. Уьлкведа Советрин власть гъалиб хъайила, Мемейз къелдай ва савадлу инсан жедай мумкинвал хъана. Теби алакьунар ва хди зигин авай жегилди Бакуда рабфак (рабочий факультет) ва Тифлиса комвуз (коммунистический вуз) куьтягна.

М.Эфендиева 1925-1937-йисара Дагъустанда большевикрин партиядин ва Советрин гьукуматдин идарайра са жерге жавабдар къуллугъар - Къасумхуьруьн райондин "Колхоздин пайдах" газетдин сад лагъай редакторвилин, Ахцегъа муаллимрин курсарин заведующийвилин, Дербентда педрабфакдин директорвилин, Махачкъалада Дагъустандин ктабрин издательстводин директорвилин, партиядин обкомдин инструкторвилин, партиядин Агъул райкомдин сад лагъай секретарвилин ва маса къвалахар авуна.

1937-йисуз Мемей Эфендиев буьгьтендик акатна ва пуд йис къван дустагъда ацукьна. Ам 1941-йисуз, Ватандин Чехи дяве башламиш хъайила, гьугьуллудаказ фронтдиз фена. Мемей Тагировича, старший лейтенант, комиссар яз, душмандихъ галаз къати женгера иштиракна. Ам 1944-йисуз Одесса шегьердин патав са женгина къегьалвилелди телеф хъана.

Аял чавалай Мемейан рикл тебиатдал, манийрал, музыкадал ва къуьлерал алай. Чехи хъайила, ада чалар тукьлуьриз башламишна. Жегил заридин шириар газетриз акъатна, амма гзаф эсерар (шириар ва роман) ам дустагъда ва дяведа авай йисара квахъна. Алай девирдин къелзавайдан ихтиярда анжах са шумуд шиир ("Комсомолар", "Къаркъулунни тиб", "Иман" ва мсб.) ама. Абур "Лезги поэзиядин антологиядик" (1958) ва литературадин учебникри-хрестоматийри, жуьреба-жуьре къватлалрик акатнава. Гъа и ирсинайни аквазва: М.Эфендиеван шириар, ранг ядай гафар ва гекъигунар ишлемишна, рифмаяр ва ритмаяр аваз, цийи ва виклеъ фикирар кваз, устаддаказ къенва. "Иман" ширидай шаир тебики къанурнихъ инанмиш инсан - материалист тирди аквазва, ада вич диндихъ инанмиш туширди тестикъарзава ва илимдин рекъихъ инанмиш хъуниз эвер гузва.

М.Эфендиева бязи шириар, урус зари Владимир Маяковскийди ва лезги Алибег Фатахова хъиз, "гурарин къайдада" къенва. Месела, "Къаркъулунни тиб" шиир ик башламиш жезва:

*Эй!
Рагъ!
Я рагъ, ви нурлу эв
Дуланажагъ патал виридаз -
зурба хуьрек.*

*Азадна на
ийизвай мичивили
алем гъелек,
зайиф,
хенек...*

Мемей Эфендиеван уьмуьрдикай ва яратмишурирай Набиева (Керимханова) Тамилла Жамалдиновнади 2014-йисуз "Мавел" чапханада "Рикел хкунар" ктаб акъудна.

Ктаб сифте гафуникай, къуд паюникай, заридин шииррикай ва ишлемишай макъалайринни ктабрин сиягъдикай ибарат я. Ам М.Эфендиеван, адан сихилрин альбомрай къачунвай шикилралди безетмишнава ва басмадай сифте яз акъатнава.

Мемей ЭФЕНДИЕВ
Комсомолар

Чун, жегил тир комсомолар,
Хуьда чна Ленина тур чаз весияр.
Чна, вирида, куьгьне дуьнья пунай акъудна,
Тукьлуьрзава эхир метлеб тир коммуна!
Ни и кардиз манийвализ гатлумайтла,
Адахъ галаз экъечда чун дяве ийиз,
Яру пайдах къуна виниз, чи Ватан хуьз.
Адан рекъе чан эцигиз, душмандилай элкьвен тийиз.

Ватанд рекъе чна харжда
Чирвал!
Къуват!
Къудрат!
Къвалахдайла - мукални къаш,
Дявед къене бомбан гьулле я чи яракъар!
Уьлкведин чун я къадакъар!
Чи мемлекат мягькемдиз къар!..
Къашуналди, гьулледалди гъазур я чун
Авун патал чи душманар къатлар-къатлар,
Комсомолар виридалайни карханайриз
тадиз фида ийиз крар,

Клутад ванер заводра тваз,
Къуд патахъди чуклур ийиз цферкв, цаяр,
Гатазвай гьулдан, ракъар.
Чун, зарбачи комсомолар,
Къвалахдайла чи къайдаяр я лап къевиз
акъажунар авун!

Чи зарбачи комсомолар,
Ачух жерла къвалахд йикъан экуь ярар,
Ашкъидалди беьем авун гъиле къур кар,
Са шумудра артух авун нормад ери,
нормад къадар!
Течирбуруз куьмек гунар!
Ибур я чи комсомолрин зур законар,
чи къанунар!

Ша лагъана, хабар ганва
Аскервиллиз зазни диде...

(МАНИДАЙ)

Сагърай лугъуз...

Ноябрдин сифте юкъуз Абидаз аскервиллиз эверунин кагъаз хтана. "Гъар са эркек итимди вичин хиве авай аскервиллин везифа къилиз акъудна къанда! Аскервал тавурдакай итим жедач! Ам дагъви виклеъ гъар са жегилдин рикле хъана къанзавай къаст я!" - хуьре чехибуру лугъудай и гафар Абидан рикле гъамиша авай...

Хтанвай кагъаздал тухузвай югъ - 7-ноябрдин суварин югъ къалурнавай. Къуллугъдин идарада гъахъ-гъисаб авуна, мукъвабуруз вичивай жедай савкъатарни къачуна, Абид хуьруьз хтана. Къвале хвеш-беш авурдалай къулухъ, жибиндай акъудна, ада бахдив (къвед лагъай дидедив) вад виш манат пул квай яйлух вугана.

- Ма, бах, им за и зур йисан вахтунда къазанмишнавай пул я. Гзаф - тлимил лугъумир, армиядай хтайла, гзаф къазанмишда...

- Аферин, чан хва, вун къегъал гада тирди заз чизвай, - лагъана, Ханума вичив вугай яйлух ачухна, аник квай пул гъисабна. - Ина тлимил ава хьи, чан хва?

- Пул, гъикъван хъайитлани, гзаф жедай затл туш, бах. Зун мажибдал алайди тир. Къазанмишайдан чехи пай за квез хканва...

Сардар АБИЛ,
Афгъанистандин дяведдин ветеран

Аскервиллиз рекъе

Абид аскервиллиз физ хтанвайдакай хабар хъайи мукъва-къилияр, хуьруьнбур, къвализ къвез, ваз хъсан рехъ хъурай, сагъ-саламатдиз, лигим хъана, игит итим хъана хъша, чан хва, лугъуз, адан гъиле гъарда вичивай жедай сад-къве манат пул тваз, хъфизвай...

Пакамахъ абур мад вири, Абид рекъе тваз, шегьредал атанвай.

Махачкъаладиз къван вахъ галаз зунни къведа, чан хва, лагъана, буба Рагъманни къвачин хъана.

Хивдихъай атай автобус гвай шофердиз, кимел къватл хъанвай жемят акурла, хвеш хъана. Акъахвавайбур къве кас тирди чир хъайила, адан чин, вичин жибиндай пул вахчур хъиз, перишан хъана. Къватл хъанвайбуру, садбуру гъил вугуз, садбуру къужахламишиз, сагърай лугъуз, Абидаз автобусдиз акъахдай мажал гузвачир.

- Экъеч къан вири! - лагъана, вилик квайбур гъарнихъ сад къакъудна, Мамед имиди Абидан костюмдин къултухда 25 манатдин чар туна, ам къужахламишна. - "Жув хуьх, чан хва, ваз хъсан рехъ хъурай!" лагъана, ам къерехдихъ къекъечна. Адан вилерал нагъв акъалтнавай.

Автобус гвайдак тади квай. Ада са шумуд сеферда сигналар яна. Эхир Абид жемятдин гъилляй акъатна, автобусдиз хкаж хъана...

Вахан пишкеш

Дербентдиз агакъайла, Абидан рикел садлагъана хайи диде - мама акъалтна. "Бес мамадиз сагърай лугъун тавуна жедач? Дах галаз зун адан патав гъикл фида? Яраб автобус гъикъван вахтунда акъваззаватла?" Абид фикирлу хъана.

- Вуч хъана, рикелай алатай затл-матл авани? - хабар къуна Рагъмана, хчин теспачавал акурла.

- Автобус гъикъван вахтунда акъваззавайди ятла? - вилер шофердаллаз, дахдивай хабар къуна Абид.

- Автобус инал зур сятина акъвазда. Геж ийимир. За са касни гьузетдайди туш, - лагъана, шофер, са хара чарарни гъиле къуна, автобусдай эвична, автостанциядин идарадиз гъахъна.

- Алад, жуван мамадизни сагърай лагъана хъша. Геж ийимир! - рикликай хабар къур къайдада Рагъман Абидан чиниз тамашна.

- За геж ийидач, дах. Абурун къвал и патав га...

Абид хайи диде хъфенвай дербентви Рамазана къаршиламишна.

- Саламалейкум. Чухсагъул, къвализ къведай вахт авач. Автобусдиз геж жеда.

- Бес гъакл жедач, джан хва?! Са истикан чайни хъун тавуна фидани?... Я Имаят, ви гада атанва, экъеч къан! - эхиримжи гафар къевиз гъарайна лагъана Рамазана. Гурарин къилел диде Имаят, эверунал вил алайди хъиз, аяларин юкъва аваз, экъечна.

- Къвализ ша тлун, бала...
- Мама, зун аскервиллиз физва, квез сагърай лугъуз атанвайди я.

- Бес са тлимил вахт амаз вучиз атанач? Гъамиша тади кваз жедач, я бала? - лагъана, Имаят гурарай агъуз эвична. Ада къаншардиз атай хъиз темен гана. Рамазан, са кар рикелай алатнавайди хъиз, тади кваз къвализ хъфена.

- Ша, балаяр, Абид дахдиз сагърай лагъ, - лагъана, Имаят гурарин къилел раklarин сиве акъвазнавай аялрив рахана. Рушарин вилик пуд йиса авай гада Низамини акъвазнавай. Абид, абурун патав фена, виридаз гъилер яна. Фатима, гъил яна, тадиз Рамазан хъфей къвализ катна.

- Аскервиллиз физвайбуруз, хъсан рехъ хъурай лагъана, къве келек гудай адет авайди я, - лагъана, Рамазан Абидан гъиле цлуд манат пул тваз алахъна.

- Герек туш, зав пул гвазва, - Абид гъил къулухъ члугуна.

- Адетар я, джан хва, ма къачу, - Рамазан пул Абидан пенжекдин жибиндиз сухна.

- Им ваз зи патай! - лагъана, Фатимади Абидаз къуд къат авуна къватнавай михьи яйлух гана.

- Чухсагъул, вах, им зурба пишкеш я. Ам за аскервилляй хкведалди хуьда, - лагъана,

Абид, тади кваз, варарихъ экъечна... "Кагъазар къхиз ая, бала!" - гуьгъуьна дидедин тавакъудин ван авай...

Бубадин хиве къун

Махачкъаладиз агакъайла, поезд къведалди къве сят вахт амай.

- Ша, чан хва, чна къведа са къас фу нен. Зазни гишин хъанва, - лагъана, Рагъман Абидни галаз вокзалдин къвед лагъай мертебадавай ресторандиз хкаж хъана. Аниз гъахънамазди, къаншардиз, хуруда жибинар квай лацу хуруган авай гурчег са дишегъли атана, салам гана, мугъманриз ацукъдай чка къалурна. Ахпа хуьрекрин тварар авай ктаб гъана, абурун вилик эцигна.

- И ктаб чаз герек туш, бала. Чаз вуч гъазур ятла, гъам гъваш. Заз - са виш грамм эрекъни, - лагъана, Рагъман, вучиз ятлани, Абидаз килигна. - Зун, рекъи яна, галатнава, чан хва, вуна айибмир...

Аскервиллиз фидалди хуьруьз хтай и къве йикъан къене Рагъман хъихъ галаз садрани тахъай къван ширин мецелди рахазвай.

Вилик хуьрек гъана. Са рюмка эрекъ хъвайидалай къулухъ Рагъманан мез ачух хъана:

- Чан хва Абид, - са геренда ам, лугъузвай гаф рикелай алатайди хъиз, акъваз хъана. Ахпа дериндай нефес къачуна, вилик квай рюмкада амай эрекъ хкажна, хъвана, гъилин далудикай ни члугуна, давамарна:

- Вуна заз багъишламишна... За вал вун гъевчи члавуз гзаф гъил хкажна. Белки, тахсир квачир вахтарни хъана жеда. Заз вун та-къанзавайди туш. Вун зи вилериз сифте акунвай экв я. Вуна садрани маса фикир ийимир, чан бала, - лагъана, вилер агъузна, ам кис хъана. Абидаз сад лагъай сеферда тир бубадин вилериз нагъв хъиткъинна акъвазвайди.

- "Гатун тавур дуьгъудикай аш жедач!" Бубайрин мисалар я, дах! - дахди вичин тахсир хиве къунал Абид мягътелни хъанвай, шадни...

Поезд юзадалди са шумуд декъикъа амаз, Абид рекъе тваз, Рагъманан дуст Къурбан халу "Коммунист" газетда къвалахзавай вичин дустарни галаз атана. Абуру Абидаз гъарда вичихъ авай тербиядин насигатар гана. Эхирдай Къурбан халуди давамарна:

- И халуьри лагъай гафар рикелай алудмир! Ватандиз къегъалдаказ къуллугъна, жуван хиве авай буржи къилиз акъудна, виклеъ ва лигим хъана хъша! Ахпа чна ваз мехьерар лиида. Къвализ кагъазар хъиз рикелай алудмир! - ада Абид вичин хва рекъе твазвай къайдада къужахламишна...

Гъар са кас патал лишанлу йикъар, лишанлу вакъияяр, лишанлу чкаярни ава, бязи вакъияйри инсанрин риклера уьмуьрлук гел тазва. Зун патал лагъайтла, Тульский область къетген лишанлу, мукъва чкадиз элкьвенва. Анин къегал инсанар, а чил, накъвар заз чими я. Вучиз ятла, за агъадихъ суьгьбетда.

...1970-йисан 14-май. Хабарсуз атай завалди - залзалади дагъвийрин риклер къарсурнай: са къадар хуьрер, квалер, общественый дараматар чкнавай. Бедбахтвиллин дуьшуьшди дагъвийриз еке зиянар ганай. И кардикай хабар хъайи сифте декъикъайрилай башламишна, вири уьлкве квачел акъалтна. Къуд патлахъай куьмекар гуз гъазур тирвиллин телеграммаяр къевез башламишна: Москвадаини Горькийдай, Куйбышевдайни Ростовдай, Сыктывкардайни Туладай ва гъаф маса шегъеряини областрай.

Туладин эцигунринни монтаждин поезддин гъаф миллетрикай ибарат коллектив махачкъаливийри шад гъалара къаршиламишна. Зи рикел, къе хъиз, алама: меркездин вокзалдик къетген гъерекат квай, чи республикадиз Москвадаини Туладай 350 кас гъа сад хътин парталар алай жегъилар атанай...

Алаудин ГЪАМИДОВ

Багъа чил, багъа накъвар

"Труд" стадиондин къулукъ жерге-жерге гъвечли вагонар акъвазнавай, лацу палаткаяр янавай. Саки 800 касдив агакна инсанар яшамиш жезвай и "поселокдиз" шегъерэгълийри "Тульский городок" лагъана твар ганвай. Ина эцигунардайбур патал гъар жуьредин къулайвилер яратмишнавай. Абуру, чпин нубатдай, жуьреба-жуьре объектрал бегъерлувилелди зегъмет члугъазвай.

...1972-йисан 3-февраль. "Хуьтлуьн и мишекъат югъни зи бейнидай къени акъатзавач. Пата-къерехдай атанвайбурухъ галаз санал эцигунрал кваллахзавай зи вахан хва Мавлудинал мусибатдин дуьшуьш атана. Къвед лагъай мертебадин къавал эцигнавай ругуд тонн къведай плита аватна, адан са гъилни квач галатнай. Хейлин иви хкатнавай ам вич вичел хтуникай умуд атанвай. Тайин группадин иви тади гъалда герекзавай. И кардикай хабар хъайи Туладин эцигунардайбурни атана акъатна. Дамардай дамардиз чими иви, стхавилин иви агакъай азарлуда са легъеда вилер ахъайна. Герек атай чкадал, чандилайни гил къачуна, къеве авайдаз куьмек гун, ивидин стхавал къалурун ихътин крар рикелай алатдани мегер!

... Лугъуда хъи, "аквадай ризкидиллай таквадайди гъаф я. Инсанди зегъмет члугъазва. Бирдан ам вичин мураддив агакъзава. Рикелни алачир гуьруьшмишвилер жезва. И гуьруьшдикни зи умуд квачир. Гъикъи жеда къван?! 1942-йисан эхирра фронтдиз феи чи дахдикай "...гел галачиз квахъна" лагъай са хабардидлай гъейри чаз са затни малум тушир.

Йисар къевез алатзавай, адан рухъвар ва хтулар чехи, рехи жезвай. Анжах адан женгинин рехъ гъихътинди хъанатла ва ам гъи накъварик квайтла малум тушир. Чехи Гъалибвиллин 40 йисан вилик республикадин жегъилрин газетдин чинра "Гъич са касни, гъич са затни рикелай алатнавач" лишандик кваз Ватандин Чехи дяведин женгера телеф хъайи дагъустанвийрин сиягъар чап ийиз башламишнавай. За жуван дахдин твар а сиягърай аквада лагъана фикирнавачир, амма умудни атанвачир. 1986-йисан 22-февралдиз акъатай "Комсомолец Дагестана" газетдин нумрадай заз эхирни жуван дахдикай делилар жагъана: "...Гъамидов Халид, 1907-йисузу хайи красноярмеец, 1943-йисан 26-февралдиз телеф хъана. Ам Тульский областдин Арсенъевский райондин Моцевск поселокдин стхавилин сурара кучукова".

...Тула, тулавияр икъи мад сеферда зи багърияр хъиз вилик ква. Мад зи рикле абур

патал чими гъиссерал чан атанва. Гила за тулавияр чпин чилел акунихъ галаз санал жуван дахди камар къачур, иви экъичай накъвар акунихъни ялварзавай.

Яхъцурни вад йисалай дахдин гел жагъун хъувур заз йикъан квара, йифен ахар амачир. За адан сур ава лагъанвай Мошевск поселокдин Советдай, Арсенъевский райвоенкоматдай тайин жавабар, фидай рекъер-хуьлер къалурнавай кагъазар гуьзлемеишзавай. Бирдан райвоенкоматдай хтай чарчи чи гуьгъуьлар хана: "Гуьрметлу Алаудин Халидович, военный комиссариатда авай Ватандин Чехи дяведа телеф хъайибурун сиягъда ви дахдин фамилия авач.

Военный комиссардин заместитель МАЛУШЕНКО".

Мад гел жагъурдай кагъазар СССРдин оборонадин министерстводин къилин управлендиз, Ленинградский военно-медицинский музейдиз (архивдиз) рекъе туна. Вахтар алатна. Эхирни Ленинграддин архивдай ихътин метлебдин чар хтана: "Гъамидов Халид. Хайи йис 1907 лагъайди. 175-саперрин бригададин сапер. 1943-йисан 22-февралдиз хурай ва эрчи куьуняй феи гуьллеяр далу патай ахъатна, залан хирер хъайи ам чуьлдин госпиталдиз хкана. 23-февралдиз авур операциядидлай гуьгъуьниз 26-февралдиз куьтягъ хъана. Тульский об-

чехи бубадиз, чи меркездин стхавилин сурарилай къачунвайбур я...

Хиялрик акатай дидедин (ам 102 йисан яшда аваз рагъметдиз фена) вилерал накъвар акъалтна.

- Куь дахдиз, чан балаяр, я гъвечли члавуз, я чехи хъайила, са экв акунач. Адан биография са акъван яргъиди хъанач: четин аял вахтар, нафтладин мяденар, хайи колхозда гагъ лежбер, гагъ малдар... Гуьгъуьнлайни чи уьмуьрдин бегъерар цара яна. Залум душманди дидейрин, сусаринни рушарин... вилерал накъвар гъана.

Зи рикел са затни аламач, анжах зи бейнидай гъвечли къуд аял (гъвечидан анжах са варз, чехидан 9 йис) - къве рушни, къве гада галаз зун текдиз амуькъай югъ акъатзавач. Са йис алатна, тел хтана. Чун ясда гъатна. Мад къенин йикъалди заз ам гъина, гъикъи ва мус кучукнатла чидачир. Гена гел жагъун хъувурди. Алад, бала, югъур хъурай, вичин етимрикай къе кваллин-йикъан иесияр хъанва лагъ.

Хуш гуьруьшар

...Арсенъевский райвоенкоматда ветеранар, мугъманар багъри ксар хъиз къаршиламишзавай. Районда стхавилин сурар къадав агакна ава. Анра кучуковайбурун сан-гъисаб авач. Агъзурралди телеф хъайибурун гъа сурара фаракъатнава. Гъафбур малум тушиз ама. Мемориаль-

ластдин Арсенъевский райондин Мошевск поселокда стхавилин сурара кучукова. Делилар телеф хъанвайдан азардин тарихдин гъакъундай документрай къачунвайбур я. Къул"

И справакдин бинедаллаз Арсенъевский райвоенкоматдин къуллугъчияр ва Стрикино хуьруьн пионерарни школьникар мад геле къекъевена. Ингъе чарар ва хабар: "Алаудин Халидович, дугъриданни, ви дах чи райондин Мошевск поселокдин 4-нумрадин стхавилин сурара кучукова. Анал алай аскерин паматникдин мемориальный плитадал ва райвоенкоматда хуьзвай Гъамишалуьгъ баркалладин ктабда ви дахдин фамилияни твар хъевена... Ша, буюр, Гъалибвиллин сувариз чна куьн гуьзлемеишзава.

Тульский областдин Арсенъевский райондин военком ва Стрикинский юкван школадин гел жагъурдайбур".

Яргъал сефердиз

Чи квалле а члавуз Туладин самоварди дем къачунвай. Суфрадихъ атирлу чай хъваз, хтулар, мукъва-къилияр кватл хъанвай. Абуру зун яргъал сефердиз - чаз багъа хъанвай Туладин чилел рекъе твазвай, гъарда вичин тапшуругъар гузвай. Суьгъбетдик зи чехи вахан гада, сад лагъай группадин инвалид Мавлудин экечлзава:

- Акъазвани, халу, уьмуьр гъакъикъатдани женг я. 45 йис идалай вилик Халид бубади Туладин чилел женгера вичин иви экъична, 15 йис идалай вилик зун бедбахтвиллин дуьшуьшдик акатайла, залзаладин члуру нетижаяр арадай акъудун патал Дагъустандиз атай тулавийри чпин иви - стхавилин иви - гана. Чи ивиарни, накъварни сад-садак какахънава. И накъвар, лагъ зи

ный плитайрал гъар йисуз цийи тварар пайда жезва.

Ингъе зун стхавилин сурарал агакнава. Гъиле автомат аваз хажнавай аскердин паматникдин мемориальный плитадал вад вишелай виниз фамилияяр буьруьнждин гъарфарадиди хъевена. Амма и сурарик агъзурдав агакна телеф хъайи, малум тушир аскерар кучукова. Мусибатдин цай галуькъай йикъара вуж гъинай ятла къил акъудун, аквар гъаларай, четин тир.

Зун мад хуьруьн куьейра, рекъера къекъевезва, за мад сеферда стхавилин сурарал чарх язава. Заз акъи тир хъи, душмандин хура акъвазай игит рухъвар къевач, гуя абур захъ галаз рахазва, гуя дахди заз лугъузва: "Гъайиф, чан хва, завай вахъ галаз рахаз жезвач... Йисар алатнава, ингъе вун чехи ва рехи хъанва. Къе и вершин тарарин кланик - зи патав атанва. Гила, заз чиз, зи хва, вун гъавурда гъатна жеде. Залай масакла алакъадачир, ина "ксанвай" гъар сада хъиз, зани Ватан патал чан гана..."

Эхъ, абуру ва агъзурралди масабурни Ватан хуьн патал чпин чанар къурбандна, душмандикай шегъерарни хуьрер хвена. Ватандин Чехи дяведа гъалибвал къазанишайдалай инихъ 73 йис къейд ийизвай и йикъара зи вилерикай жуван дахди камар къачур чкаяр, адан иви экъичай накъвар ва къегалвилелди чанар гайи аскерин стхавилин сурар мад сеферда карагъзава.

Тула - Дагъустан. Мензилар яргъалбур ятлани, зун патал абур лап мукъвабур хъанва: накъвар-накъварик, иви ивидик какахънава...

Ватандин азадвал, несилрин хушбахтвал патал чанар гайи, гъакъи гъалибвал къазанишна хтай вири къегалриз баркалла!

Стал МИСЛИМАТ

1941-йис

Яхъцурни сад лагъай йис: Гад алуькна гуьлуьшан. Са хъел хъиз зи япарихъ Ван галуькна перишан.

А члавуз чун колхоздин Эчел эчез никлевай. Рушарикай са паяр Булахдал физ рекъевай...

Чуру хабар галуькна, Квар аватна куьуневай. Фенай вири Ватан хуьз - Гъвечли-чехи хуьревай.

А члавуз чал душманди Къве югъ хъанвай веьгена. Самолетрин сесери Чил-цав кузвай, ифена.

Чи къуватри, сабурдик Къве югъ абуруз багъишна. Яб тагана, душманди Шегъер, квал, хуьр батмишна.

Къати сел хъиз, къанихар Моздокдал къван атанай. Ахпа, фена, игитри Душмандин рехъ атанай.

Хура турла, хипер хъиз, Душман къулукъ кат хъана, Лаш галуькъай кицлер хъиз, Магъарайра гъат хъана.

Амазма чахъ игитар Берлиндиз къван чукурай, Игитвилелд Рейхстагдал Яру пайдах аклура.

Хъаначиртла Сталин, Къве югъ тир чахъ амайди. Ам тир, Шалбуз дагъ хътин, Гуьлдандин рикъ авайди.

Гъар са хуьруьн винел чи Музыкадин сес жедай, Зиян гурдаз са сефер Адан сая бес жедай.

Жанавурни хеб санал Нез, хкведай яйлахдай. Ял ядайла, санал физ, Яд хъваз, хквез булахдай.

Чанда гила кичъ ава Квач эцигдай чиликай. Хкатзава ваз душман Физвай дуьзен рекъикай.

Ери ятла жуван чил, Пиршипиррив ацланва. Бязибурун сив, къве гъил Ивидиди къацланва.

Гъалибвиллин югъ...

Клуьд лагъай май атана - Гъалибвиллин югъ... Чи винелай къе душман алатай югъ я. Пайдах цавуз хажиз гайила буйругъ, А душмандин рикъ чилел аватай югъ я.

Къаргъайрин луж акъатнай, чеб-чпик квачиз, Чи Ватандин къегалрин игитвал течиз. Кватлна вири уьлквейрин нянеяр чпиз, Къе а душман вич вилей аватай югъ я.

Сан гуз тежер кайи къван шегъерар, хуьрер... Сагъ хъезмач душманди чал авур хирер. Гъалибвиллин Пайдахдал алкана вилер, Им Гитлерай агъ-гъарай акъатай югъ я!..

Секин тир чун хушбахтлу азад Ватанда. Душманди чаз авуна экуь къакай йиф. Эх тежедай залан дерт ама чи чанда, Телеф хъайи стхаяр, рухъвар гъайиф!.. Кабаб хъайи дидеяр, балаяр гъайиф!..

Дяведин йисарин аялрин дафтаррай

Цналвийрин гъакъикъатдикай

Рамазан ВЕЛИБЕГОВ,
тарихчи, писатель

Ихтибармир!

Фашизмдин Германиядин киле вагъши Гитлер аваз, тади "Цайлапан" ва "Маршал" планар тукъурна, 1939-йисан 1-сентябрдиз Дуьньядин къвед лагъай дяве башламишна.

Тутуьнихъ къван яракъламиш хъанвай чапхунчийри Европадин улкъвеяр сад-садан гуьгъуьналлаз къачуна. Германиядин планрикай хабар авай Советрин гъукуматдин кил И.В. Сталина Гитлеран Германиядихъ галаз дяве тавунин гъакъиндай икърар (договор) кутлуннавай.

И икърардикай хабар гун ва советрин халкъар ислегъ зегъметдал машгул хъун патал улкъведин шегъерра, районар шадвилдин митингар, собранияр тухузвай. Гъа ихътин собрание Хив райондин хуьрерин векилрихъ галаз райондин чехи клубдани киле физвай.

Собрание ачухна, рахай ВКП(б)-дин райкомдин секретарь Азизов Къазихана къват къанвайбуруз Германиядихъ галаз икърар кутлуннавайдакай, ада чухъ галаз дяве тийидайдакай ва вири ватангълияр чпин ислегъ зегъметдал машгул хъун лазим тирвилкай лагъана.

Клубда ацукънавай Цналрин хуьруьн Советдин председател Казимов Масубавай къарай къаз хъанач. Ада, алай чкадилай къарагъна, "Душмандал ихтибармир, ада чинеба вегъин мумкин я" лагъанай.

Райкомдин секретарди адаз, "Казимов, ви дустагъдихъ вил хъанвай хътинди я гъа" лагъана. (Вахтар гъахътинбур тир). Са акъван вахт алатнач, вагъши Гитлеран фашистри, чинеба къадай кицъери хъиз, 1941-йисан 22-июндин экуьнахъ чи Ватандал вегъена. Кутлуннавай икърар алчахвилелди чурна, СССР-дин сергъатрилай элячйна, улкъведиз сукулмиш хъана.

Чехи Ватандин вири халкъар ажуьгъдив ацана. Виринар душман терг авуни ва Ватан хуьнин патахъай собранияр тухузвай. Чи районгълиярни цналви Казимова "Душмандал ихтибармир, чинеба вегъеда" лагъана тагъкимарай чехи клубда къват хъанвай.

И юкъуз вири Масубаз арифдардиз хъиз килигзавай. ВКП(б)-дин РК-дин секретарь Азизова адазни гаф гана. Казимова виридаз Ватан хуьн патал сад хъиз къарагъуниз эвер гана ва вични гуьгъуьллувилелди дяведиз фидайдакай, дуьньядин душман фашизмдал СССР гъалиб жедайдакай лагъанай.

Вичин яшар саки 60 йисахъ агъкъзавай ада Ватандин Чехи дяведин сифтедилай эхирдалди дала патан фронтда виклегдаказ зегъмет члугуна.

Дяведа душмандихъ галаз женг члугвазвай аскерриз тоннралди суьрсет - ниси, якни гъери, чими парталар агъкарна. Фронтвикрин чкайрал аламай диде-бубайриз, гъевчи аялриз куьмекарна. Ада вичин хуси такъатрикай 20000 манат, хизанда хуьзвай багъа шейэр гана, Дагъустанда танкарин "Шамил" колонна ва "Валентин Эмирован тварунихъ галай авиаэскадрилья" тукъуьрунин, Ватандин оборона мягъкемаруни крариз еке куьмекар гана, Чехи Гъалибвилик вичин къетлен пай кутунай...

Цийи пирер

Хив райондин Цналрин хуьряй Гитлеран фашистрихъ галаз женг члугваз Ватандин Чехи дяведин 1941-1945-йисара 97 кас жегъилар фенай. Абуру Кавказдинни Москвадин, Ленинграддинни Сталинграддин, Курскдин ва маса фронтра вагъши душманриз ягъунар къунай. Улкъве фашистрикай азад хъувуник цналвийрин еке пай ква.

Лениграддин гъалкъада хъана, дурумлу-даказ женг члугур Къужаев Къурбанали "Баркалла", "Яру гъед" орденриз ва цлудав агъкъна медалриз лайихлу хъана. Цавун бушлухра, летчик-истребитель яз, фрицрихъ галаз дяве тухвай Агъмедов Шихагъмед 1944-йи-

сан августдин вацра Польша аздайла телеф хъана. Адаз гъукуматдин цлудалай вичин орденарни медалар авай.

1945-йисан 20-апрелдиз Гитлеран магъара - рейхстаг къачун патал Берлиндин куьчейра хъайи женгера цналви Велиханов Нямет, 25 йисан яшда аваз, телеф хъана.

Гъунарлу лейтенант Няметан сур Германияда Брандербургдин сурара ава. Цналрин юкъван школадиз Велиханов Няметан твар ганва.

ИкI, Ватандин Чехи дяведа иштираккай 97 цналви къегъалрикай 63 касди чпин чанар чи гележег ва Ватан патал къурбандна.

Набут хъана дяведай хтай 34 касди улкъве гуьнгъуна хтунин крара дурумлу-даказ иштиракна.

1970-йисуз Чехи Гъалибвилини 25 йис тамам жезвай суварин (юбилейдин) гуьрметдай жемятди хуьруьн юкъван школадин багъда дяведа чанар гайи 63 къегъалдиз памятник эцигна. А вахтунда Ватан патал чанар гайи цналвийрин дидеяр хуьре цлудав агъкъна амай. Игитрин камаллу дидеяр гъар сеферда, физ-хкведайла ва жуьмядин икърара, и памятникдив агатна, вилерал накъвар алаз, пирез хъиз, икрамиз, дуьаяр ийидай.

Ватандин Чехи дяведа чпин жегъил чанар чи гележег патал гайи вири ватангълияр чун патал пирерив барабар я. Гъар сана хжажнавай памятникар-обелискарни чна пирер хъиз хуьн лазим я.

Мугъунцай

XX асирда яшамаш хъайи Россиядин халкъариз пуд дуьнья-девиру ачуна: пачагъ Николаяна, СССР-дин ва перестройкадин. Асирдин сифте кыллни, эхир кыллни халкъар кармашай лап четинбур хъана. Капиталдин Россия дявейрини инкъилабри гъелекна. Социализмдин цийи улкъве тешкил жезвай 20-30-йисарани, бязи чкайра, перестройкадин йисара хъиз, гъавурдик квачир, амма халкъарин иви хъваз клани башибузуькар вилик-килик акатнай.

Гъа йисара, дуьшуьшдай хъиз, Цналрин хуьрени вичел абурар алай, еке тангъах авай, адални хъсан пек-партал алай Магъамадакай хуьруьн кавха хъана. Саймаз крариз килигна, хуьруьнбуру адаз Мугъунцай лугъудай.

Къасумхуьрелай винидихъ, Рычал вацлун дередин хуьрерин кавхаяр вири мярекатриз балклараллаз Куьре округдин меркез Къасумхуьрел фидай. Куьгъне Сийидхуьрелай алаатайла, рекин къерехда къарбур тарарин мулк авай. И тарар рехъди физ-хквезвай инсанриз чими вахтунда - серин, амай вахтарани далда тир.

Свас гъиз чамарриз физвайбур хъиз, и дередин кавхаяр Къасумхуьрел совещанидиз фидайла, Мугъунцай и тарарик акъваздай. Ада вичин юлдашриз, мад за аниз атана вучда, ана гъялай месэлайрикай куьне, хтайла, заз хълагъ, лагъана, балкандиз цилли яна, гъа тарарик ксудай.

Кавхаярни хуьредай ва гъа лагъайвал ийидай.

Ийкъарикай са юкъуз совещанидай хтай кавхайри, балкандин пурар килик кутуна, ксанвай Мугъунцай ахварай авудна ва адаз совещанидал гъялай са месэладайкай лагъана: "Хуьрерай тулкна акъуднавай ксарин къвалер чуклурна, цийииз арадиз атанвай къалпариз, колхозриз мал-къара хуьдай фермаяр эцигун лазим я..."

Хуьруьз хтайла, кавхадиз йифиз бегъем ахварни атанач. Ада фермани, адахъ галаз сад хъиз, вичиз къвалерни эцигун къетлна. Кесиби синиф, хуьруьн кавха, къилди къвалер авачиз жедани къван!

Пакад юкъуз совещанидал Чехи гъакимри ганвай и буйругъдикай хуьруьн активдиз, жемятдиз хабарна.

Виринра кавхайрин гафуни, туруни хъиз, атлузвай вахтар тир. Къиргъизистандиз, шейэрни тулкна, акъуднавай къве хизандин

къвалер чуклурна, ачух чкадал фермани эцигна, Мугъунцай - къвалерни.

Вахтар яргал фенач. Сад-къве йис ала-тайла, цийи законриз, гъукуматдиз акси яз къарагъай дестейри Мугъунцайни чпин патаз ялна. Адани гъабур гъахъ тирдакай лагъана.

НКВД-дин, НКГБ-дин къуллугъчийри Мугъунцай вичин терефдарарни галаз дустагъна. Адан къвалерни тулкна, колхоздин конторриз элкъуьрна.

- Гъарамди садазни къадач. Вирида намусдалди гъалаллу фу тлун лазим я, - лугъузма гилани жемятди.

Бубадиз памятник

Чапхунчийри къарагъарай, четин дявед йисара, Лап гъевчи яз, дидедин хур хъвазмаз за хуралай. Мили сивиз темен гана, аскервиллиз вун фенай, Малаик хъиз шаддиз хуьрез, зи къве вилни вал хъанай.

Чехи буба, баден диде серсер хъана амуькна, Зун къужахда хурухъ галаз, мет-къил гатаз ацукъна. Дар тир абурун риклер пара авай са хва къакъатна, Фашизмдин гъерекатдин цлун майдандиз аватна.

Акъваз хъанач гулдан риклер, хажалатдиз таб гана, Йифди-югъди къвалах ийиз эверуниз яб гана. Тумар цана, гад кватна, мал-къарадиз килигна, Далу патан фронтдани чпин чанар эцигна.

Катран лувак квай шараг хъиз, гъукуматди зун хуьзвай, Гъар женгина душман рекъиз вили-вилик вун физвай. Гитлеран эхир жезва лугъуз, ви чарар чал агъкъдай. Бала, буба хкведа лугъуз, дидед зегъмет члугвазвай.

... Чан гана на Ватан патал дявед эхирдиз, Вун хътинбур лап багъа я чи чехи халкъдиз. Хуьрени къаз эцигнава зурба памятник, Гъалибвилини ракъиник кваз, хъвер ква чи сивик.

Цналриз

Фалфарашар, къагъриманар, рухваря, Ватан патал чанар гайи асланар. Гъалибвилини пайдахдик пай кутурбур, Цналар я гзаф зегъмет члугурбур.

Цналвийрин риклер гегъенш гъуьлер я, Мердвиллини игитвиллини эквер я Кесибилиз дурум гана къегъалри, Азаб, зиллет терг авуна вижданри.

Ингъе зегъметди Цналар шад авуна, Цийивилер гзаф хъанва хуьре зи. Рычал ядни къуд патахъай авахъиз, Берекатдин суфра ава киме чи.

Рекъе ава тракторар, машинар, Яхдиз къекъвез цналви гъич аквазмач. Гъелекна лап Ширванарни Шекияр Еке, сару гамишрикай рахазмач.

Йифекай югъ хъана, куьче экуь я, Къугъвазва ана гуьзел, хуш шад аялар. Пехилрин рикI, къе чун акваз, азгун я, Цавун аршда ава элдин хиялар.

Асеф Мегъманакай

Вучтин даи-баи?..

Азедин ЭСЕТОВ

Шаирни, композиторни, драматургни яз машгуьр хъайи Асеф Мегъмана вичин нубатдин гъикая къхена куьтягъна. Развилелди гъилериз хуьх гана, къвачерик звер кутуна, гъатна ам рекъе - дуьз газетдин редакциядиз. Хейлин вахт алатнатлани, гъикая акъатзавачир. И кардал вил алай автордин риклиз къарай авачир. Мус зенг гъайтлани, адан япариз гъа са гафарин ван жезвай: материалар гзаф къват къанва, нубат агъкъзавач...

Авайвал лагъайтла, адан гъикая редакциядин къуллугъчийри акъудайбурун жергедик кутунвай. Клеви дустарни, са райондаини тирвилкай Асефан гъикаяни Б.Салимован ширар санал гудай ниьт авай. Гегъни гъавилкай жезвай.

... Асефа мад редакциядиз рехъ атлуда. Вилик квай столдила гъил алтадиз, "ахпа стха лай кас", вичин саягъ тикрариз, герен-герен спеларни чкадал аламантла ахтармишиз, ада отделдин заведующийдихъ галаз ихтилатзава. Эхирни, хуь-члукъкай михъи лацу чарчик элкъуьрна кутунвай птулкадиз ухшар са затI хкудна, столдал яргъи авуна.

- Им вуч я, Асеф муаллим? - мягътелвилелди хабар къуна столдин иесиди. Асефай ихътин юзун акъатайди сифте сефер тир.

- Ваз аквазвачни, ам хата квай затI туширди?... Дербентдин коньяк... - Вуч-вуч?! - игътиятлу хъана отделдин члехиди. - Яни вуна заз даш-баш гузва ман?..

- Ваь, яда гъей!.. Хва текъейди, секин хуьх! Ваз Асефа даш-башар гуз мус акурди я? Им гила за маса къачурди хъиз яни? Ништа, вуж тиртла... Нуш хуьрай, галайдай яхъ, - лагъана, Асеф гъа атайвал эхкъечлна, хъфена...

Гъикая газетдиз акъатна, Б.Салимован ширрихъ галаз санал, Майдин суварин нумрада...

Са истикан чай патал?

Къвалин телефонди зенг яна, за трубка къачуна.

- Я стха, вун къвале мус жеда? - хабар къазвайди Асеф тир.

- Зун къвале авайвилкай вахъ галаз рахазва, юлдаш композитор, - жаваб гана за.

Са еке хъверни авуна, Асефа давамарна: - Ваз гъасятда чир хъана, сагърай вун... Ваз вуч аватла чизвач... А вуна закай кхъей къисаяр вуч тир, гъабурни кутуна, ктаб акъудзава за. Ви шикил герек хъанва...

- Ам завай! Суварин югъни я, буюр, ша къваллиз!..

- Духтур, - рахазва Асеф, - ваз хабар ава, эхиримжи вахтара за хъвазмач. Эгер чна коньякар хъвадай члавар тиртла, зенг вучтинди я, зун атана, ви къвале авайди тир!.. Амма гила... Са истикан чай хуьн патал куьзуьв жезвай зун инайаниз?... Вун, дуст кас, залай яшариз гъевчи я. АкI хъайила, ваз - тапшуругъ: зав шикил агъкъара!..

Асефан гаф ни члурдай?!

Магъмуд Абдулкеримован - 85 йис Ви къаматда берекатни нур ава...

Казим КАЗИМОВ

Гьурметлу Магъмуд муаллим!
Вад йис идалай вилик къадим Дербент шегьерда ви уьмуьрдин 80 йис тамам хьуниз талукъарнавай шад межлис кьиле фена. Ам башламишдалди вилик вуна са шумудра заз аник иштиракун теклифнай. Гьатта межлис башламишай юкьуз зун атун патал улакьни гьазурнавай. Лишанлу кар мадни ам тир хьи, и гурлу мярекатдиз Ватандин меркез Москвадай ва маса яръарайни багьа мугьманар атанвай. Гьайиф хьи, йикъалай-къуз туьхуьзвай вилерин ишигь себеб яз, ви уьмуьрда хьанвай и шадвилин суварик завай иштиракиз хьанач. Гьа члавуз за Чехи Аплагьдивай за ваз уьмуьрдин 85 йис ва мадни артух яшар хьун тебрикдай мумкинвал гун тлалабнай.

Ятлани пуд йис арадай фейила, зун галачиз регьимлу риклин иеси Дашдемир Шерифалиева гьиле къуна (гьайиф хьи, бязи талукъ ксар и мярекатдикай кьерех хьана), Ахцегьрин культурадин маканда анин бажарагьлу коллективди зи уьмуьрдин 80 йисаз талукъ мярекат тешкилнай. Ахцегь райондин кьилин заместитель Шуаев Алмаса, культурадин макандин жавабдар къуллугъчяр Агьаева Аделяди, Гьаниева Гьулжагьана, гьакъи зи тиварциз гьурметзавай Мамалиев Къардаш, Бабаев Гьемдуллагь, Урдуханов Усман, Жабраилов Шихкерим, Мегьамедов Жамал ва маса ихьтин рикъи захъа ксарихъ галаз санал вунани иштиракна. Аник гьакъи чеб кье рагьметдиз фенвай Абдулрашид Рашидова ва Цуьк Мурсаловадини чими келимаяр лагьанай (женнетдин ахварай ават тавурай чеб).

Идалайни алава и вири йисара вуна, зи гьалдикай хабар къаз, зенгерни ийиз хьана, ви рикъи мад сеферда зи патав къведай ниятар аваз, гьакъи зи руьгь мадни экьу хьуниз эвериз гьазур тир.

Гуьгьунлай ви чехи велед Османан хиве Ахцегь райондин кьилин жавабдар везифаяр гьатайла, ада, республикадин меркез Махачкъалада яшамиз жезвай районгьлияр санал къватна, важиблу мярекат кьиле тухванай. Гьайиф хьи, винидихъ лагьанвай себеб аваз, и мярекатдани завай иштиракиз хьанач. И кьве агьвалатдикайни бязи ксари зун патал туькьуйл нетижаяр худайди за къенин юкьузни гьисс ийизма. Лагьанва эхир:

*Уьмуьр женг я, чун аскерар савашда,
Валлагь, дуст кас, тлапри-квалри
явашда.*

*Гьикьван чна члугуртлани зегьметар,
Гьикьван ийиз хьайитлани гьурметар,
Сад Аплагьдин гьиле ава къисметар.*

2009-йисуз Москвада, ви велед Абдулжеллилан куьлгедик кваз, за теснифнавай "Изумруды" ("Багьа къашар") ктаб чапдай акъатна. И багьа ядигар акъатна вил алай вунни ви чехи велед Осман тади гьалда заз мугьман хьана. И багьа савкъатдин са шумуд ктаб зазни багьишна, ви велед Осман лагьанай: "Казим халу! Белки, чи хайи хуьруьн мектебдани зи бубадила чешнелу, зурба муаллимар хьана жеди. Ахьтинбур хайи районда, республикадани гзаф авачиз туш. Абурун жергедай зи бубадин твар къуна, неинки са зи буба, чи хизан, гьакъи хуьруьн баркаллу ксарни вуна чи чехи уьлкведиз машгьур авуна. Чун, бубани хва, кье ваз риклин сидкъидай баркалла лугьуз атанва. Вун а баркалладиз лайихлу кас я..."

Ингье, гьурметлу Магъмуд муаллим, кье зун ви уьмуьрдин 85 йис тамам хьан-

вай сенгердиз мукьва хьайила, за, ваз бахшна, са шумуд цлар шиир-жавагьирни теснифнава. Ваз талукъ яз "Багьа къашар" ктабдай куьруь суьгьбетни таржума авуна гузва.

Зи риклин ва руьгьдин келимаяр ва фикрар газет къелзавай гьурметлу ксарив, компьютерда басма авуна, агакъарайди, вич са къаматда зи бубани хва Мегьамед-Шериф я.

Мубаракрай, Муаллим!

*85 йис яръгал тир сефер я,
Камалдинни сагьламвиллин бегьер я.
Ви къаматда берекатдин нур ава,
На лугьуди, ам уьмуьрдин сегьер я.*

*Фейи уьмуьр за сафунилай хьийизва
Жуван риклеп са-са легьзе хкизва.
Савадлуьрин жергедавай кас я вун
Зи фикрар хайи хуьруьз хьфизва.*

*Гьа и хуьруьн ирид йисан мектебда,
Башламишна квалала асул метлебда.
Сифте камар къадимлубур хьайвилляй,
Жуван хуьруьз хьфенай вун,
гьелбетда.*

*Муаллимрин муаллим хьун регьят туш,
Пехил касдин гьиле гьатай сенай туш.
Школадал нурни абур гьайи хва,
Хуьре-квале гьурмет-хатур
хьайи хва.*

*Гележегда ви баркаллу веледди
Авур савкъат мадни хьана эбеди.
Районрин шумудни са мектебар
Компьютеррал ийиз хьана таъминар.*

*Вун куьмекчи а фондунин кьил хьана,
Гзафбурун вун акунухъ вил хьана.
Тебии яз мергьяматлу кралар,
Ви михьи рикъи, ачух, жумарт гьил хьана.*

*85 йис яръгал тир сефер я,
Камалдинни сагьламвиллин бегьер я.
Ви къаматда берекатдин нур ава,
На лугьуди, ам уьмуьрдин сегьер я.*

*Ви къаматда а нур зайиф тахьурай!
Худади ваз сагьлам уьмуьр,
бахт гурай!
Мубаракрай ваз хайи югь, Муаллим!
И багьа твар ваз гайи югь, Муаллим!*

Магъмуд муаллимдин экуь гьетрекай куьруь суьгьбет

Араб члалан "муаллим" гафунин мана гегьеншди я. Ам неинки мектебда аялриз тарс гузвай тербиячи, гьакъи вичиз еке гьурмет авай, дережаяр виниз тир инсан, алимни я. Чи къенин суьгьбетни вич гьакъикъатдани чехи гьарфунилай кьиниз лайихлу Муаллимдикай я.

Лугьуда хьи, гьар са инсандиз, ам дуьньядин сегьнедиз пайда хьайила, адан тивацихъ цаварал гьедни куькьуьзва. Эхъ, Магъмуд муаллимдиз цаварал неинки гьед, гьакъи рагьни, варзни, гьетерни санал 2008-йисуз хуьрена.

И йисуз къадим Хуьруьгрин хуьре, Верховный Советдин депутатвиле Дагьустандин халкъдин шаир Хуьруьг Тагьир хьаягъай йикъара хьиз, гурлу межлис кьиле фена. Республикадин дережада тешкилнавай и мярекат Магъмуд муаллимдин 75 йис тамам хьуниз талукъарнавайди тир. Зун вичиз мугьман хьайила, ада суьгьбет авурвал, ам, уьмуьрда сифте яз вертолетда акъахна, гуьзел Самур дередин винел лекьерин къакъанда лув гана. И мярекатда, республикадин Президент маса кралар машгьул яз, Гьукуматдин Председателдин Сад лагьай заместитель Низами Къазиева иштиракнай. Заз хиве кьурвал, "Самур дере аршдай мадни гьейран жедайвал аквада хьи", - лагьанай Магъмуд муаллимди.

И межлисдал республикадай ва райондай атанвай жавабдар хейлин ксар хана. Абурун жергедай яз, хайи хуьруьн мектебдин муаллим Халисат Гьажиевади лагьанай: "46 йисуз Магъмуд муаллимди чи акъалтзавай жегьил несилдиз чирвилерни тербия гузва. Ада неинки хайи хуьруьн жемьятдин, гьакъи райондин, республикадин дережадани гьахьлудаказ гьурмет къазанмишна..."

И мярекатдал гьакъи Магъмуд муаллимдин велед Абдулжеллила вичин харжийралди ачухнавай "Просвещение" твар алай фондуникайни суьгьбет фена. Гьеле Магъмуд муаллимди Кьиблепатан Дагьустандин хейлин мектебра, вич фондунин президент яз, компьютерарни пайнава. Адет тирвал, зи и йифни Магъмуд муаллимдин бубайрин квалера акъатна. Чи вилик няметар бул алай суфра ачухна, адан уьмуьрдин юлдаш Рузията лагьанай хьи, мугьман-итим абурун кваллин суфрадин абур я. "Магъмуд, вуна къенин йифиз Казим стхадихъ галаз санал йиф Абдулжеллилан цийи квалера акъуда ман...", - лугьуьзва адан суса. За жаваб ганай хьи, Майрам дидедин гьилелай са тике фу дадмишай бубайрин квалера мадни къулай я. Чи патара икъван члавалди санани тахьай хьтин гуьзел квалерин вири мертебайра зун Магъмуд муаллимдихъ галаз къекъвена ва абурал гьейранвал авуна. Мубаракрай!

Пакамахъ за, адет хьанвайвал, лап сегьер члавуз къарагьна, Самурдин баяриз яб гуз, и гуьзел дередал гьейранвал ийизвай. Квалерин вилик квай гьеччи бахчада гьалунихъ галай кагьрабаяр хьтин чижерин ящикар-квалер живи къатлуз жезва (Магъмуд муаллимдин алава машгулат). Бахчада цуьквер цуькверив, абур маса набататрив рахазва. Винелди хкаж хьанвай уьзуьмдин тегьенди гьеччи балхундихъ чарх янава. Зи фикирдиз лагьайтла, вич гьакъикъатдиз гзаф мукьва риваят хквезва. Лугьуда хьи, чпиз женнетда сугьул хьайила, малаикар сейрдиз экьечинай. Гзаф чкайра лув гана, Самур дередин винел атайла, абурун инаг гзаф бегенмиш хьана. Гьа девиррилай инихъ и баркаван дереда, Рутулрин дагьлукь магьалдила башламишна, та рехи Каспийдив агакьна, сададалай гуьрчег хуьрерни арадал атанва. Асул гьисабдай абур лезгийрин, рутулрин, цахуррин, яхурин, азербайжанрин, аварин хуьрер я. Анра, лугьуда хьи, малаикрин невярни яшамиз жезва. Абурукай сад Магъмуд муаллимни ятла лугьуда за. И кар субут авун патал ам гьатта гьаждални фена.

Хуьруьн ва школадин 50 йис

Дагьви ШЕРИФ

Ахцегь райондин дагьлукь хуьрерикай сад Ушурар (Усурар) я. Ушур дереда чубарукдин муг хьиз авай и хуьр кье, гьайиф хьи, баябан хьанва. Ина гурлу уьмуьр кьиле феи девирарни хьана. Агьалияр хуьруьн майишатдал машгьул тир. Ушурар тебиатдин гуьзел чкайралди, бажарагьлу, чехи агалкъунар къазанмишнавай ксаралдини машгьур я. Кье Луткуна вичин сур-квал чехи зияратдиз элкьенвай Вагьуф бубани ушурви я. Яру партизанар Агьмед Агьмедов, Велихан Алиханов, инкьилабчи, Дагьустандин тлуьрин хьунрин рекъай нарком Бекир Бекиров, философиядин илимрин доктор, ВОВ-дин иштиракчи Молла Вагьабов, алимар Нариман Вагьабов, Зайнаб Вагьабова, Имам Асланов, Салман Асланов, Телиб Апаев, военный духтур Лукьман Асланов, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат хьайи Мирзахан Алиханов, карчи ва политик Девлетхан Алиханов ушурвиар я.

1926-йисуз дагьдин хуьре кьве классдин школа ачухна. Ватандин Чехи дяведин йисара 59 кас фронтдиз фена.

Алатай асирдин 60-йисара арадал атай залзаладила куьлухъ, 1968-йисуз, федеральный программадай Усуррин хуьр Мегьарамдхуьруьн райондин Советский ва Цийи Гьепецегьрин хуьрерин арада авай чилерал куьчарна.

Алай вахтунда аниз са шумуд хуьрряй вишералди агьалияр куьч хьанва.

1970-йисуз хуьруьз электордин эквер, 1989-йисуз яд, 1999-йисуз тебин газ гьана.

Ученикри ва муаллимри цийи хуьруьн обелиск къайдадиз хкизва

И мукьвара Ахцегь райондин Цийи Усурин хуьре кьве юбилейдиз талукъ шад мярекатар кьиле фена. Хуьр арандиз куьч хьана ва цийи хуьре школа кардик акатна 50 йис тамам хьанва.

Школадин директор Ф. Балабегова агьалияр тебрикна, цийи хуьруьн школадин ва дагьда авай бубайрин хуьре мектеб кардик акатай вахтарикай суьгьбетна. Ахпа ада тафаватлу хьайи ученикрив ва муаллимрив грамотаяр вахкана.

Тебрикдин келимаяр Луткунрин хуьруьн администрациядин кьил А. Рагьимовани лагьана.

Инал муаллимар-ветеранар Г.Кьасумов, К.Гуьламетова, цийи чкадал сифте куьч хьайи агьали Н.Султанов, пенсионер Г.Букаров, райсобранидин депутат Р.Насиров ва масабур рахана.

Школада къелзавай аялри, кьилди къачуртла, К.Нурагьмедовади, С.Самедовади, Х.Букаровади, Н.Балабеговади, Т.Самедовади, Р.Нурагьмедова, Ж.Букаровади ва масабур манияр лагьана, кьуьлерна. "Звездный Дагестан" дестеди концерт гана, пагьливанри симинал чпин устадвал къалуьна.

5-май - Виридуьньядин акушеркайрин югь Къайгъударвални регъимлувал - сифте чкадал

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Адет хъанвайвал, акушеркайрин междунароудный Ассоциациядин теклифдалди гъар йисуз дуьньядин 50-далай виниз уьлквейра, гъа жергедай яз Россиядани инсандин уьмуьрда гзаф важиблу пешедин сагибрин-акушеркайрин-междунароудный югь къейдзава. Абурун пешекарвилелай, чирвилерилай ва тежрибадилай аял хазвай гъар са дишегълидин ва хъанвай гъар са аялдин сагъламвал, гзаф вахтара гъатта уьмуьрни аслу я. Акушеркайри документар къайдада жедайвал туйкуьрзава. Аял хадайла (хайдалай къулхъни), абур гележегдин дидедин патав жезва, дишегълийриз медицинадин лазим куьмекар ва марифатдинни эдебдин насигатар гузва. Са гафналди, аялар хадай къвалит атана, анай хъфидалди, акушеркайра абурун патав жезва.

Акушеркайрин междунароудный йикъан сергъятра аваз, жуьреба-жуьре меслятар гудай ва мергъяматлувилин серенжемар, семинарар, гуьруьшар къиле тухун адет хъанва. Абурун макъсад и пешедин кесерлувал хкажун, къилиндини обществодиз и къвалахдин важиблубликай, жавабдарвиликай хабар гун я. Дугъриданни, медсестраярни акушеркайра духтуррин куьмекчияр, лугъудайвал, духтуррин эрчи гилер я.

Махачкъала шегъердин аялар хадай 2 ва 4-нумрайрин къвалера акушерка яз зегъмет чуьгузавай **КАЗИМОВА Гульнара Ясиновна** вичин везифайрив еке жавабдарвилелди эгечзава. Адахъ и рекъай 30 йисан тежриба ава. Зегъметдин рехъ ада, Махачкъала шегъердин аялар хадай 1-нумрадин къвалелай башламишна. Ам высший категория авай акушерка я. Алай вахтунда медицинадин рекъе къуллугъзавайбурулай шикаятдин тлимил ванер къевезвач. Амма вичин къвалахдив рикъ гъаз эгечзавай Гульнара Ясиновнадики дишегълийрин сивяй адан инсанвилин ерийрикай, жавабдарвиликайни пешекарвиликай анжах алхишрин ванер хъана. Ингъе адан тварцихъ лугъувай келимаяр: "Гульнара Ясиновна, Гульнара вах къайгъударвални регъимлувал сифте чкадал эцигнавай кас я. Ам аял хазвай гъар са дишегълидвини куьрпедив еке жавабдарвал хиве аваз, галатун тийижиз, вичин багърийрив хъиз эгечзава. Ам гилни, рикъни михи дишегъли я".

Гульнара Казимовадихъ галаз фадлай таниш тир зазни адан инсанвилин виниз тир ерийрикай чиди. Ам мукъва-къилиризни, къуни-къунширизни зверай гъай я. За хъиз, ам чидай амай ксарини адан пешедал рикъ хъун къетендиз къейдзава. Дугъриданни, чехи ва мергъяматлу рикъин михивилелди, дерин чирвилералди, пешедиз вафалу хъуналди Гульнара Казимовади вичи къвалахзавай аялар хадай къве къвалени гъам дидейрин, гъамни а къвалерин къиле авай ксарин патай ва гзаф миллетрин векилрикай ибарат тир чехи коллективда авторитет, гуьрмет къазанмишнава. Аферин!

2008-йис. Махачкъала шегъерда аялар хадай 4-нумрадин къвал ачухна. Иниз чпихъ виниз тир чирвилерни пешекарвал авай тежрибалу духтурарни акушеркайра къватзавай. Аялар хадай отделенида къвалахун патал теклифайбурун арада Гульнара Казимовани авай. И карди адан пешекарвилин дережадин гъакъиндай мад сеферда шагъидвалзава.

Са тлимил йикъар идалай вилик чаз Гульнара Казимовадихъ галаз ихтилатардай мумкинвал хъана. Ада вичин рикъ алай пешедикай, аялрикай, хайи ватандикай суьгъбетарна...

Гульнара Ясиновна 1968-йисуз Ахцегъ райондин Къутунхърин хуьре дидедиз хъана. Ина 8-класс, Каспийскда 8-нумрадин юкъван школа акъалтарна. Жегиьл руша Каспийск шегъерда медучилищеда къелунар давамарун къетна. Адан буба (къилин къве образование авай савадлу кас) хуьруьн школада муаллим тир. Руша шегъерда къелунар давамарунал, чирвилер къачунал бубади разивална. Гаф кватай чкадал лугъун, ада вичин 5 веледизни образование къачудай, пешейрин иесияр жедай мумкинвал гана.

1988-йис. Гульнаради медучилище агалкъунралди куьтягъна. А члавуз Махачкъаладин аялар хадай 1-нумрадин къвалин къилин духтур Ризван Каримова медуци-

лище акъалтларайбурукай тек са Гульнаради, "Чаз вун хътин хъсан чирвилер авай пешекарар герек я" лугъуналди, къвалах теклифна. Анлай инихъ 30 йис алатнава. Гульнара хътин пешекарар исътдани герек я. Гъавилай ада аялар хадай са къвалаяй маса къвалит тади ийизва, къве чкадан адан куьмек герекзава. Йикъа 10-12 (бязи йикъарани 25-дав агакъна) бицек къабулзава. Дидейриз, хизанриз шадвални бахтлувал гъун ада вичин уьмуьрдин макъсад яз гъисабзава.

- Аял хайи дишегълидин шадвилев ацанвай вилер, бицек дуьньядал атунин сифте гъарай-ибур са куьнивини гекъигиз тежер декъикъаяр я. Чун, вири коллектив, гъар са дишегъли рази жедайвал, куьмек гуз гъазур я. Гъайиф хъи, аял хазвай дишегълияр вири сад туш. Садбур разивалдайбур, садбур чпин тахсир чи хиве тваз, чеб хизанрин вилик гъахъариз алахъдайбурни гъалтда. Завай инанмишвилелди лугъуз жеда, коллективда зегъмет чуьгузавай гъар са кас чпин къвалахдин везифайрив намуслувилелди эгечзава. Тек-бир дуьшуьшра, чалай аслу тушир себебар аваз, чуьру нетижайрал расалмиш хъайи-

ла, чна дишегъли дидедин рикъин тлал жуван тлал хъиз гъиссава. Масакла хъунни герек туш, -суьгъбетзава Гульнара Ясиновнади.

Малум тирвал, къенин юкъуз (4-нумрадин къваликай чун рахазвач, аялар хазвай дишегълийри са къадар пул гун герек тир анаг къилдин касдин хусиятда авай чка я) Махачкъаладин аялар хадай 2-нумрадин къвале вири шартлар тешкилнава. Инин къилин духтур Зарема Межидовадилай неинки аялар хаз атанвай ва чпин сагъламвал мягъкемарзавай дишегълияр, гъакъ медперсонал патални лазим тир вири шартлар тешкилиз алакънава, -суьгъбет давамарна Г.Казимовади. -Дарамат хъсандиз ремонтнава. Къилдин палатаяр къандайбуруз ихътин къулайвилерни хъанва. Лазим тир раб-дармандалди таъмин я. Алай аямдин истемешунриз жаваб гузвай аппаратура ава. Тямлу ва ерилу тлуьнар гузва.

Пешекар вичин рикъикъ къалабулух куьтазвай крарикайни рахана. Аял ханмазди дишегълиди вичинни чагъадин шикилар гъасътда соцетра эцигнавайбуруз, аялдин гъал хабар къадалди, телефон тлалабзавайбуруз, духтуррин меслятрал амал тийизвайбуруз... Гульнара Казимовади вичин мергъяматлу рикъин эмирдалди насигъатар гуда.

Авайвал лагъайтла, чна суьгъбетзавай макъамда заз, Гульнара Казимовадин къвалахдин тежриба ва пешекарвал фикирда къуртла, адан намуслу зегъметдал лазим тир къимет эцигнавачиз акуна. Адахъ са артух еке шабагъар авач. Амма им зи фи-

кир я. Г.Казимовади лагъайтла, и жигъетдай гъич са къусни шикаятзавач. Ам гъахъни я жеде.

-За гъамиша жуван къвалах гъакъисагъвилелди къилиз акъудун важиблу яз гъисабна, исътдани гъакъ я. Бицекар гзаф къанзавайвилай, зун жуван рикъ алай пешедал машгълни жезва. Наградайрихъ калтугайди туш. Заз къилин шабагъ гъилиз сагълам бицекар атун я, -лугъузва ада.

Гульнара Ясиновнади вичин уьмуьрдин юлдаш Нияз Казимовичахъ галаз санал къве велед чехи авунва. ДГУ-дин «Финансы и кредит» факультет акъалтларнавай Мадинадихъ вичин хизан, къве бала ава. Хва Гъажибубади къилин къве образование (ДГУ-дин «Финансы и кредит» ва ДГТУ-дин радиотехнический факультетар акъалтларна) къачуна, Ростелекомда инженер яз зегъмет чуьгузавач.

Гульнара Казимова гзаф мугъманперес къвалин иесини я. Адаз галатун чидач. Ада мугъманар рикъин шадвилелди къабулда. Са къусни фурс гъачирвал адан уьмуьрдин къайда я. Къуй хизанда мадни хушбахтвал, квехъ чандин сагъвал хъурай, гуьрметлу Гульнара Ясиновна!

Важиблу серенжем

ЧИ КОРР.

Роспотребнадзордин РД-да авай Управленидин пресс-къуллугъди хабар гузвайвал, и йикъара къиле феи Европадин иммунизациядин гъафтеда Дагъустан Республикадин иштиракна. Рикъел хкин: Виридуьньядин здравоохраненидин организациядин (ВОЗ) членар тир государствойри туйкуьрнавай чехи пландин бинедаллаз гъар йисуз вирина иммунизациядиз талукъ яз (садакай масадак акатдай азаррин вилик пад къуниин макъсаддалди махсус рапар ягъун) Европададин иммунизациядин гъафте (ЕНИ) тухузва.

Алай йисуз важиблу и серенжем "Вилик пад къан. Азаррикай хуьн. Махсус рапар ягъун" лишандик кваз къиле тухувана.

Европададин иммунизациядин гъафтедин макъсад агъалияр иммунизациядин азаррин вилик пад къунал гъалтайла виридалайни менфятлу такъатдин, рапар ягъуналди гъар са касди неинки вич, гъакъ патарив гъайбур хуьзвайдан гъавурда тун я. Къенин юкъуз вирина иммунизация инсанрин уьмуьр ва сагъламвал хуьнин рекъай здравоохраненидин хиле еке агалкъунар къазанмишнавай ва менфятлу серенжемрикай сад яз гъисабзава. Алатай йисара азаррин вилик пад къуниин махсус рапар ягъуналди, садакай масадак акатдай хейлин азаррикай хвена. Тарихдай чаз малум тирвал, азаррикди агъзурралди инсанар телеф хъанай. Къенин юкъуз Россия полиомиелитдикай азад уьлкве яз гъисабзава. И азадвални анжах иммунизациядин нетижада къазанмишиз алакъна.

Дагъустан Республикада полиомиелитдилай гъейри, дифтерия, краснуха азаррикди начагъ хъун амач. Столбняк, гепатит В азарар лагъайтла, лап тлимил (2016-йисуз анжах са дуьшуьш) гъалтзава.

* * *

Дагъустандин Роспотребнадзорди 1-майдилай 15-майдалди къламри, къасуникди акатзавай азаррин вилик пад къуниин макъсаддалди "тади гъалда хабар гудай линия" кардик кутунва. Ик, агъалийривай, Роспотребнадзордин Дагъустанда авай Управленидин пешекаривай телефондин **8 (8722) 69-19-52** (Махачкъала шегъер) нумрадиз зенгна, къламри къасуникди акатзавай азаррин вилик пад къуниин талукъ серенжемрикай хабар къаз жеда. Электронный transportrd@yandex.ru адресдиз чар рекъе твадай мумкинвални ава. Пешекарри йикъан сятдин 11-далай 3-далди агъалийри итиж ийизвай суалриз жавабар гуда.

Чаз кхъизва Сагърай лугъузва

Анвар ШИХРАСУЛОВ, муаллим, Къулан Стлал

И йикъара, сагъламвилин гъал себеб яз, зун къадим Дербентдиз акъатна. Шегъердин центральный больницадин кардиологиядин отделенидин медсестраяр тир Абдуселимова Антонидаиз, Мегъамедова Розадиз ва иллаки Нуралиева Эминадиз, "Лезги газетдикай" менфят къачуналди, чухсагъл малумариз къанзава. Абур чпин хивевай везифаяр гъакъисагъвилелди, пешекарвилелди къилиз акъудзавай ксар я. Зун абурун инсанвилин ерийрилай гзаф рази яз амукъна. Больницада хъайи йикъара абур заз гелкъвей гъал акурла, за жув багъри ксарин арада авайди хъиз гъиссна. Сагърай чеб!

“Цийи дунья” газетдин - 90 йис

Нариман МАМЕДОВ,
журналистикадин зегьметдин ветеран,
2001-2016-йисара “Цийи дунья” газет-
дин кьилин редактор, РД-дин культурадин
лайихлу работник

1928-йисан 21-июль лезги халкдин умуьрда кьеленди яз гьатнава: “Цийи дунья” твар алаз лезги чалал сад лагьай газет акъатиз башламишна. Адан сад лагьай нумра литографский кьайдада Буйнакскдин чапханада акъуднай. Къвед лагьай нумрадилай 1931-йисан июлдади “Цийи дунья” Махачкъалада типографиядин кьайдада чапна. Га и вахтунда газет райондиндаз элкьурна ва редакцияни Ахцегьа хьана. “Цийи дунья” газет арадал гьун, халкдин игтияжриз жаваб гуз, 90 йисуз ам акъатун - им чи халк виликди финин, руьгдин, культурадин жигьетдай хаж хьунин тарихдин метлеб авай кам ва акъалтлай еке эгьмят авай вакъия я. Ци гатуз “Цийи дунья” газетдин 90 йисан юбилей шад гьалара кьейддайвал я.

1980-йисалай инихь Ахцегь райондин “Цийи дунья” газетда зегьмет члугъзвай за адан 90 йисан юбилей кьейд авуниз гьазур жезвай алай вахтунда газет фенвай рекъиз сейр хьувуна. 21 йисуз за газетдин жавабдар секретарвиле кьва-

Рехъ физвайда атлуда

лахна. А вахтунда ина яратмишдай дурумлу коллектив авай, финансрин гьални писди тушир, журналистриз вижевай гонорарни къазанмишдай мумкинвал авай, кьвалахда вири рекъерай гьузлемешзавай агалкьунари жезвай. Газетдин тираж район сад тир члугъз 4,5 агъзур экземплярдилай алатнавай.

Советрин девирда райондихь хейлин агалкьунар, гзаф районгьилир улкьведа ва дуньяда машгьур хьана. Вишералди ихьтин агалкьунрикай газетдин чинрилай халк хабардарна. Районди ва кьилдин майишатри производства къазанмишай виниз тир нетижайрай республикадин ва СССР-дин кьилин органрин гьилий-гьилиз кьведай яру пайдахар са шумуд сеферда кьачуна. Ихьтин къазанмишунрик райондин газетдин члехи пайни квай. Газетди хуьруьн майишат вилик физвай гьалдиз, умуьрда жезвай еке дегишвилериз, район экономикадин ва яшайишдин жигьетдай мягкем жезвай гьалдиз ва инсанрин руьгдин игтияжар таъминаруниз кьилин фикир гунир хьсан адет вири девирра хуьзва. “Цийи дунья” халкдихь галаз санал хьана.

Га са вахтунда и месэлайрай кьенвай материалар вири тарифдин бур хьанач. Абурун жергеда кимивилер хцидаказ критика ийизвай, кьиметлу теклифарни меслятар гузвай бурни гзаф авай. А девирда критикадин са материални талукь кьурулушри фикир тагана ва я серенжемар къабул тавуна тазвачир. Гьайиф хьи, СССР чукурайдалай гьузгьуниз экономикадин, яшайишдин ва политикадин месэлайрихь галаз санал печатдин ролни са къадар вахтунда агъуз аватна. Газетдин чинрал “Макъалади ван авуна”, “Чаз жаваб гузва” рубрикаяр кьери хьана.

90 йисан девирда чи газетда жуьреба-жуьре кьилихрин, кьисметрин ва алакьунрин инсанри кьвалахна. Шакус, газетдин агалкьунрик абурун члехи пайни ква Гь.Мурсалов ва З.Гьажиев, М.Мугьуров, лезгийрин “Левитан” Гь.Гьабибуллаев, Ж.Байрамалиев, Э.Ильясов, Л.Жалилов, А.Фейзуллаев, полиграфистар тир бубани хва Абдул ва Кьадим Ризвановар, А.Исаков, З.Асланов, Р.Шалиев, чпи саки 50 йисалайни артух вахтунда газетдихь галаз сих алакьаяр хвейи мухбирар тир Кь.Агьасиев, Гь.Керимов, Ш.Агьакеримов ва хейлин масабур тежрибалу журналистар тир. Гьайиф хьи, и юлдашар чи арада амач. Рагьмет хьурай чпиз! Абурун баркаллу крар кьенин несилдин журналистри - Р.Мурсалова, Р.Эминова, вичихь хьсан гележег авай жегьил кьуллугьчи З.Гьамзаевади лайихлудакъз давамарзава. Журналистикадин рекъе зи сифтеган насигьатчяр хьайи а вахтунин редакторар хьайи рагьметлу А.Рашидов ва Гь.Мурсалов, журналист З.Гьажиев ва мсб. за анжах чими келимайралди рикел хкизва. Абуру за журналистикадин сирер чирна.

2001-йисалай зун “Цийи дунья” газетдин редакторвиле тайинарна. Вилик гзаф месэляяр акъвазнавай. Коллективни лап гьечли хьанвай. Техработникар квачиз 4 касдикай ибарат коллективди газетдин тираж кьажунал алахьунар авуна. Кьвалахдин шартларни лап кьулайсуз бур тир. Редакциядин дараматдин кьавар-полар ктланвай. Редакциядихь кьвалахун патал гьатта лицензияни авачир. Кьуллугьдин автомашинни амуькнач, кьадал газет чапзавай типографиядин цехрин кьвалах акъваз хьана. Газет чна гилани, Кьиблепатан Дагьустандин амай районринни шегьерин газетар хьиз, Дербентдин са типографияда чапзава. “Цийи дунья” Дербентда чапиз башламишайла, куьчейра райондихь мад газет амач лагьай тапан ванерни ктланвай. Амма коллективди зайифвалнач. “Цийи дунья” республикадин районрин лап хьсан газетрин жергедиз акъудна, райадминистрациядин ва Ахцегьа авай военный частунин командованидин патай гьуьрметдин грамотайриз лайихлу хьана. Россиядин журналистрин Союздин ва райондин бюджетдин такъатрихь 2003-йисуз редакциядиз кьуллугьдин машинни кьачуна.

2005-йисуз райадминистрациядин куьмекдалди тилияр кьезвай кьав са бубат тукьлуьр хьувуна ва чарасуз маса кьвалахар авуна.

Лезгийрин милли прессадин диб эцигай “Цийи дунья” газетдин сифте редактор Гьажиев Гьажиегован кьвалах кьилин редакторар яз И.Вагьабова, Гь.Гьалимова, М.Черкасова, К.Къазиагьмедова, К.Азизханова, С.Манатило-

ва, А.Рашидова, Гь.Мурсалова, и царарин авторди давамарна. 2016-йисан декабрдилай газетдин кьилин редакторвиле Дагьустан Республикадин культурадин лайихлу работник Дашдемир Шерифалиев тайинарна.

Газетдикай гьикьван рахайтлани, адан хьсан ва пис терефрикай гьикьван лагьайтлани, адаз кьимет гузвайди ам кьелзавай халкь я. Газет халкьдин суфра я. Райондин газетдихь галаз штатдик квачир корреспондентар тир Н.Гьажиева, Гь.Бабаева, Э.Агьабалаева (Лга Энвер), Ю.Саркарова ва масабур датлана алакьа хуьзва. Советрин девирда редакциядиз гьар хуьрйи са шумуд касди хьизвай. Амма, гьайиф хьи, редакциядидай абуруз авторвиле гонорар гуз тежез гзаф йисар я. Авторрин гьевес кьажуни гонорар амуьк тавунихь галаз сад хьиз анрай хьизвайбурун къадарни хейлин тлимил хьанва. Газетдиз макъалаяр рекъе твазвай ксарив чавай гьатта почтадин харжиярни вахуз жезвач. И кардал кьул гьун чи вилик квай месэлайрикай сад я.

Советрин девирда газетдин кьвалав “Самурдин сес” литобъединение кардик квай. Ам кардик кухтун, жегьил бажарагьар жагьурунни чи кьенин йикьан месэлайрикай я.

Газетдин гилан кьилин редактор Дашдемир Шерифалиев, икьван члвалди къазанмишнавай агалкьунрал сергьятламиш тахьана, кьвалахда дегишвилер, цийивилер тваз алахьнава. Нетижайрини чеб гьузлемешиз тазвач. Газетдин тираж артухариз, идахь галаз санал вич тайинарай гьа сифте кьилий мухбирин мажибар хкажиз алакьна. Райондин руководстводи пулдин такъатар чара авуналди, редакцияди кьунвай пуд кабинет ремонтна, алатай асирдин 60-йисара эцигнавай, чебни лап куьгьне хьанвай кларасдин пенжерар пластикдин буралди эвезна. Редакцияда кьвалахзавай ксар тлимил хьанвайди фикирда кьуналди, къвед лагьай корреспондентдин ва бухгалтердин штатар гьун патал чалишмишвилерна.

Разивилелди кьейд ийин, эхиримжи йисара райондин руководстводи члугъзвай кьайгударвал себеб яз, газетдин ери дибдай хьсан хьанва. Лугъуз жеда хьи, вич акъатиз хьайи 1928-йисалай чи газетдихь ихьтин алай аямдин дизайн хьайиди туш. Адан умуми акунар, шрифти, шикилрин ери, газет вич тукьлуьрнавай тегьер дегиш хьанва. Газет кьелзавайбуруни хьсан патлахь арадал атанвай дегишвилер хушдиз къабулнава. Амма чи вилик мадни еке ва жавабдар кьвалахар хьувун кума.

Девирар кьез алатда, кьвалахдин шартларни дегиш жеда, амма газетди датлана цийивилерихь гьерекатун - им мадни хьсан жедайвиле замин я. Халкьдин мисалда лугъузвайвал, рехъ физвайда атлуда.

Лув це, лезги мани

Шагьабудин ШАБАТОВ

Дербентда РД-дин искусствойрин лайихлу деятель ва композитор **Кьагьриман ИБРАГЬИМОВАННИ** лезги шаир **Билал АДИЛОВАН** яратмишунрин цийи манирин-концерт кьиле фена. Залдиз атанвай инсанар ихьтин мярекатдихь фадлай ци-

Манияр Азербайжандай атанвай лезгийрин машгьур мандарар тир Магьира Шириновади, Рафэль Кьачабегова, Бахтияр Саидова ва Дагьустандин халкьдин артистар Роза Магьсумовадини Фаризат Зейналовади, РД-дин лайихлу артистар Руслан Пирвердиевани Бесхалум Гуьльмегамедовади, РД-дин искусствойрин лайихлу деятель Кьагьри-

гел хьанвайди акун четин кар тушир. Гьикь лагьайтла, икьван члвалди бязи мандарри маса халкьарин гьавайрив кьадай гафар тукьлуьриз лугъузвай манирикай милли музыкадал рикл алай бур икрагь хьанвай.

Концерт авай юкьуз Лезги театрдин зал инсанрив ацанвай. Лезги манидин сувар кьиле тухузвай бур жегьил шаир Владик Батманов ва театрдин актриса Амалия Керимова тир.

Абуру тамашачияр Билал Адилван ва Кьагьриман Ибрагьимован умуьрдинни яратмишунрин рекъерихь галаз танишарна. Ахпа манирин нумраяр башламишна. Гуьгьунлай цийи 31 манидикай ибарат концерт гана.

ман Ибрагьимова, халкьдин патай чпиз еке гьуьрмет авай Седакьет Саидовади, Мая Алимутаевади ва Ислам Велиханова тамамарна.

Им маниринни дуствилин халисан сувар тир. И концертди кьве улкьведа яшамеш жезвай ватангьилир агудунин дуствилин муьгь арадал гьана.

Кьейд ийин хьи, Кьагьриман Ибрагьимован ва Билал Адилван концерт лезги культурадин умуьрда лишанлу вакъиядиз элкьвена. Икь тирди мярекатдикай лезги интеллигенциядин веклири лагьай гафари мад сеферда тестиькарзава.

Рикел хкин, бажарагьлу кьве автордин ихьтин концерт алатай вацра Бакудани кьиле фена.

Манидардин межлис

Эмма ОМАРОВА

Кьурагь райондин Моллакем хуьрун культурадин кьвалин художественный руководитель Салбина Тагьиева заз сифте яз Кьурагьа дишегьлийрин 8-мартдин сувариз тешкилнавай мярекатди акуна. Ам са шумуд сеферда сегьнедиз экьечна ва ада гьевесдивди маниярни лагьана. Адал суварин сегьнедихь галаз кьадай партални алай.

Са акьван вахт алатнач, Салбина заз Ахцегьа акуна - Шарвиледин суварик. Кьурагь райондин майдандал манияр лугъуз, куьлериз, абур гьизвайди Салбина тир. Тамашачийри адаз капарни язавай, мадни манияр лугьун тлалазбай.

Нубатдин сеферда за Салбина Тагьиевадин манирийхь Бугьдатепада Кьуьхуьр Саидан 250 йисан юбилейдиз талукьарнавай мярекатда яб акална. Ина ада ашукь Каирахь галаз санал мани тамамарна. Юбилейдиз атанвай вишералди инсанри манидардин сесиниз, манирийз гурлу капар ягьуналди кьимет гана.

Зун Интернетдаини Тагьиевадин манияр жагьуриз алахьна. Килигайтла, и жегьил дишегьлиди, вичин кьуллугьдин везифаярни кьилиз акъудиз, Дербентда, Белижда, Мегьарамдхуре, Кьасумхуьрел музыкадин устадри, кьадин телеканалри тешкилзавай музыкадин, искусстводин межлисра иштиракзава, гьар сеферда цийи манияр лугъуза. Ада чпин хуьруьн клубда тешкилай Яран суварин мя-

рекатни жемьатди хушвилелди къабулна.

И муьквара Салбина Тагьиевади Махачкъаладин “777” ресторанда “Дустарин юкьва” твар алаз межлис тешкилнавай.

Жегьил дишегьлидин бажарагьдал, манирал, сесинал рикл алайбурун вилик гьакь Билал Эскендаров, Мика Рамазанов, Аминат Алиева, Рамик Рамазанов, Суфиомар, ашукь Каир экьечна. Салбинади лагьай гьар са мани гурлу капар ягьуналди ва цуьквер гуналди къабулзавай. Ада ашукьдихь галаз тамамарай “Вун - ашукь, зун - мандар” ва “Муьгьуббатдиз яшар чидач” манияр яб акалзавайбуруз мадни хуш хьана.

Дагьустандин культурадин колледжда вичин чирвилер артухарзавай С.Тагьиевади искусстводин милли сегьнеда лайихлу чка кьадайдал шак алач.

Юрик (Юрмет) НАГЪИЕВ Агъа Сталдилай я. Чи келзавай-буруз машгъур шаир ва литературдин критик, илимрин доктор Фейзудин Рамазанович Нагъиеван гъвечли стха. Къисметди ам Татарстан Республикадиз, Набережные Челны шегъердиз акъудна. Россиядин Яракълу Къуватрин жергейра къуллугъна, женгерин гъерекатра иштиракна, гила, отставкадиз экъечна, ял язава.

Художественный эсерар урус ва лезги чаларал кхъизва. 2017-йисалай инихъ ада, Набережные Челны шегъерда кардик квай "Лебедь" ("Къугъ") твар алай литобъединенидин член яз, яратмиш-дайбурун жуьреба-жуьре конкурсра иштиракна, гзаф сеферра адакай а конкурсрин гъалибчи-дипломант хъана.

Прозадин лап хъсан эсерар кхъинай писателрин пак Кириллани Мефодийдин тварунихъ галай международный Союзди адаз "Славянское слово" ("Славянрин гаф") премия ва диплом гана (2017-йис).

Чи велик квай "Гатфариз чун хайи дагълариз кхведа" ктаб гъа тешиклатдин къарардалди чапдай акъуднавайди я. И мукъвара автор, хайи ватандиз хтайла, чи редакция-дизни мугъман хъана, чаз вичин ктабни багъишна.

Писателдин хатI регъятдиз келиз жедай къуватлуди, эсеррин сюжетар чи гъар йикъан уьмуьрдай къачунвай-бур я. Абуруз хъуьгуьл айгъам, михьи, къени ниятар гъалиб жедайдахъ инанмишвал ава.

Чна келзавайбуруз писателди аялар патал теснифна-вай са шумуд шей теклифзава. Урус члалай абур лезги члалаз элкъуьрайди Мерд АЛИ я.

Сталдилай - Татарстандиз

Юрмет НАГЪИЕВ

Михьи риклин ниятар

Вири кватI хъанвай, тек са Толик атанвачир. Ам, гъамиша хъиз, гилани геж хъанвай. Толик чалай са къадардин члехи тир, гъавилляй адахъ вичин члехивилин къайгъуярни авай.

Чакай гъар садан гъиле хайи югъ къейдзавай Машадиз гуз гъазурнавай савкъатар тунвай яру-цIару пакетар (чантаяр) авай. Машадал лагъайтIа, чи гъаятда яшамиз жезвай саки вири гадаяр ашукъ тир. Къе адан цIуд йис тамам хъанвай.

- Толик къезва! - гъарайна виридалайни хци вилер авай ирид йиса авай Вовади.

Вири элкъвена Толик къезвай рекъихъ. Ам, гъамиша хъиз, гич са къайгъуни авачирди хъиз, кIулни экъисна, яваш камаралди къеззавай. Гъамиша хъиз, и сефердани адан диде-бубадиз савкъат къачудай пул жагъанач. Амма саки гъар юкъуз ички хъвазвай, пиян жезвай.

Гададиз ихътин йикъара пара залан хъунихъ галаз сад хъиз, вич гиниздатIа чиз амукъзавачир. Тек са куьчедин дустар акурла, адав са гъалдин къезилвал агакъзавай.

- Салам! - Толика чи са-садан гъил къуна.
- Ви савкъат гъинава?! - хци сесиналди хабар къуна адавай чакай виридалайни гъвечли, вад йиса авай Лешади.

- Лешка! Садра заз килиг! - вичин гъуд къалурна адаз члехи стхади, цIусад йис хъанвай Мишади.

Лешкади, тахсирлуда хъиз, къил хура туна, вичи къелет авурди гиссна.

- Къайгъу туш, къайгъу туш, бицIек! Къилел гъил алтадна хъиз, ам секинарна Толика. - Са гъал чна къил акъудда! Гъан, ша фин гила, дустар! - буйругъна Толика, командирди хъиз...

Машади мугъманар, вичин дидени баде галаз, дегълизда къаршиламишна.

- Хайи югъ му-ба-рак-рай! - гъарайна аялри вирида са сесиналди. Ахпа са-сада савкъатар багъишзава. Анжах Толик, къил агъузна, са къерехдихъ акъвазнавай.

- Ма, къачу! - Лешкади адан гъиле къене гар тунвай, риклиз ухшар яру шар вугуда. - Ма, и савкъат це Машади.

БицIека, шар вугана, къил баштанна.

- Сагърай, дуст! - яваш сесиналди рахана Толик, вилелай нагъв алудна хъиз.

Нубат Толикал атана. Гъекъ хъанвай пел михъна, кIвач-кIвачивай гвягъиз, вилер саклани кхажиз тежез, ам Машадин велик акъвазна.

- Гъан, де?! - къалабулх явашарна, къетIидаказ хабар къуна Машади.

Гадади къил кхажна, вичин кланвай чIарари-

лай гъил алтадна хъиз, хайи югъ къейдзавайдан къаншардиз зур кам вегъена:

- Зав, гъайиф хьи, савкъат гва... Ингъе тек са...

- Толика рушал яру шар-рикI яргъи авуна.

Рушан вилер куькIвена!

- Мадни, зун ви хайи йикъан суварик михьи риклин ниятар гваз атанва, - регъуввал кваз лагъана Толика.

- Пара сагърай! - назик сесиналди рахана Маша, хурув яру шар - рикI игисна хъиз...

Са тIимил хъвер

Бубани хва аялрин бахчадин виликай физвай. Хцин къуд йисни зур я.

- Буба, вунни и бахчадиз фейиди яни?

- Эхъ, хва! - зарафат кваз жаваб гана бубади.

- Бес зал вун ана садрани вучиз гъалтнач? - тажуб хъана хва.

* * *

Туйквенда:

Хцин 8 йис я.

- Диде, ваз ван хъанани?

- Вуч, хва?

- И къаравул халу телефондай гъикI раханатIа?

- Вуч лагъана, хва?

- Ада садаз "чан зи къуьр" лугъузвай...

- Белки, вичин папаз лагъана жеди.

- Адан паб вагъши яни, "къуьр" лугъуз?..

* * *

Хци бубадиз маса шегъердай зенгзава.

Буба и чIавуз гаражда ава.

- Буба, салам! ГъикI ава?..

- Салам, хва! Лап хъсанзава.

- Дидеди вучзава?

- Машинада къекъезва.

- Жагъанани?

- Агакънач. Ам къедалди за куьтягнавай.

ГъакIан саламар

- Хва, тандиз зи айнаяр гъваш, - тIалабна бубади муьжуьд йиса авай хцивай-къвед лагъай класдин ученикдивай.

Бубади айнаяр гъалдна, телефондиз атанвай ЭС-ЭМ-ЭС-дин хабар келна.

- Хва, ина вазни халуди саламар ракъурнава.

- Сагърай, - шадвилелди жаваб гана хци, ахпа хабар къуна: - Буба, саламарин гуьгуьна эвердин лишан(!) эцигнавани?

- Авач. Вуч паталди я эвердин лишан?

- Ам авачтIа, гъакIан саламар я, - пашман хъана гада.

- Вучиз гъакIан, я хва? - тажуб жезва буба.

- Вучиз лагъайтIа, эвер гунин лишан галачир-бур гъакIан саламар я, риклин къеняй туш, - гъавурда твазва хци буба...

Муьмин кас тир

Гъажки Шерифали ШЕРИФАЛИЕВ чи газетдихъ галаз яргъал йисара сих алакъа хвейи зегъметчи инсан тир. Гъа са вахтунда ам хайи хуьре, районда, уьмуьрдин эхирдай Махачкъалада эл-жематдин къени гзаф крарик риклин захавилелди акахъай кас я. Уьмуьрдин эхирдай ам гъаждални фена. Вичин патай ядигар яз, "Мавлид" твар алай ктабни кхъена, чапдай акъудна. Чи арада вич амачиз гила цIуд йисалайни гзаф я, амма ада кхъей бязи эсерар чи гъилера, кIвалера ама.

Агъадихъ гузвай эсерар, Гъажки Шерифалидин 90 йисахъ, гъакI Члехи Гъалибвилин суварихъ галазни алакъалу яз, чав адан стха ШЕРИФАЛИЕВ Давута агакъарна. Зегъметдин ветеран Мегъарамдхуьруьн райондин ЦIийи хуьре (Мацар куьн хъанвай чка) яшамиз жезва.

Гъажки ШЕРИФАЛИ

Ханбике вахаз

Ви ктабар кIелай гъар са инсандиз Тарихдикай хабар жеда хъсандиз. Инсаф тийиз пехъи къанлу

душмандиз,

Гзаф я ви игитвилин сан, бике, Играмми вах, азиз диде Ханбике!

РикI гъамлу яз, атIуз тунай

кифер на,

Ахвар тийиз, эхнай йикъар-йифер на,

Карелиядиз къван тухвана

сефер на,

Азад хъувун патал чи Ватан, бике, Играмми вах, азиз диде Ханбике!

Асланрихъ гич жедач

диши-эркекди,

Рушар жеда тек-тек вун хъиз

зирекди,

Алакъа тир чи фронтдиз герекди, Ам хвена на, эцигна ви чан, бике, Играмми вах, азиз диде Ханбике!

Ви гъар са кар чи жегъилриз

чешне я,

Намус михьи, мез ширин, къил

вине я.

Шагъ дагъ, эсил ватан

Къаракуьре я,

Жуьрэтлу тир картарин макан, бике, Играмми вах, азиз диде Ханбике.

Вил вегъена феи чети рекъериз, Дурум гайи кашаризни мекъериз,

Ухшар я куьн Шалбуз дагъдин

лекъериз,

Сирнавзавай цавара къакъан, бике, Играмми вах, азиз диде Ханбике!

КIел жеч ктаб, нагъв татана

вилерал,

Са куьнивни гекъиг жеч куьн

чилерал,

Дамах къачуз ви орденрал,

чинерал,

Кхъиз жеда вакай са дастан, бике, Играмми вах, азиз диде Ханбике!

Къегъалвилер ахъайдайла,

ахвар хъиз,

Чи жегъилриз акI жеда хьи,

махар хъиз,

Гъунар жеч итимрихъни ви

гъунар хъиз,

Фронтда вун хъанай пагъливан,

бике,

Играмми вах, азиз диде Ханбике!

Аси инсан

Аллагъди вун халкъна зайиф, И кар ваз чидачтIа, гъайиф, Куьчейра акъудмир югъ-йиф, Ви язух я, аси инсан.

Вун вуж ятIа чидач хьи ваз, Ваз вун акваз гужлуз, зурбаз, Амуькда вун пIузар жакъваз, Ви язух я, аси инсан.

Яратмишай жумла - алем, Аллагъди ракъурай калам,

Кваз такъуртIа якъин на ам, Ви язух я, аси инсан.

Инсанвилин шартIар ава, Асивилихъ къадар ава, Вахъ шейтанар - дустар ава, Ви язух я, аси инсан.

Аллагъди вун халкъна, инсан, Чир хъухъ лугъуз писни хъсан, РикIел текъез иман-игъсан, Ви язух я, аси инсан.

Шерифалидин и гафар, Вун паталди чулавна чар, Ша захъ галаз вун хъухъ икъар, Ви язух я, аси инсан.

Аллагъдин тIвар

мецеллаз

Ажал мукъвал жезвайди за къатIузва, Югъ-къандавай рикI гъамуни атIузва, Туйкьул накъвар къез, вилерни ацIузва, Имандивай чун къакъудмир, я Аллагъ.

Яргъи гатун югъни эхир акъатда, Ажал ферз я, ам виридав агатда, Гъамни, хвешни, гагъ сад къез, сад алтада, Гъамунин парце чун твамир, я Аллагъ.

Дуьньядикай фикириз, рикI цIразва, Гъахъсузвилер гъар юкъуз чаз аквазва, Къияматдин йикъан къайгъу чулгъазва, Яргъалди месе чун твамир на, я Аллагъ.

Зайиф хъана, хъуьтуьл месел алкIизва, Рахаз техжез, дилавар мез галкIизва, Эхир мензил ажал тирди заз чизва, Жегъеннема на чун кумир, я Аллагъ.

Инсандивай вичин абур хуьз жезвач, Шариатдин рекъяй велик физ жезвач, Гъалал берекат суфрадал гъиз жезвач, Гъарамбурук чун кутамир, я Аллагъ.

Инсанвилин багъа тIвар гъакI винеллаз, Рекъидайла Шагъадатни мецеллаз, Эхиратдиз мусурманрин къуьнеллаз, Фидай сурун лакъан дармир, я Аллагъ.

Шерифалид гъалал, гъарам къатIана, Бубадин гаф хуьз хъана за датIана, Гъахъсузвили зи риклин гъал атIана, Дуьньядила гъахъ квадармир, я Аллагъ!

Дин

Жумартвал кьалурна

Рагьидин ЭМИНОВ

Инсанди вичин девлет кесибриз куьмекуниз, жемят патал рекьер, муькьвер эцигуниз, сурар ва мискинар ремонт авуниз ва ик мад харж авун суваб кар яз гьисабзава. Гьак кеве авай азарлуьриз куьмек авунни суваб я.

Урусатда карчи ахцегьви Вагьиф Мисиев жемятдин игьтияжар патал вичин хуси пулдин такьатар серфзавай ксарикай я. Муькьвара кьегьал хци Ахцегьрин Куьлуьйрин магьледин мискинда ремонтин кьвалахар кьиле тухун патал 300 агьзур манат пул гана.

Аллагь вичелай рази хьурай. Гуьгьунлай ремонтар куьтягун патал Вагьифа мискиндиз мад 100 агьзур манат хгана.

Исятда мискиндин патав яшамиз жезвай Рамидин Сулейманова, Гьажи Кьлинжева, Алик Сулейманова, Керим Мегьамедова, Нарик Алиева, Менаф Менафова, Руслан Алиева, Исмаил Мейланова, Эмирмегьамед Агьмедова ремонтин кьвалахда ашкьидалди иштиракзава. Мискин дуьзар хьувунин хуси такьатрикай пай кутур и магьледин агьалияр мадни ава. Вирибурун садакьаяр Аллагьди кьабулрай.

Чи ватанэгьлияр - гьар сана
Духтур - суьретчи

Кьариблукьра кьвал-югь кутунвай лайихлу, бажарагьлу ва чешнелу лезгийр халкьдиз раижун патал абурукай малуматар жагьурунин суракьда хьунин нетижайри чун гьар сеферда гьейранарзава.

И сеферда газет кьелзавай бур чна духтурвиле кьвалахзавай ва вичих гьак художникдин алакьунарни авай **Глафира Шагьмудиновна САФАРАЛИЕВАДИХЪ** галаз танишарзава.

Ам Ростовский областдин Таганрог шеьерда 1984-йисуз дидедиз хьана. Адан дидебуба Хив райондин Цлахьрин хуьряй я. Гьвечи чавалай адан рикле духтур хьунин мурад авай, маса пешедай кьвалахун ада гьич фикридизни гьизвачир. 2008-йисуз Глафиради Дагьустандин медицинадин академия куьтягьна. 2009-йисалай ада Таганрог шеьерда тади куьмек гудай азарханада (БСМП) операцияр ийидай духтур-гинеколог ва УЗИ-дин диагностикадин рекькьай пешекар (эксперт) яз кьвалахзава.

Анжах рик гьиз кьвалахдив эгечизавай духтурдиз халисан духтур лугьуз жеда. Намуслукаказ кьвалахзавайвилей коллективдин арада ада гьурмет кьазанмишнава. Хирургиядин рекькьай кьвалахай цуд йисан девирда гьаф кьадар инсанар кьиникьикай кьутармишна.

"Гьалтзавай гьаф четинвилеризни килиг тавуна, кьвалахди еке лезетни гузва, вилик-

ди фидай ашкьини артухарзава", - лугьузва духтурди.

Кьетлендаказ кьейд ийиз кланзава, Г.С. афаралиева 2016-йисуз шеьердин "Лап хьсан духтур" конкурсдин гьалибчи хьана.

Глафирадин рик суьретар члуьгунални ала. Художниквиле рекькьай вичих кьетен бажарагь авай ам муькьвал-муькьвал суьретар члуьгунални машгьул я.

Ада яратмишнавай са кьадар суьретрихь галаз Интернетдай таниш жедай мумкинвал ава. Хайи ерийривай яргьа аватани, ада вич лезги ва Дагьустандай хьунал дамахзава. Вичин яратмишунра ада асул гьисабдай гьвечи Ватандин гуьрчег акунар, тебиат ва дагьви дишегьлийрин кьаматар кьвалурзава. И кардини ам ватанперес инсан тирдан гьакьиндай шагьидвалзава.

Кьез чидани?

Итижлу делилар

Лезги халкьдин образование. Дагьустандин амай дагьвийриз хьиз, лезгийризни образование мектебри ва медресайри гузвай, анра араб чал ва Кьурьан кьелиз чирзавай. Диндин рекькьай чирвилер гузвай маканар гьар са хуьре кардик квай мискинар тир. Ик, XIX асирдин эхирра Куьре округда 194 мискин авай, Самур округда - 102. Тек са Ахцегьа 16 мискин авай, абурукай виридалайни члехиди Абуьмуслиман мискин тир.

Умуми садакьа. Вилик девирда, са адетдай малум тирвал, хуьруьн жемятдин пулдихь маса кьачунвай яру рангунин жунгав йифиз пуд сеферда хуьрелай элкьурдай ва ахпа тукьвадай. Як вири хуьруьнэгьлийриз гу-

дай. Ихьтин "кьурбанди" кьарамалар кьиникьикай хуьдайди яз гьисабзавай.

Ругьунри хийр гана. XIX асирдин кьвед лагьай паюна лезгийрин ва табасарандин арада ругьунар гьасилунин кар гегьеншдиз чклана. Ругьунри магьсулдарвал саки арадай акьудна. Абуьр гьасилуни халкьдиз магьсулдарвилелай са шумуд сеферда артух хийр гана.

Лезгийрин сеняткарвилер. XX асирда лезгийрин уьмуьрда гамар хрунин, кларасдикай затар тукььурунин, чатухьанвилер, заргарвилер, яракьрин ва маса жуьредин сеняткарвилери гегьенш чка кьуна. Гьар са лезги хуьр махсусдаказ са тайин затар арадал гьунал машгьул хьана.

Дуьньяда

Меслятдал атанач

США-дивайни Китайдивай чпин арада авай алишверишдин дяве акьалтларун патал тайин меслятдал кьез хьанач. И меслядин гьакьиндай кьве йикьан кьене кьиле фейи рахунар 4-майдиз куьтягь хьана.

"Bloomberg" чешмеди хабар гузвайвал, и кьве уьлкведикай садани рахунрин эхирдай официалный арзаяр малумарнач. Амма, документри кьалурзавайвал, США-ди Китайдивай кьве уьлкведин арада авай алишверишдин зарар тимилярун истемишнава.

Вашингтондинни Пекиндин алакьаяр алай йисуз США-ди маса гьукуматдай гьизвай метягьдал еке харжар эцигуни серенжемар малумарайдалай кьулухь кьизгьин хьана. Кьилди кьачуртла, а серенжемар Китайди акьудзавай метягьриз талукь тир. Вичин нубатда, Китайдини США-дай гьизвай метягьриз талукь яз серенжемар кьабулна. И гьерекатди Вашингтондин патай наразивал арадал гьана.

Тирьяк жагьана

Норильск шеьердин аэропортуна са пассажирдивай 2,5 килограмм синтетикадин тирьяк вахчуна. Ада бейгьуш аялрин ем жедай банкада ва цин филтрьда чуьнуьхнавай. Идан гьакьиндай МВД-дин официалный векил Ирина Волкди малумарнава.

Кемеровский областдин 23 йисан яшда авай агьали самолетда аваз Новосибирскдай Таймыр полуостровдиз фена. Жегьилдив чинебан бейгьуш гьайдакай полициядин кьуллугьчийрив вахтунда хабар агакьнавай. МВД-ди ам ахтармишай видеонетдин махсус сайтдиз акьудна. Жегьилди Новосибирск шеьерда кирида кьунвай кьвал ахтармишунин нетижадани анай 200 грамм тирьяк жагьана.

Тирьяк гьаз кьур жегьилдиз талукь яз уголовный дело кьарагьарнава.

Иракдини гьужумна

Иракдин ВВС-ри Сириядин Эль-Дашиша мулкара авай ИГ-дин (Россияда кьадагьа авунва) террористин дестеяр алай чкайрал цавай гьужумна. Идан гьакьиндай "Reuters" чешмеди хабар гузва. Кьейднавай райондал США-ди куьмекзавай курдринни арабрин "Сириядин демократиядин кьуватрин" аскеррин дестеди гуьзчивал тухуззава.

5-майдиз "Гарри Трумэн" авианосец кьиле аваз США-дин авиациядинни ВМС-дин дестеди Сирияда авай ИГ-дин мулкар бомбаламишиз эгечина. Кьвалталдик "Нормандия" крейсер ва "Арли Берк", "Балкелей", "Форест Шерман", "Фаррагут" ракетаярни кьвай.

Сириядин МИД-ди ислягь агьалияр кьиних галаз алакьалу яз Америкадин кьушунрик тахсир кутуна ва ООН-диз чар ракурна.

Гуя химиядин яракьар гьазурзавай ва хуьзвай чкаяр тергзавайди я лугьуз, Сирия 14-апрелдиз США-дин, Великобританиядин ва Франциядин ракетаярин ягьунрик акатнай. Химиядин яракьар кьадагьа ийизвай тешкилатди (ОЗХО) а члавуз химиядин гьужумдин гьакьиндай тир малумат кьалпди яз гьисабна, ам тештикарнач.

Кар алай месэла кьейдна

Россиядин Президент Владимир Путина гьукуматдин членрихь галаз кьиле фейи гуьруьшдал кьейд авурвал, муькьвал йисара кьилиз акьудун патал кар алай месэла уьлкведин агьалийрин гьакьикьий дуьллухдин кьадар артухарун я.

"И кар патал исятда чахь хьсан база ава. Экономикадин умуми дуьруьлувал кьаж хьанва, ам вири четинвилерай, гьа жергедай яз санкциярихь галаз алакьалубурайни акьатна", - лагьана уьлкведин Кьили.

В.Путина министррин кабинетдин кьвалахдиз, санлай кьачурла, разивилин кьимет гана ва премьер-министр Дмитрий Медведеван лайихлувилер кьейдна.

Эменни - кациз

Италияда пенсияда авай дишегьлиди миллионни зур евродин кьимет авай вичин эменни, ирс яз, кациз туна. И кьариба хабар Италиядин са чешмеди раижнава.

Пилу лакаб алай кацин иеси Анна Чечилияди вири уьмуьрда Италиядин министррин советда кьвалахна. Ам 88 йисан яшда аваз кечмиш хьана. Аннадиз кац са шумуд йис идалай вилик куьчедилай жагьанай. Дишегьлидихь я итим, я аялар авачир. Рекьидалди са тимили вилик ада вири эменни рик алай кациз амуькьун патал веси авуна.

Пилудин мал-девлет пул эцигдайбурун фондунин векилрин ихтиярда ава. Аннадин весидал асаслу яз, и пулдихь кациз ветеринариядин кьуллугьгар авун, яшамиз жедай кьулай чка тешкилун ва адан игьтияжар кьилиз акьудун лазим я. Кациз цийи иеси хьайитпани, а касдиз кацин эменни вичиз кланивал харждай ихтияр жедач. Пилу кьейдалай кьулухь пул гьайванрин кьайгьударвалзавай са тешкилатдиз амуькьа.

Кьушунрин тарифна

Украинадин президент Петр Порошенкоди вичин уьлкведин армия дяве авунин карда виридалайни кьуватлубурукай я лагьана. Идан гьакьиндай ада Германияда, вири халкьарин Combined Resolve вердишвилера Украинадин аскерри иштиракдайла, Facebook соцсетда кьейдна.

Адан гафаралди, вердишвилерин серенжем тешкилай бур, Украинадин аскерин жуьрэтлу ва таьсирлу гьерекатар себег яз, сценарий дегишаруниз мажбур хьана. Серенжемдин вахтунда абуру шартуналди душмандин 10 техника тергна.

Кьейд ийин, вердишарунин Combined Resolve серенжемар США-дин ВС-дин командованидик кваз Европада гьар йисуз кьведра кьиле тухуззава.

Чин гьазурайди - Куругьли ФЕРЗАЛИЕВ

понеделник, 14 мая

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
08.00 «Заряжайся!»
08.10 Мультфильмы
08.30 «Живые истории»
08.55 Д/с «Исчезновения»
09.20 Х/ф «Жажда»
10.50 Театр поэзии представляется. Моноспектакль «Медный всадник»
12.05 «Парламентский вестник»
12.30,16.30 Время новостей Дагестана
12.50 «Вдохновение»
13.20 «Человек и право»
14.50 Т/с «Графиня де Монсоро» 1 с.
16.10 Мультфильм 0+
16.50 Х/ф «Здравствуй, Москва!»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»

19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Дагестан туристический»
20.40 «Кунацкая»
21.25 Д/ф «Ахтынская крепость»
21.50 «История Дагестана в лицах» Дюма на Кавказе
23.20 «Глобальная сеть»
23.40 Д/с «Мир природы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 Т/с «Графиня де Монсоро» 2 с.
02.25 «История Дагестана в лицах» Дюма на Кавказе
02.55 Х/ф «Приключения Одиссея»
04.35 Передача на табасаранском языке «Мил»
05.10 Х/ф «Здравствуй, Москва!»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.20 Давай поженимся!
16.15 Мужское/Женское. (16+).
17.10 ЧМ по хоккею 2018г. Сборная России - сборная Словакии.
19.25 Вечерние новости.
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.30 Т/с «Практика». (16+).
23.20 Вечерний Ургант. (16+).
0.00 Познер. (16+).
1.00 Т/с «Безопасность». (16+).
3.00 Новости.
3.05 Модный приговор.
4.05 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Парус надежды
18.25 Акцент. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00 Вести.
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
14.00 Вести.
15.00 Т/с «Склифосовский». (12+).
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Т/с «Сиделка». (12+).
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
1.50 Т/с «Версия». (12+).

НТВ

5.00 Т/с «Алиби» на двоих». (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Алиби» на двоих». (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Суд присяжных. (16+).
11.20 Т/с «Лесник». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.20 ДНК. (16+).
18.15 Реакция.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
23.30 Итоги дня.
0.00 Д/ф «Багдад - твоя могила!». (16+).
0.40 Место встречи. (16+).
2.40 Поедем, поедим!
3.10 Т/с «ППС». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.35 Давай разведемся! (16+).
11.35 Тест на отцовство. (16+).
12.35 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.15 Х/ф «Только ты». (16+).
16.05 Мелодрама «Предсказание». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Брак по завещанию». (16+).
21.00 Т/с «Восток-Запад». (16+).
23.00 Т/с «Глухарь». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Глухарь». (16+).
1.30 Т/с «Восток-Запад». (16+).
3.35 Тест на отцовство. (16+).
4.35 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
5.45 6 кадров. (16+).
6.00 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Детектив «Выстрел в тумане». (16+).
9.55 Детектив «Барс и Лялька». (12+).
11.30 События.
11.50 Детектив «Барс и Лялька». (12+).
12.20 Постскриптум. (16+).
13.25 В центре событий. (16+).
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи». (Великобритания).
17.00 Естественный отбор.
17.50 Т/с «Суфлер», 1 и 2 с.
19.40 События.
20.00 Петровка, 38. (16+).
20.20 Право голоса. (16+).
22.00 События.
22.30 Как украсть победу.
23.05 Без обмана. «Круги и всмятку». (16+).
0.00 События. 25-й час.
0.30 Право знаты (16+).
2.05 Х/ф «Двое». (16+).
3.55 Т/с «Пуаро Агаты Кристи». (Великобритания).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00,9.15 Т/с «Псевдоним «Альбанец», 1-4 с. (12+).
9.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с «Псевдоним «Альбанец», 1-4 с. (12+).
12.20,13.15 Т/с «Псевдоним «Альбанец», 5-8 с. (12+).
13.00 Новости дня.
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Псевдоним «Альбанец», 5-8 с. (12+).
16.30 Х/ф «Распедование». (16+).
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с «Непобедимая и легендарная». «История Красной армии»
19.45 Не факт!
20.20 Специальный репортаж
20.45 «Загадки века с Сергеем Медведевым». «Декабристы». (12+).
21.35 Особая статья. (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Т/с «Орден», 1-4 с. (12+).
3.00 Х/ф «Ты должен жить». (16+).
4.40 Д/с «Города-герои». «Тула». (12+).

вторник, 15 мая

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Исчезновения»
09.25 Х/ф «Приключения Одиссея»
11.25 «История Дагестана в лицах» Дюма на Кавказе
12.00 Д/ф «Сказка поющих узоров»
12.50 «Дагестан туристический»
13.15 Д/ф «Ахтынская крепость»
13.40 «Кунацкая»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Графиня де Монсоро» 2 с.
16.10 Мультфильмы

16.50 Х/ф «Веселые ребята»
18.45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Подобности»
20.50 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
21.50 «Правовое поле»
23.20 «Угол зрения»
23.45 Д/с «Мир природы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
01.35 Т/с «Графиня де Монсоро» 3 с.
02.25 Х/ф «Черная полоса»
04.10 «Правовое поле»
04.40 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
05.15 Х/ф «Веселые ребята»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское. (16+).
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 На самом деле. (16+).
19.25 Пусть говорят. (16+).
20.30 Время.
21.15 ЧМ по хоккею 2018г. Сборная России - сборная Швеции.
23.25 Вечерний Ургант. (16+).
0.00 Т/с «Безопасность». (16+).
2.10 Время покажет. (16+).
3.00 Новости.
3.05 Время покажет. (16+).
3.15 Модный приговор.
4.15 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

09:00 «Алшан» (на цахурском языке)
11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Умники и умницы. Финал
18.30 Премьера документального фильма «Горьц из Гоор»
5.00 Утро России.
9.00,11.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
12.00 Судьба человека с Б. Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
14.00 Вести.
15.00 Т/с «Склифосовский». (12+).
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Т/с «Сиделка». (12+).
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
1.50 Т/с «Версия». (12+).

НТВ

5.00 Т/с «Алиби» на двоих». (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Алиби» на двоих». (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Суд присяжных. (16+).
11.20 Т/с «Лесник». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.20 ДНК. (16+).
18.15 Реакция.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
23.30 Итоги дня.
0.00 Место встречи. (16+).
2.00 Квартирный вопрос.
3.05 Т/с «ППС». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.40 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.45 Давай разведемся! (16+).
11.45 Тест на отцовство. (16+).
12.45 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
13.50 Мелодрама «Запасной инстинкт». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Брак по завещанию». (16+).
21.00 Т/с «Восток-Запад». (16+).
23.00 Т/с «Глухарь». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Глухарь». (16+).
1.30 Т/с «Восток-Запад». (16+).
3.30 Тест на отцовство. (16+).
4.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
5.05 6 кадров. (16+).
5.25 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.05 Доктор И... (16+).
8.35 Х/ф «Командир счастливой «Шуки». (12+).
10.35 Д/ф «Д.Бабионис. Я остался совсем один». (16+).
11.30,14.30 События.
11.50 Т/с «Коломбо». (США).
13.40 Мой герой. Ольга Ломоносова. (12+).
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи». (Великобритания).
17.00 Естественный отбор.
17.50 Т/с «Суфлер», 3 и 4 с.
19.40,22.00 События.
20.00 Петровка, 38. (16+).
20.20 Право голоса. (16+).
22.30 Осторожно, мошенники! Похудеть к лету.
23.05 90-е. Золото партии.
0.00 События. 25-й час.
0.30 Хроники московского быта. Ушла жена. (12+).
1.25 Д/ф «Марлен Дитрих. Возвращение невозможно». (12+).
2.15 Т/с «Коломбо». (США).
4.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи»

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00, 9.15, 10.05 Т/с «Псевдоним «Альбанец» 2», 1-4 с.
9.00,13.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
12.15, 13.15, 14.05 Т/с «Псевдоним «Альбанец» 2», 5-8 с. (16+).
14.00 Военные новости.
16.40 Не факт!
17.10 Д/ф «Легенды госбезопасности. Ибрагим Аганин. Война за линию фронта». (16+).
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с «Непобедимая и легендарная». «История Красной армии», ч. 2.
19.35 Легенды армии с Александром Маршалом.
20.20 Специальный репортаж.
20.45 Улика из прошлого. «Павлик Морозов. Тайна двойного убийства». (12+).
21.35 Особая статья. (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Т/с «ТАСС уполномочен заявить...», 1-3 с.
3.30 Х/ф «Кортик».

среда, 16 мая

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.10 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Исчезновения»
09.25 Х/ф «Черная полоса»
11.55 Д/ф «Малочисленные народности Северного Кавказа» Анчицхи
12.55 «Правовое поле»
13.20 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Графиня де Монсоро» 3 с.
16.10 Мультфильм
16.50 Х/ф «Бегущая по волнам»
18.45 Передача на даргинском языке

19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей. Махачкала
20.20 Проект «Мы - российский народ. Дагестан многонациональный»
20.50 «Здоровье» в прямом эфире
21.40 «Столичный эрудит»
21.50 «Городская среда»
23.20 «Аутодафе»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
01.35 Т/с «Графиня де Монсоро» 4 с.
02.25 Х/ф «Почтальон всегда звонит дважды»
04.15 «Городская среда»
04.40 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
05.15 Х/ф «Бегущая по волнам»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское. (16+).
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.35 Т/с «Практика». (16+).
23.30 Вечерний Ургант. (16+).
0.10 Т/с «Безопасность». (16+).
2.10 Время покажет. (16+).
3.00 Новости.
3.05 Время покажет. (16+).
3.40 Модный приговор.

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Рубас» (на табасаранском языке)
11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Республика
18.15 Ток-шоу. Территория общения. Доступная среда
5.00 Утро России.
9.00,11.00,14.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
15.00 Т/с «Склифосовский». (12+).
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Т/с «Сиделка». (12+).
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
1.50 Т/с «Версия». (12+).

НТВ

5.00 Т/с «Алиби» на двоих». (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Алиби» на двоих». (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Суд присяжных. (16+).
11.20 Т/с «Лесник». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.20 ДНК. (16+).
18.15 Реакция.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
23.30 Итоги дня.
0.00 Место встречи. (16+).
2.00 Дочный ответ.
3.05 Т/с «ППС». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.50 Давай разведемся! (16+).
11.50 Тест на отцовство. (16+).
12.50 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
13.55 Детектив «Любить и ненавидеть. Шантаж». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Брак по завещанию». (16+).
21.00 Т/с «Восток-Запад». (16+).
23.00 Т/с «Глухарь». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Глухарь». (16+).
1.30 Т/с «Восток-Запад». (16+).
3.30 Тест на отцовство. (16+).
4.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
5.05 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Доктор И... (16+).
8.45 Х/ф «Трембита».
10.35 Д/ф «Евгений Весник. Все не как у людей». (16+).
11.30,14.30 События.
11.50 Т/с «Коломбо». (США).
13.40 Мой герой. Алексей Рыбников. (12+).
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи». (Великобритания).
17.00 Естественный отбор.
17.50 Детектив «Трюфельный пес королевы Джованни», 1 и 2 с. (12+).
19.40,22.00 События.
20.00 Петровка, 38. (16+).
20.20 Право голоса. (16+).
22.30 Линия защиты. (16+).
23.05 Прощание. Михаил Козаков. (16+).
0.00 События. 25-й час.
0.30 Дикие деньги. Тельман Исмаилов. (16+).
1.25 Д/ф «Маргарет Тэтчер. Женщина на войне». (12+).
2.15 Т/с «Коломбо». (США).
4.05 Т/с «Пуаро Агаты К

пятница, 18 мая

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Поданги памалги заманги»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильмы
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Х/ф «Верьте мне, люди!»
11.00 Д/ф «Шамиль. Последний путь»
11.30 «Пятничная проповедь»
12.00 «Вернисаж»
12.50 «Агросектор»
13.20 Д/с «Полководцы России от древней Руси до XX века»
14.00 «Человек и вера»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское. (16+).
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 Человек и закон. (16+).
19.55 Телеигра «Поле чудес».
21.00 Вести.
21.30 Три аккорда. (16+).
23.30 Вечерний Ургант. (16+).
0.25 «Городские пижоны». «Элтон Джон».
1.50 Комедия «Прелюдия к поцелую». (16+).
3.50 Модный приговор.
4.50 Мужское/Женское. (16+).

РОССИЯ 1

11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Мир Вашему дому
18:15 Дагестан спортивный
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00 Вести.
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
14.00 Вести.
15.00 Т/с «Склифосовский».
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Петросян-шоу. (16+).
23.25 Х/ф «Недотрога».
3.25 Судьба человека с Борисом Корчевниковым.

НТВ

5.00 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
6.00,10.00,13.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.20 Суд присяжных. (16+).
11.20 Т/с «Лесник». (16+).
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.20 ДНК. (16+).
18.10 Д/ф «Кортеж». (12+).
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
23.00 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+).
23.30 Брэйн Ринг. (12+).
0.35 Мы и наука. Наука и мы. (12+).
1.35 Николай II. Круг жизни.
2.05 Место встречи. (16+).
4.00 Т/с «ППС». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.00 Х/ф «Самара 2».
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Брак по завещанию». (16+).
22.50 Т/с «Глухарь». (16+).
23.50 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Глухарь». (16+).
1.30 Д/с «Замуж за рубеж». (16+).
4.30 Д/ф «Возраст любви». (16+).
5.30 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.00 Комедия «Не ходите, девки, замуж». (12+).
9.20 Т/с «Нераскрытый талант 2». (12+).
11.30 События.
11.50 Т/с «Нераскрытый талант 2». (12+).
13.40 Мой герой. Александр Мохов. (12+).
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.10 Осторожно, мошенники! Шкуродеры. (16+).
15.45 Х/ф «Спортлото-82».
17.40 Детектив «Золотая парочка». (12+).
19.30 В центре событий.
20.40 Красный проект. (16+).
22.00 События.
22.30 Приют комедиантов.
0.25 Д/ф «Семен Альтов. Женщин волнует, мужчин успокаивает». (12+).
1.30 Детектив «Трифельный пес королевы Джованны». (12+).
5.05 Петровка, 38. (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Д/ф «Фронтовой бомбардировщик Су-24».
7.05 Х/ф «Аллего с огнем».
9.00,13.00 Новости дня.
9.20 Х/ф «Разрешите тебя поцеловать». (16+).
10.00 Военные новости.
10.05 Х/ф «Разрешите тебя поцеловать». (16+).
11.25 Х/ф «Разрешите тебя поцеловать... снова».
13.15 Х/ф «Разрешите тебя поцеловать... снова».
14.00 Военные новости.
14.05 Х/ф «Разрешите тебя поцеловать... на свадьбе». (12+).
16.00 Х/ф «Разрешите тебя поцеловать... отец невесты». (12+).
18.00 Новости дня.
18.40 Х/ф «Юность Петра».
21.30 Х/ф «В начале славных дел». (ГДР). (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Х/ф «В начале славных дел». (ГДР). (12+).
0.35 Т/с «Краповый берет».

суббота, 19 мая

РГВК
07.00,08.30,16.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке
08.00 Мультфильмы
08.55 «Подробности»
09.20 Х/ф «Старова вдова»
10.40 «Память поколений»
11.20 «Мой малыш»
11.50 Д/ф «Робинзоны Каспийского моря»
12.00 «Галерея вкусов»
12.50 «На виду. Спорт»
13.30 Праздник первой борозды в с. Гоор Шамильского района
15.20 Х/ф «Слон и веревочки»
16.50 Дагестанское кино. Х/ф «Чегери»
18.10 «Глянец»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Т/с «Время для двоих».
8.00 Играй, гармонь любимая!
8.45 М/с «Смешарики. Новые приключения».
9.00 Умницы и умники. (12+).
9.45 Слово пастыря.
10.00 Новости.
10.15 Евгений Мартынов. Ты прости меня, любимая...
11.10 Теория заговора.
12.00 Новости.
12.15 Моя мама готовит лучше!
13.15 Х/ф «Анна и король».
16.00 Х/ф «Роман с камнем»
18.00 Вечерние новости.
18.15 Кто хочет стать миллионером?
19.50 Сегодня вечером.
21.00 Вести.
21.20 Сегодня вечером.
23.00 Х/ф «О любви». (16+).
0.50 Комедия «Невероятная жизнь Уолтера Мити».
2.50 Х/ф «Деловая женщина». (16+).
4.55 Мужское/Женское.

РОССИЯ 1

4.45 Т/с «Срочно в номер! 2». (12+).
6.35 М/с «Маша и медведь».
7.10 Живые истории.
8.00 Россия. Местное время. (12+).
9.00 По секрету всему свету.
9.20 Сто к одному.
10.10 Петяро на одного.
11.00 Вести.
11.20 Вести. Местное время.
11.40 Аншлаг и Компания. (16+).
14.00 Х/ф «Укради меня». (12+).
18.00 Привет, Андрей! (12+).
20.00 Вести в субботу.
21.00 Х/ф «Сила обстоятельств». (12+).
1.00 Х/ф «Будущее совершенное». (12+).
3.00 Т/с «Личное дело». (16+).

НТВ

5.00 ЧП. Расследование.
5.40 Звезды сошлись. (16+).
7.25 Смотр.
8.00 Сегодня.
8.20 Их нравы.
8.35 Готовим с А. Зиминым.
9.10 Кто в доме хозяин? (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Главная дорога. (16+).
11.00 Еда живая и мертвая.
12.00 Квартирный вопрос.
13.05 Поедим, поедим!
14.00 Жди меня. (12+).
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Однажды... (16+).
17.00 Секрет на миллион. Алена Свиридова. (16+).
19.00 Центральное телевидение.
20.00 Ты супер!
22.40 Ты не поверишь! (16+).
23.20 Международная пилорама. (16+).
0.20 Квартирник НТВ у Маргулиса. Валерия. (16+).
1.50 Николай II. Круг жизни.
4.00 Т/с «ППС». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.50 Драма «Девочка». (16+).
10.35 Детектив «Любить и ненавидеть. Мертвые воды Московского моря». (16+).
14.25 Детектив «Украденная свадьба». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
22.55 6 кадров. (16+).
0.30 Комедия «Шутки ангела». (16+).
2.20 Х/ф «Забывтая мелодия для флейты». (16+).
5.00 Д/ф «Возраст любви». (16+).
6.00 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.55 Марш-бросок. (12+).
6.30 АБВГДейка.
7.00 Х/ф «Трембита».
8.50 Православная энциклопедия.
9.20 Х/ф «Марья-искусница».
10.35 Д/ф «В мой смерти прошу винить...». (12+).
11.30 События.
11.50 Д/ф «Семен Альтов. Женщин волнует, мужчин успокаивает». (12+).
12.55 Х/ф «Мой лучший враг». (12+).
14.30 События.
14.50 Х/ф «Мой лучший враг». (12+).
17.05 Т/с «Нераскрытый талант 3». (12+).
21.00 Постскриптум.
22.10 Право знать! (16+).
23.40 События.
23.55 Право голоса. (16+).
3.05 Как украсть победу.
3.40 90-е. Золото партии.
4.25 Прощание. Михаил Козаков. (16+).
5.15 Осторожно, мошенники! Шкуродеры. (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Х/ф «Кольца Алмазанора»
7.15 Х/ф «Старики-разбойники».
9.00 Новости дня.
9.15 Легенды цирка с Эдгардом Запашным.
9.40 Последний день. М. Козаков. (12+).
10.30 Не факт!
11.00 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».
11.50 Улика из прошлого».
12.35 Специальный репортаж
13.00,18.00 Новости дня.
13.15 Специальный репортаж
13.40 Х/ф «Отпуск за свой счет»
16.25 Х/ф «Одиноким предоставляется общежитие»
18.10 Задел! с Н.Петровым
18.25 Х/ф «Одиноким предоставляется общежитие»
18.45 Х/ф «Свадьба с приданым»
20.55 Х/ф «Фанфан-Тюльпан»
23.00 Новости дня.
23.20 Х/ф «Карьера Димы Горина».
1.15 Х/ф «Золотой теленок».
4.40 Х/ф «Летающий корабль».

воскресенье, 20 мая

РГВК
07.00,08.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
07.55 «Мой малыш»
08.45 Х/ф «По следам Карабаира»
10.15 «Полифония»
11.05 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
11.30 «Правовое поле»
12.05 «Живые истории»
12.30 «Смотреть только детям»
12.45 Д/ф «Ахтынская крепость»
13.05 «Глянец»
13.40 «Городская среда»
14.10 «Агросектор»
14.40 Х/ф «Михайло Ломоносов»

ПЕРВЫЙ

5.45 Т/с «Время для двоих».
6.00,10.00,12.00 Новости
6.10 Т/с «Время для двоих».
7.50 М/с «Смешарики».
8.05 Часовой. (12+).
8.35 Здоровье. (16+).
9.40 Непутевые заметки.
10.15 Алексей Гуськов. Таежные и другие романы
11.15 Х/ф «Граница. Таежный роман». (12+).
12.10 Х/ф «Граница. Таежный роман».
14.00 Людмила Касаткина. Укротительница.
15.00 Комедия «Укротительница тигров».
17.00 Я могу!
18.50 Ледниковый период. Дети.
21.00 Воскресное «Время».
22.30 Что? Где? Когда?
23.40 Х/ф «Коммивояжер».
2.00 Х/ф «Вне времени».
3.55 Модный приговор.

РОССИЯ 1

4.55 Т/с «Срочно в номер! 2»
6.45 Сам себе режиссер.
7.35 Смехопанорама.
8.05 Утренняя почта.
08:45 Местное время. Вести-неделя. Информационно-аналитическая программа
9.25 Сто к одному.
10.10 Когда все дома с Тимуром Кизяковым.
11.00 Вести.
11.20 Смеяться разрешается
14.00 Х/ф «Второе дыхание». (12+).
18.05 Лига удивительных людей. (12+).
20.00 Вести недели.
22.00 Воскресный вечер с В.Соловьевым. (12+).
0.30 Диктор Советского Союза. (12+).
1.30 Т/с «Право на правду».
3.25 Смехопанорама.

НТВ

5.00 Х/ф «Черный город».
7.00 Центральное телевидение. (16+).
8.00 Сегодня.
8.20 Их нравы.
8.45 Устами младенца.
9.25 Едим дома.
10.00 Сегодня.
10.20 Первая передача.
11.00 Чудо техники. (12+).
11.55 Дачный ответ.
13.00 НашПотребНазор.
14.00 У нас выигрывают!
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Следствие вели... (16+).
18.00 Новый русский сенсационный. (16+).
19.00 Итоги недели.
20.10 Ты не поверишь! (16+).
21.10 Звезды сошлись. (16+).
23.00 Грудно быть боссом.
0.10 Х/ф «Находка». (16+).
0.20 Х/ф «Черный город».
4.05 Т/с «ППС». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.35 Мелодрама «Двое под дождем». (16+).
10.20 Детектив «Любить и ненавидеть. 13 способов ненавидеть». (16+).
13.55 Мелодрама «Танкисты своих не бросают». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
22.55 6 кадров. (16+).
0.30 Комедия «Перелетные птицы». (16+).
2.25 Д/ф «Не забудь позвонить маме». (16+).
3.25 Д/ф «Розовая лента». (16+).
4.25 Д/ф «Чтого хотят женщины». (16+).
5.25 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.45 Х/ф «Не посылать ли нам... гонца?» (12+).
7.45 Фактор жизни. (12+).
8.15 Петровка, 38. (16+).
8.25 Детектив «Золотая парочка». (12+).
10.20 Д/ф «Ласковый май». Лекарство для страны».
11.30,23.25 События.
11.45 Х/ф «Спортлото-82».
13.35 Смех с доставкой на дом
14.30 Московская неделя.
15.00 Хроники московского быта. Наследники звезд.
15.55 Хроники московского быта.
16.40 Прощание. Трус, Балбес и Бывалый. (16+).
17.35 Зеркала любви. (12+).
21.30 Детектив «Последний довод». (12+).
23.40 Детектив «Мурсорщик»
1.35 Х/ф «Королева Испании». (Испания). (16+).
4.00 Комедия «Не ходите, девки, замуж». (12+).

ЗВЕЗДА

6.05 Х/ф «Конец операции «Резидент». (12+).
9.00 Новости недели с Ю. Подкопаевым.
9.25 Служу России.
9.55 Военная приемка.
10.45 Детектив. (12+).
11.10 Код доступа. «Химатки в Думе. Голливуд по-сирийски». (12+).
12.00 Теория заговора. (12+).
13.00 Новости дня.
13.15 Д/ф
14.00 Т/с «Марш-бросок 2». 1 и 2. (16+).
18.00 Новости. Главное.
18.45 Д/с «Автомобили 2-й мировой войны».
22.00 Прогнозы. (12+).
22.45 Фетисов. (12+).
23.35 Х/ф «Тайны мадам Вонг». (12+).
1.25 Х/ф «Одиноким предоставляется общежитие».
3.15 Х/ф «Отпуск за свой счет».

КУЛЬТУРА с 14 по 20 мая

ПОНЕДЕЛЬНИК
6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00
Новости культуры
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Д/с «Эффект бабочки».
7.35 Правила жизни.
8.10 Х/ф «Путешествие мсье Перриона».
9.30 Д/ф
10.15 Наблюдатель.
11.10 Д/ф
12.00 Мы - грамотеи!
12.40 Д/ф «Балахонский манер».
13.35 Черные дыры. Белые пятна.
13.35 Д/ф
14.30 Библейский сюжет.
15.10 Звезды XXI века.
16.10 На этой неделе... 100 лет нозод. Нефронтовы заметки.
16.40 Агора.
17.45 Наблюдатель.
18.45 Д/ф «Возрождение дирижабля»
19.30,23.40 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф
21.40 Сати. Нескучная классика... с Джоном Ноймайером.
22.20 Т/с «Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Генрих VI».
23.10 Монолог в 4-х частях. Николай Губенко, ч. 1.

СРЕДА

6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00
Новости культуры
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Пешком... Калуга монументальная.
7.35 Правила жизни.
8.05 Т/с «Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Генрих VI».
8.55 Д/ф «Центр управления «Крым».
9.40 Главная роль.
10.15,17.45 Наблюдатель.
11.10 XX век. «Утренняя почта».
12.15 Игра в бисер* с И. Волгиным.
12.55 Искусственный отбор.
13.35 Д/ф
14.30 Монолог в 4-х частях. Николай Губенко, ч. 2.
15.10 Звезды XXI века.
15.45 Д/ф «Петр Вельяминов. Люди. Роли. Жизнь».
16.15 Пешком... Москва старообрядческая.
16.40 Ближний круг Б.Константинова
17.35 Цвет времени. Эдгар Дега.
18.45 Д/ф «Лунные ситальцы».
19.30,23.40 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф «Новый взгляд на доисторическую эпоху».
21.40 Абсолютный слух.
22.20 Т/с «Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Генрих VI».
23.10 Монолог в 4-х частях.

ЧЕТВЕРГ

6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00
Новости культуры
6.35 Лето Господне. Вознесение.
7.05 Пешком... Москва сегодняшняя.
7.35 Правила жизни.
8.05 Т/с «Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Генрих VI».
8.55 Д/ф «Ледокол «Красин»
9.40 Главная роль.
10.15,17.45 Наблюдатель.
11.10 XX век. «Такие разные клоуны»
12.10 Д/ф «Белая и ужасная».
12.55 Абсолютный слух.
13.35 Д/ф «Новый взгляд на доисторическую эпоху».
14.30 Монолог в 4-х частях. Николай Губенко, ч. 2.
15.10 Звезды XXI века. Бертран Шомойо.
16.05 Цвет времени. Эль Греко.
16.15 Моя любовь - Россия! «Нижегородские красавицы».
16.50 Линия жизни. Л. Рошаль.
18.45 Д/ф «Ледокол «Красин»: Миссия спасать».
19.30,23.40 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф «Что скрывает кратер динозавров».
21.40 Энигма. Чучо Вальдес.
22.20 Т/с «Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Генрих VI».
23.10 Монолог в 4-х частях.

ПЯТНИЦА

6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00
Новости культуры
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Пешком... Косимов ханский.
7.35 Правила жизни.
8.05 Т/с «Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Генрих VI».
8.55 Д/ф «Ледокол «Красин»
9.40 Главная роль.
10.15 Х/ф «Стонция Дальняя».
11.50 Д/ф «Виноградники Лаво в Швейцарии. Дитя трех солнц».
12.10 Больше, чем любовь. Николай II и Александра Федоровна.
12.50 Энигма. Чучо Вальдес.
13.35 Д/ф
14.30 Монолог в 4-х частях. Николай Губенко, ч. 4.
15.10 Звезды XXI века. Юджа Вонг и Готье Колосон.
16.25 Письма из провинции. Костромо.
16.50 Сарская ложа.
17.30 Д/ф «Виноградники Лаво в Швейцарии. Дитя трех солнц».
17.50 Д/с
18.15 Х/ф «Матрос сошел на берег».
19.30,23.10 Новости культуры.
19.45 Искатели. «Сохраняя русско-го самурая».
20.30 Линия жизни. Н. Аринбасарова.
21.35 Х/ф «Повелитель мук». (США).
23.30 2 Верник 2.

СУББОТА

6.30 Библейский сюжет.
7.05 Х/ф «Прошлогодняя кадрили».
8.15 М/ф «Лоскутик и облако».
9.15 Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфировым.
9.45 Х/ф «Первая печатка».
11.05 Д/ф «Гатчина. Свершилось».
11.50 Власть факта. «Древнерусский эпос».
12.30 Д/ф «Канарские острова». «Край огненных гор».
13.20 Д/с «Мифы Древней Греции». «Афины. Мудрая воевательница».
13.50 Эрмитаж.
14.15 XV Открытый конкурс артистов балета России им. Е. Максимова «Арабеск-2018».
16.15 Х/ф «Повелитель мук». (США).
17.45 Игра в бисер* с И. Волгиным. «Рассказы Юрия Казакова».
18.30 Театральная летопись. А. Фрейдлих.
19.30 Х/ф «Опасный возраст».
21.00 Агора.
22.00 Х/ф «Что боится Вирджиния Вульф?» (США).
0.10 Х/ф «Язычники».
1.50 Д/ф «Канарские острова». «Край огненных гор».
2.40 М/ф «Догони-ветер».

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 Человек перед Богом. «Иудаизм»
7.05 Х/ф «Матрос сошел на берег».
8.15 М/ф «Мария, Мирабела».
9.25 Д/с «Мифы Древней Греции».
9.50 Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфировым.
10.20 Мы - грамотеи!
11.00 Х/ф «Маленькое одолжение».
12.15 Что делать?
13.05 Диалоги о животных. Московский зоопарк.
13.45 Д/с «Эффект бабочки». «Чингисхан. Империя степей».
14.15 Х/ф «Что боится Вирджиния Вульф?» (США).
16.20 Пешком... Москва транспортная.
16.50 Гений.
17.20 Ближний круг Анваргадо Лентьева.
18.20 Х/ф «Карусель».
19.30 Новости культуры.
20.10 Романтика романса. Евгению Мартынову посвящается...
21.05 Х/ф «Отец».
22.30 Опера «Севильский цирюльник».
1.05 Х/ф «Маленькое одолжение».
2.20 М/ф. «Шерлок Холмс и доктор Ватсон». «Среди черных волн».

РАДИО

ИСЛЕН, 14-МАЙ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.35 «Хважамжам».
САЛАСА, 15-МАЙ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Карчи Дагустан».
АРБЕ, 16-МАЙ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Девирар».
ХЕМИС, 17-МАЙ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУЬМА, 18-МАЙ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Исламдин сес».
КИШ, 19-МАЙ
10.43 «Гвафедин нетижаяр»
10.50 Концерт.
ГЬЯД, 20-МАЙ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

Шайдаеван турнир

Шагь ШАГЬБОВ

9-Майдин суварин вилик Сулейман-Стальский районда, адет тирвал, Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, генерал-майор Мегьамед-Гьанифа ШАЙДАЕВ риклел хкунин лишан яз волейболдай районрин уртах турнир кыле фена. Ци спортдин и мярекат гьар йисуз кыле тухуз 10 йис тамам хьанва.

Адет тир кьайдада акъажунар М.-Гь. Шайдаеван хайи хуре - Цмурдал кыле фена. Мярекатра Сулейман-Стальский райондин кыл Нариман Абдулмуталибова, райсобранидин председатель Штибег Мегьамедханова, отставкада авай генерал-майор, РФ-дин налогрин кьуллугьдин 2-рангдин госсветник Рагьман Шайдаева, Ярославский областдин Общественный палатадин член, ана кардик квай ЛНКА-дин президент Васиф Гьасанова, райондин кьурулушрин регьбери ва общественный тешкилатрин векилри иштиракна.

КватI хьанвайбуру Мегьамед-

Гьанифа Гьажибалаевич Шайдаеван памятникдал цуькверин клунчар эцигайдалай кьулухъ вири Цмуррин хуре авай учебно-спортивный центрада кватI хьана. Иниз Чехи Гьалибвили 73 йисаз талукъ яз кыле феи автопробегдин иштиракчирни хтана.

Райондин кыл Нариман Абдулмуталибова чехи жезвай несил эдеб-ахлакьдин ва ватанпересвилин руьгьдаллаз тербияламышунин карда и мярекатдин метлебувал кьейдна ва Шайдаеврин хизандиз сагьрай лагьана.

- 10-сеферда кыле физвай Мегьамед-Гьанифа Шайдаеваз бахшнавай турнирчи райондин метлебул йикьарин кален-

дарда гьатнава ва ада медениятдинни тарихдин уьмуьрда важиблу роль кьугьвазва. Гьажикьурбан Шайдаева кыл кутур и хьсан адет сеbeb яз, хуре шадвал, сувар ава.

Кьенин мярекат важиблу вакъиа, чи ватандашдин игитвилер риклел хуьн чакай гьар садан буржи я.

Нариман Абдулмуталибова Шайдаеврин хизан вирида чешне кьачуниз лайихлу тирдакай, и хизанди уьлкведиз пуд генерал ганвайдакай лагьана.

Шайдаеврин хизандин патай мярекатдал Рагьман Шайдаев рахана. Ада хуьруьнвийриз Чехи Гьалибвили сувар мубаракна ва ихьтин мярекатар тешкилуни адет жележегдани давам жедайди, Шайдаеврин хизанди хуьруь цуьк акьудун патал хьсан крар давамардайди кьейдна.

Шайдаеврин хизандиз чухсагьулдин келимаяр Цмуррин хуьруьн администрациядин кыл Раида Алибеговади, дяведин ва зегьметдин ветеранрин райондин советдин председатель Абдулаким Гьажимуррадова, Цмуррин школадин 10-классдин ученица Мариэт Эфендиевади ва масабуру лагьана.

И. Тагьирован тварунихъ галай Культурадин дворецдин векилри ва Цмуррин хуьруьн школадин ученикни концерт гана.

Волейболдай акъажунарни итижлудаказ кыле фена. Турнирда Кьиблепатан Дагьустандин районрин ва шегьерин хьагьай командайри иштиракна. Гьалибчи Цмуррин командикай хьана. Сулейман-Стальский, Дербент ва Мегьарамдхуьруь районри 2, 3 ва 4-чкаяр кьуна. Тафаватлу хьайи командайриз ва кьылдин спортсменриз кубокар, грамотаяр, дипломар, пулдин премияр гана.

Лезги хуьрер

Зи хуьр -

зи умудни мурад

Кьадим САФАРАЛИЕВ, РД-дин лайихлу духтур

Цлахьар. Ам Хив районда гьвечи ва гуьрчег хуьрерикай сад я. Са девирра Цлахьа 120 хизан яшамиш жезвай. Кье Архитрин хуьруьн администрациядик акатзавай и хуре 14 хизан яшамиш жезва. Абуру бубайрин юрдар гадарзавач. Дагьлук амай хуьрера хьиз, инани квалер цал цла туна, кьавалай кьавал физ жедайвал эцигнавай. Агьсакьалри лугьузвайвал, Цлахьрин хуьр Ахцегь райондин ялахьвийри кутуна. Археологиядин ахтармисунри ам кьадим хуьр тирди субутзава. Кьуд пата кьугьне сувар ава, кьванерал гьар жуьре лишанар атланва.

Кьадим девиррилай инихъ цлахьвийр малдарвилел, хипехьанвилел, салар цунал ва гамар хрунал машгьул жезва. Хуре вад сихил ава - Схавар, Качар, Мирзахаяр, Халибегар, Велибегар.

Эхиримжи вахтара хуре дуланажагь, яшайишдин шартлар хьсан патухъ дегьш жезва. Виликрай квалел нефтладин лампайралди экуь ийизвайтIа, кье Цлахьани электрикдин эквер, телефонар, мобильный алакьа, телевизорар ава. Квалер цийи жуьреда эцигнава.

Хуьруьз хьфейла, аз, сифте нубатда, кимел фин адет хьанва. Хуьруьн кимел хтана, хабаррихъ, Цлахьрин тарихдикай, медениятдикай, машгьур агьалийрикай суьгьбетрихъ яб акалуни аз шегьерда кваллахдай ашкьи, илгьам гузва. Виликрай жуван бубаяр-чехи бубаяр ацукьай кимин чехи кьванцел ацукьна, кьацу чуьллериз, тамуз, багьлариз килигунив, кьушарин нагьмайрихъ яб акалуни вуч гекигиз жеда!..

Хуре цин вад регьвер авай. Кье садни амачтлани, абурун тварар несилри хуьзва. Ина 120 га майданра тежил цазвай. А девирда хуьруьн майишатда кьазанмишай агалкьунар кье хуьруьнвийри риклел хьизва. Советрин девирда Цлахьа Шаумьян колхоз тешкилна. Адан тварар дегьш хьана ва алаатай асирдин 60-йисара колхозар сад авуникди "Сафаралиевский" совхоз арадал гьана.

Советрин девирдин сифте йисара хуре савадлу ксар авачир. Гьавилияй сифте школа эцигна, ахпа клуб, библиотека, медпункт пайда хьана. Алай вахтунда газф цлахьвийрихъ кьилин образование ава, илимдин кандидат, лайихлу духтурар, муаллимар хьанва. Санкт-Петербургдайн «Дагвино» заводдин гендиректор, Зегьметдин Яру пайдах, Халкьарин дуствилин орденрин, Хайи чил клан хьунай хурудал гьаллдай гуьрметдин знакдин сагьиб, РФ-дин недай-хьвадай промышленностдин лайихлу работник, меценат С.Н. Сафаралиев, РФ-дин ва РД-дин лайихлу духтур, ДМУ-дин кафедрадин доцент Т.Я. Сафаралиева-Гьабибова, РД-дин халкьдин шаир Ханбиче Хаметова, РФ-дин Госдумадин депутат Г.К. Сафаралиев, машгьур художник А.М. Сафаралиев, РД-дин ва РФ-дин лайихлу экономист, Халкьарин дуствилин ордендин сагьиб А.И. Алистанов, гимидин капитан Д.З. Загьирбегов, Махачкьаладин маякдин начальник А.М. Курабегов, хуьруьн майишатдин илимрин кандидат А.Р. Качаев, шаир, Россиядин писателрин Союздин член Г.Н. Сафаралиев, СССР-дин здравоохраненидин отличник, "Знак почёта" ва "Святая Варвара" орденрин сагьиб, яргьал йисара Киев шегьердин здравотделдин кыле акьвазай М.Н. Сафаралиева - Клименко, полковник А.Ж. Абдулаев ва масабур.

Ватандин Чехи дяведин йисарани цлахьвийр кьулухъ акьвазнач. Кьуд стха Ярагьмедовар, Алиметоврин, Исаковрин, Мегьамедоврин, Саидоврин, Беговрин хизанрай кьве-кьве хва фронтдиз фена.

Багьри ерийрал хтана пешедай кваллах давамариз алакьайбурни хьана. Медкьуллугьдин полковник Ярмет Сафаралиев дяведилай гуьгьуьнин йисара госпиталдин начальни, УРП больницадин кьилин духтур хьана. Ада вичин уьмуьрдин юлдаш, здравоохраненидин отличник Нина Васильевнадихъ галаз санал дяведилай виликан йисара Агьул районда сифте духтурар яз кваллахна. Адаз лезги ва агьул чларни хьсандиз чир хьанвай. "Яру Гьед" ордендин сагьиб тир ст.лейтенант Жарулагь Абдулаева школада военруквиле ва колхоздин бригадирвиле кваллахна. Салигь Абдулаева, Исмаил Кьарибова, Шамсудин Ярагьмедова, Шихали Мислимовани хуре кваллахун давамарнай.

Хуьрйяй хкведайла за фикирна: агьалияр тIимил-тIимил чпин ерийрал хкве эгечнайтIа, гьикьван хьсан тир. Гьелбетда, и кар патал шартларни арадал гьун герек я. Тркалрилай 3-4 км мензилдиз Цлахьиз кьван тIебии газ гьанайтIа, хьсан рекьер тьукьурнайтIа, 3-4 хизандилай чешне кьачуна, бубайрин ерийрал хкведайбур мадни жедай.

Европадин чемпион тебрикна

Агьмед МАГЬМУДОВ

4-майдиз Кьурагь райондин кыл Замир Азизова 28-30-апрелдиз Москвада пауэрлифтингдай ва WRPFF/WEPF федерациядин версийрай кыле феи Европадин чемпионатда кьве номинациядай (штанга хкажунай) чемпиондин тIвар кьазанмишнавай Кьурагьрин

хуьруьн 2-нумрадин юкьван мектебдин 11-классдин ученик Азиз ЮСУПОВ ва ДЮСШ-дин тренер Замир Бабаев кьабулна.

Замир Азизова Европадин чемпиондиз ва а акъажунра пауэрлифтингдай спортдин мастердин нормативар кьилиз акьудай тренердиз чехи агалкьун тебрикна ва спортдин рекье абурухъ мадни еке агалкьунар хьун алхишна. Райондин кьили муниципалитетдин администрациядин патай абурув пулдин премияр вахкана, кьастунал кьиви спортсменриз жележегдани куьмекар гудайди хиве кьуна.

Алай вахтунда Азиз Юсуповни Замир Бабаев пауэрлифтингдай кыле фидай дуньядин чемпионатдиз газур жезва.

Чемпион тебрикзавай гуьруьшда Кьурагь райондин администрациядин физический культурадин, спортдин ва жегьилрин крарин рекьай отделдин начальник Рамиз Рамазановани райондин общественный палатадин председатель Фахрудин Мирзоева иштиракна.

Шад хабар

Желил ЖЕЛИЛОВ

Мегьарамдхуьруьн райондин Бут-Кьазмайрал яшамиш жезвай Мамедкеримов Элмедина ва адан уьмуьрдин юлдаш Багьаята чпин веледар дуьз тербия гуналди чехи ийизва. Спортдал рикI алай, Бут-Кьазмайрал кардик квай ДЮСШ-да тренер Омар Шагьмарданован гьалик дзюдодай вердишвилер кьачузвай Амира районда, Дагьустанда кыле физвай чемпионатра иштиракзава.

И йикьара Сулейман-Стальский райондин Сардархуьре Дагьустандин кIвенкIевичвал патал кыле феи чемпионатда Амира сад лагьай чка кьуна. Ам медалдизни кубокдиз лайихлу хьана. Им ада кьвед лагьай сеферда кьачунвай гьалибвал я. И шад хабарди Мамедкеримоврин хизанар, мукьвакьилияр, муаллимар, спортшколадин коллектив ва хуьруьнвийр шадарна. Гила Амира нубатдин акъажуригьиз гьазурвилер акьвазва. Вахъ мадни еке агалкьунар хьурай, кьегьал хва Амир!

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин печатдин ва информациядин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР

М. И. ИБРАГЪИМОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ

М. А. АГЪМЕДОВ

65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ

Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН

Н. М. ИБРАГЪИМОВ

65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН

Ж. М. САИДОВА

65-00-59

КУЛЬТУРАДИН

Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ

65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН

М. А. ЖАЛИЛОВ

65-00-64

ЯШАЙШИДИН ВА ЧАРАРИН

Р. С. РАМАЛДАНОВА

65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ

65-00-62

КАССА

65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР

М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ

Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР

Н. ВЕЛИЕВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакьадин, информационный техноло-
гийрин ва массовый коммуникацийрин хиле
гуьзчивал авунин рекъай Федеральный къул-
лугъдин Дагъустан Республикада авай Управ-
лениди 2016-йисан 12-декабрдиз регистра-
ция авуна.
Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди туюклуб хъийизва.
Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур эл-
къьена вахузвач. Редакциядинни макъалай-
рин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован
просект, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 16.00

Газет "Издательство" "Лотос" ООО-
дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7225

И - И лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбуру я.

12 - Икъван яшар хъанвайбуру къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкъала

БИК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

Дяведин ветеранриз - пишкеш

Чехи Гъалибвили 73 йис тамам хъунихъ галаз алакьалу яз, РФ-дин Президент Владимир Путинан Указдалди Ватандин Чехи дяведин ветеранриз ва инвалидриз алай йисан майдинни июндин варцара са сеферда 10 агъзур манат пул гуда.

Къейд ийин хъи, пул неинки са Россиядин мулкарал яшамеш жезвай ветеранривни инвалидриз, гъакни Латвияда, Литвада ва Эстонияда авай, чеб Россиядин Федерациядин гражданаир тир дяведин иштиракчийривни агакьа.

Дагъустанда 10 агъзур манат пул 174 касдиз гуда. Такъатар федеральный бюджетдай чара ийида.

"Им зун я гъа!"

Гъасан ГЪУБЪСЕЙНОВ

Магъледиз газ гъизвайбуруз хушуналди кумекар гузвайбурун жергеда аваз, ракъун дестекар ялзавай вичин къуншидиз Къули къвалай, пердедин пипи хкажна, хъел кваз килигзавай.

- Им аку садра! Вичин кстах аялдиз тербия тагана, лапагрин кыле авай къун хъиз, югди мелерани, къанавар михъзавай, рекъер туюклуб хъийизвай чкайра жеда. Бес варцин вилик акъвазарнавай машиндал михиналди цархар авун ни эхда?

Къулиди, са нин гафарихъ ятлани агъана, вичин машиндиз хасаратвал авурди къуншидин ругул яз гъисабзавай. Ам деве квахай араб хъиз пашман тир.

Вири дикъет куьчедиз гузвай. Къвализ гъахай хтулди гъил къурла, хабар хъана, ада аялди хъин элкьурна.

- Я буба, чи салан кылихъ галай турбади, къванер авай машин фейила, куьчедиз яд ахайзава. Инсанар физвай рекъе кьар жезва...

Къули ажуьгдин ихтиярда гъатна, харчи хъана, на лугъуди дунья ацахъна. "Къе мад вахт амач, мичи хъанва. За тахсир-

кар жагъурна гъадав ремонт ийиз тада, гъуьжетар ийиз хъайитла, суддизни вугуда", вич-вичив рахана ам...

Пакамахъ Къулидик хъел кумачир. Йифен ахвари вичин хийирдин кар авунвай. Ада вичивичиз сабурар гуз, алатай йикъан вакъияяр тупалай ийизвай.

- Я зун! - Гъай. Бес яшайишдин шартлар четиндиз къезва лугъуз, куьлуб-шубуьяр тупулкай куьрсарна, хийир-шийирдикай кыл къакъаждани? Жемятдикай хъел авуна кыле фидани? Ван атайбуру вуч лугъуда?..

И арада машиндал хъайи цархар цалцамардай сумбатни гъаз къунши акъатда. Вад декъикадилай чуьруькдин дувулар куьрурна, турбади яд ахайзавай чка ремонт авунив эгечна.

Къулидик вичелай дагълар алатайди хъиз регъят хъана.

- Инсанар акулалди чир жедач хъи... Ваз Худади гъамиша къуватар гуй! - агъмишна Къулиди къунши.

- Бес, бес!.. Им зун я, гъа! - лагъана къуншиди, къалурдай туб къведра явашдиз вичин нерихъ геляна...

Икни жеда къван!.."

Камалдин хазинадай

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

Дуньяд девлет къваллайтлани инсанди,
Эхиратд къуз туна фида ам вири...

Гъикъван вуна авуртлани хъсанвал,
Угърашвай къакъатзавач иланвал.

Фитнекар къейила гъич шелни къведач.
Хъсан кас къейила риклепай фидач.

Шейтланрихъ агъана жуван къвал члурмир,
Абрукай садазни хъайид туш хийир.

Чалкечир къекъвей рехъни чиркин жеда.
Уьмуьрлук михъи хъийир мумкин жедач.

Гъар са къвалахда тувуртла фагъум,
Дуньядин гъаларикай жеда магърум.

Эцигдалди къвал килиг къуд патаз,
Къуншияр са къуз душман тахъуй ваз.

Авуртлани на хатурар къваллин,
Къулухъай ада атлуда жибин.

(КъатI ама)

Туюклуб хъувун

"Лезги газетдин" алатай нумрадин 5-чина чапнавай "Ахцегъ Мирзе Али рикел хкана" макъалада "...Марагълу рахунар Ахцегъ Мирзе Алидин уьмуьрдинни яратмишунрин месэлайрал машгъл алим, шаир Азиз Мирзебегова авуна" хъена къандай чкадал, гъалат хъана, шаир гафунилай къулухъ "Лезгийрин госмуздраттердин къилин режиссёр, Дагъустандин халкъдин артист" гафар гъатнава. Абур Мирзебег Мирзебегван тварцин вилик хъана къанзавайбуру тир.

Редакцияди гъурметлу Мирзебег Къадировичавай, Азиз Абдулмировичавай ва газет къелзавайбурувай багъишламишун тлабзава. Гъалатдиз рехъ гайи касдиз серенжем къабулнава.

"Искусствойрин йиф"

Шагь ШАГЪБОВ

Мукъвара Дагъустанда кыле феи "Искусствойрин йиф" мярекатдиз Каспийскда тешкилай Европадин чемпионатдин иштиракчийрини итиж авуна. Ана 2500 касди иштиракна.

РД-дин культурадин министрдин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Зарема Бутаевади къейдайвал, ихтин мярекат кьуршахар къунай Европадин

чемпионатдин иштиракчийриз Дагъустанда неинки спортдин, гъакл культурадин сувар кьурмишунин мураддалди кыле тухвайди я.

Мярекатар А.Тахо-Годидин тварунихъ галай РД-дин Милли музейди, Дагъустандин изобретительный искусствойрин музейди, "Музей-заповедник этнографиядин" Дагъустандин хуьр комплексди, республикадин Р.Гамзатован тварунихъ галай Милли библиотекади тешкилна.

Объявление

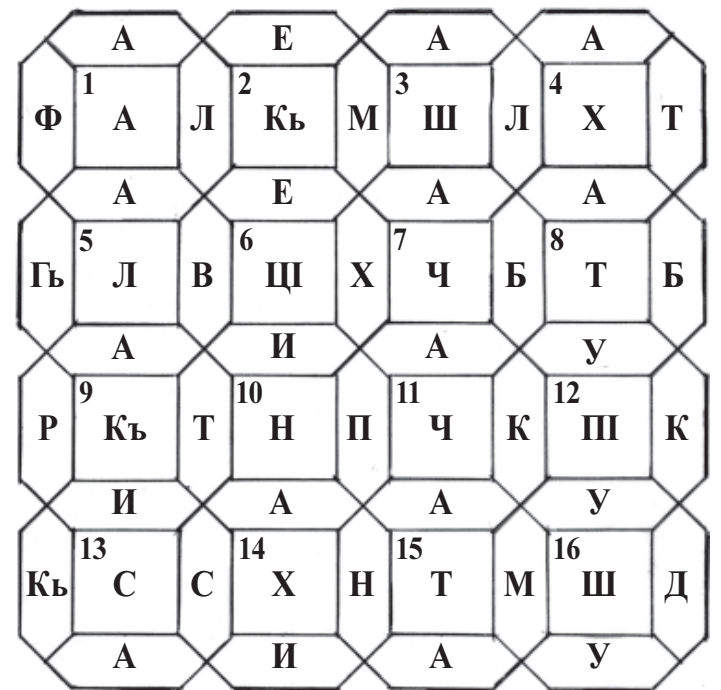
Гуманитарно-многопрофильный колледж объявляет набор абитуриентов на 2018-2019 учебный год по следующим квалификациям: медсестра/медбрат, фармацевт; бухгалтер; юрист; техник-программист, техник по защите информационной безопасности; педагог по физической культуре и спорту, воспитатель детей дошкольного возраста, учитель начальных классов, социальный работник.

Адрес приемной комиссии: г. Махачкала, пр. И. Шамиля, 37, гостиница "Спорт", 1-этаж, 9 кабинет (напротив к/т Россия). Тел.: 8 (928) 534 17 57, 8(964) 051 55 23, 61 00 99.

Кроссворд

Туюклубрайди - Салигъ ИБРАГЪИМОВ

И кроссворддин 16 клеткада 5 гъарфуникай ибарат тир гафар кхъенва. Эгер куьне, гъар клеткада авай гафарикай са гъарф гадарайтла, квез 4 гъарфуникай ибарат гаф арадал къведа.

"ЛГ"-дин 18-нумрадиз акъатай кроссворддин жавабар:

ДУЪЗ ЦАРАРА: 1. Къуба. 5. Азербайжанви. 7. Чиг. 8. Къеж. 11. Чанта. 14. Араба. 15. Нуьдурбегов. 18. Булах. 20. Назик. 23. Елка. 24. Экуькьирав. 26. Инжи. 27. Хъама. 28. Фитнечи. 29. Кархана. 30. "Урал". 32. Едег. 33. Къурамат. 35. Назпери. 36. "Илчи". 39. Укуз. 40. Исполком. 41. Иква. 42. Урлук. 45. Къалаж. 47. Низамлувал. 48. Парад. 49. Ахвар. 50. "Ушу". 52. Сят. 56. Къепир-Къазмаяр. 57. Къиан.

ТИК ЦАРАРА: 1. Къубу. 2. "Анжи". 3. Себи. 4. Енге. 9. Жаван. 10. Эбеди. 12. Буьркуьди. 13. Чемерук. 16. Саламалейкум. 17. Бажа-рагълувал. 18. Багъ. 19. Лайихлувал. 21. Зиянлувал. 22. Каф. 24. Эвелимжи. 25. Верхозим. 27. Хъйре. 31. "Леки". 34. Тапарар. 35. Не-кягун. 37. Азу. 38. Чиж. 43. Ракар. 44. Канду. 45. Къилав. 46. Ачкар. 51. Шапла. 53. Ялахъ. 54. Эрекъ. 55. Азан.

"Лезги газетдин" редакция-

дин коллективди РД-дин муниципальный къуллугъдин лайихлу работник Альбина Мустафаевна Рагъметулаевадиз ва вири багърийриз играми хтул

РАШИД

бедбахтвилдин дуьшуьшдик телеф хъунихъ галаз алакьалу яз башсагълугъвал гузва.

Государстводин идарайрин

ва общественный къуллугъдин профсоюздин работникрин республикадин комитетди Ахцегъ райондин профсоюздин комитетдин председатель Сердер Феталиевич Малалиеваз буба

ФЕТАЛИ

кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз башсагълугъвал гузва.

Махачкъалада яшамеш жезвай Султанов Мегъамедагъади виридаз гъурметлу инсан

Фетали МАЛАЛИЕВ

кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз рагъметлудан хизандиз, вири багърийриз башсагълугъвал гузва.